

อนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา
ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

นางสาว วรพรรณ สุรัสวดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A FUTURE SCENARIO OF PHOTOGRAPHY COURSE FOR ART EDUCATION
PROGRAMS AT THE UNDERGRADUATE LEVEL IN THE NEXT DECADE

Miss Worapun Surasawadee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
โดย	นางสาว วรพรรณ สุรัสวดี
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี)
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขไลพัวร์)

วรพรรณ สุรัสวดี : อนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับ
ปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า. (A FUTURE SCENARIO OF PHOTOGRAPHY IN ART
EDUCATION COURSE FOR ART EDUCATION PROGRAMS AT THE UNDERGRADUATE LEVEL IN THE
NEXT DECADE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร.อินทวิธา พรหมพันธุ์,
อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร, 151 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา
ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเลือกโดยวิธี
แบบเจาะจง ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร 3 คน 2) คณาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา 3
คน 3) ผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา 3 คน 4) ครูผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพ
จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา 3 คน 5) ครูผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 6 คน และ 6) ผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา 2 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แล้วสรุปหาฉันทามติ

ผลการวิจัยพบว่าอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตใน
ทศวรรษหน้าควรมีลักษณะดังนี้ 1) ด้านจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ มีองค์ความรู้ด้านการถ่ายภาพ
สร้างสรรค์ผลงานอย่างมีสุนทรียภาพ ทันต่อเทคโนโลยี สามารถถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้ 2) ด้านเนื้อหาควรมี
เนื้อหาเกี่ยวกับการถ่ายภาพเบื้องต้น องค์ประกอบศิลป์ การปรับแต่งภาพ ประวัติศาสตร์และการวิจารณ์ โดย
เน้นการปฏิบัติและการเรียนรู้แบบโครงงาน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนควรประกอบด้วยภาคบรรยายและ
ปฏิบัติ 4) ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ควรจัดให้มีกล้องถ่ายภาพ อินเทอร์เน็ต เครื่องขยายสังคมออนไลน์ โปรแกรม
นำเสนอผลงาน เครื่องฉายภาพและโปรแกรมตกแต่งภาพที่เกี่ยวข้อง 5) ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนควรมีการ
เรียนทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนและห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ 6) ด้านการวัดประเมินผล ประเมินจากโครงงาน
พฤติกรรม ผลงานและพัฒนาการ โดยการสังเกต การทดสอบและการพูดคุย ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ
ประเมิน 7) ด้านผู้สอนควรพัฒนาตัวเอง ติดตามเทคโนโลยี รอบรู้ เข้าใจผู้เรียน มีประสบการณ์การถ่ายภาพ มี
คุณธรรมจริยธรรม 8) ด้านผู้เรียนควรมีพื้นฐานศิลปะและการถ่ายภาพ มีความสนใจในการเรียน ศึกษาค้นคว้า
ด้วยตนเองได้ 9) ด้านแหล่งค้นคว้าควรจัดให้มีแหล่งค้นคว้าที่พอเพียง เช่น สื่อวีดีโอ ห้องสมุด หนังสือและ
ตัวอย่างถ่ายภาพ 10) ด้านความต้องการของอาชีพคือเมื่อจบแล้วทำให้เป็นครูศิลปะที่มีความรู้รอบ 11) ด้าน
อุปสรรค พบว่ายังขาดแคลนอุปกรณ์ การบำรุงรักษา งบประมาณ บุคลากรที่มีความสามารถ การเห็น
ความสำคัญของวิชาจากสถาบัน การออกแบบรายวิชาให้ตรงกับความต้องการของสังคมและความเปลี่ยนแปลง
ของเทคโนโลยี ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ สถาบันการศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้าน
เทคโนโลยี สถานที่ สื่อและแหล่งค้นคว้าที่ทันสมัย ผู้สอนควรมีความเข้าใจบริบทของศิลปศึกษา การถ่ายภาพ
เทคโนโลยี การประเมินผลและเนื้อหาควรมีการบูรณาการแกนความรู้ของวิชาศิลปศึกษาแบบยึดหลักเกณฑ์เป็น
พื้นฐาน (DBAE)

ภาควิชา ศิลปะ,ดนตรี และนาฏศิลป์

สาขาวิชา ศิลปศึกษา

ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อ.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

5283421827 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS : PHOTOGRAPHY IN ART EDUCATION / ART EDUCATION PROGRAMS / THE NEXT DECADE.

WORAPUN SURASAWADEE : A FUTURE SCENARIO OF PHOTOGRAPHY COURSE FOR ART EDUCATION PROGRAMS AT THE UNDERGRADUATE LEVEL IN THE NEXT DECADE. ADVISOR : INTIRA PHROMPAN, Ph.D. , CO-ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR AMPAI TIRANASAR, Ph.D. , 151 pp.

The purpose of this research was to study the future of Photography Course for the Art Education Programs at the undergraduate level in the next decade. The researcher used In-Depth Interview technique for this research. The research samples consisted of 3 specialists from Academic Course Development Field, 3 instructors in Art Education Field, 3 instructors teaching courses in relation to Photography in Art Education Programs, 3 Photographic instructors with the Bachelor Degree in Art Education, 6 Photographic instructors with Fine Art Degree and 2 professional photographers with the Bachelor Degree in Art Education. The data were analyzed by means of the consensus from the interviews.

The results shown that the future of Photography Course for the Art Education Programs at the undergraduate level in the next decade were 1) the objectives were to gain knowledge and skills in photography, to be able to create aesthetic products, to be prepared for technological changes, 2) the contents should cover of the basic photography, art composition, history of photograph, art criticism, retouch techniques, and the emphasis on practical and project-based learning, 3) the teaching methods should be both lecturing and practicing, 4) the instructional media were cameras, the internet, online social networks, presentation programs, high-quality projectors and related software, 5) the learning environments should include learning in the classroom, field trips and photography studios, 6) the evaluation should be considered from the project, the behavior, the product and the students' development by means of observing, testing and group discussion, 7) the instructors should be self-development, keep track with technology, be intelligent, understand student differences, obtain photography experiences, goodness and morality, 8) the students should know basics of art and photography, concentrate on studying, self-study, and research, 9) the learning resources were videos, library, books and sample photographs, 10) the occupational demand was being capable art teachers, and 11) the barriers were the lacks of equipment, maintenance, budget, competent instructors, realization of the importance of the course by the institution, and the course design that matched social demand and technological change. The research suggests that the institutions should be prepared technologies, learning environment, media and up-to-date information resources, the teachers should understand the context of Art Education, Photography, Technology and Evaluation, and the courses should be integrated with Discipline-Based Art Education approach.

Department : Art, Music and Dance Education Student's Signature .....
Field of Study : Art Education Advisor's Signature .....
Academic Year : 2010 Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทาง รวมทั้งแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยด้วยความจริงใจและเอาใจใส่เสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปยุตต์รัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาวเลิศ เลิศขไลพาร์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ให้สมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการให้สัมภาษณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณมิตรภาพและกำลังใจจากพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทั้งหลักสูตรปริญญาเอกและหลักสูตรปริญญาโททุกคนที่คอยถามไถ่ ช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสรिता เจือศรีกุล คุณปารณีย์ ดั่งวงอิม คุณวิภาวี คงมาลา คุณสิวลี ศิลปวรรณศาสตร์ และคุณนาวิน กิตติธรรมเชษฐ ผู้คอยเป็นแรงกระตุ้นเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยอดทนและทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ได้ อีกทั้งต้องขอบคุณสำหรับผู้ที่คอยช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวถึงในที่นี้ได้หมด

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วน ได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยคุณพ่อวิชา คุณแม่ฉันทนา และพี่วรรณตรี สุรัสวดี ผู้คอยสนับสนุน คอยเป็นกำลังใจอันยิ่งใหญ่ และเป็นผู้ให้ความรักความเอาใจใส่เสมอมา รวมถึงคอยแนะนำและตักเตือนผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษาได้ในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต.....	6
กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ.....	6
ระบบการเรียนการสอนระดับปริญญาบัณฑิต.....	6
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา.....	9
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา.....	9
แนวทางการสอนศิลปะ.....	15
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ.....	19
ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ.....	19
การถ่ายภาพในเมืองไทย.....	20
คุณค่าของภาพถ่าย.....	20
เทคนิคการถ่ายภาพ.....	22
การจัดองค์ประกอบภาพ.....	23
การปรับแต่งภาพ.....	23
การบำรุงรักษากล้องและอุปกรณ์.....	24

บทที่	หน้า
วิชาถ่ายภาพ ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบัน.....	24
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายวิชา.....	38
องค์ประกอบของการสอน.....	38
การจัดการเรียนการสอน.....	42
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน.....	42
ขั้นวางแผนหรือเตรียมการสอน.....	43
วัตถุประสงค์การเรียนการสอน.....	46
เนื้อหาวิชา.....	46
วิธีสอน.....	48
สื่อเทคโนโลยีกับการศึกษา.....	52
การวัดและการประเมินผล.....	53
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอนาคตศึกษา.....	57
อนาคตศึกษา.....	57
สังคมไทยในอนาคต.....	60
การศึกษาในอนาคต.....	63
อุดมศึกษาในอนาคต.....	65
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและตำราต่างๆ.....	82
ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง.....	82
ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือ.....	83
ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูล.....	84
ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์.....	84
ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอผลการวิจัย.....	84
ขั้นตอนที่ 7 การเผยแพร่.....	84
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
ลักษณะการเรียนสอนรายวิชาถ่ายภาพในปัจจุบัน.....	85

บทที่	หน้า
ความสำคัญ ความจำเป็นของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษาในทศวรรษหน้า.....	85
ด้านต่างๆของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า.....	85
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
สรุปผลการวิจัย.....	107
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	126
รายการอ้างอิง.....	127
ภาคผนวก.....	139
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	140
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์.....	142
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	146
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	151

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
1	วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ในประเทศไทย.....	10
2	การวิเคราะห์รายละเอียดวิชาถ่ายภาพของศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ ในประเทศไทย.....	25
3	ลักษณะรายวิชาของสถาบันในต่างประเทศ สาขาศิลปศึกษาที่เปิดรายวิชาถ่ายภาพ.....	29
4	ความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ กับรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบัน.....	33
5	ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศไทย.....	35
6	ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ ในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในต่างประเทศ...	36
7	การเปรียบเทียบลักษณะรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศ.....	37
8	การเปรียบเทียบรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ในปัจจุบันกับทศวรรษหน้า.....	95
9	ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ สำหรับศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า.....	125

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เดิมลักษณะการเรียนการสอนศิลปะระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศไทยเน้นการสอนศิลปะเพื่อเป็นศิลปิน พัฒนาความคิด จิตใจของมนุษย์ด้านสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมของไทย ช่วยเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการ สุนทรียกรรมของมนุษย์ แต่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552–2559 ในแนวนโยบายที่ 2.2 ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน มีเป้าหมายให้มีเครือข่ายภูมิปัญญาและประชาชนมีวิถีการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา นันทนาการและกีฬาอย่างมีคุณภาพและอย่างหลากหลายมากขึ้น โดยส่งเสริมสร้างสรรคความรู้ใหม่ๆ สนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ รวมทั้งการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา นันทนาการ และกีฬาและภูมิปัญญา เพื่อเป็นฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตร พบว่า หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษามีวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆดังนี้ 1) การนำความรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนและวิชาชีพ 2) คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ 3) วัฒนธรรม 4) ความเข้าใจหลักการทฤษฎี มีทักษะ ศิลปะแขนงต่างๆ 5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน 6) การตระหนักในคุณค่า เข้าใจหลักสูตรของศาสตร์ศิลปศึกษา 7) ความรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา 8) การทำวิจัย 9) พัฒนาความคิด 10) รักและสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน 11) ทักษะชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นในรายวิชาต่างๆจึงควรเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรศิลปศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในทุกะดับมีรูปแบบใหม่ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning outcomes) (สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553) โดยใช้ทฤษฎีการ ออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน เน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับหลังการเรียนการสอน (Outcome-based education: OBE) ซึ่งมีคำถามสำคัญดังนี้ สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คืออะไร ทำไมผู้เรียนควรจะเรียนเนื้อหานั้นๆ ครูสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุดได้อย่างไร จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนโดยเน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับ หลังการเรียนการสอน มีกฎ 4 ข้อ คือ 1) เน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับ 2) ออกแบบย้อนกลับ 3) คาดหวัง ให้มีความสำเร็จระดับสูง สร้างให้เหมาะสำหรับผู้เรียนทุกคน 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ให้ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน (Acharya, 2003)

ปัจจุบันเทคนิคในการสร้างงานศิลปะมีหลายเทคนิค เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน การปั้น ภาพพิมพ์ คอมพิวเตอร์กราฟิกและการถ่ายภาพได้มีการยอมรับว่าภาพถ่ายเป็นงานศิลปะ ดังที่ อวบ ฐานะเสน (2553) ได้แสดงให้เห็นว่าภาพถ่ายเป็นการนำองค์รวมทางศิลปะซึ่งเป็นความรู้พื้นฐาน สำคัญของการถ่ายภาพมาปรับใช้กับวิธีการแสดงออกของตนเองและ วิโชค มุกดามณี (2553) กล่าวว่า ภาพถ่ายเป็นสื่อทางทัศนศิลป์ที่ศิลปิน ช่างภาพ นำมาเป็นสื่อในการแสดงออกและ ภาพถ่ายยังเป็นสื่อสมัยใหม่ทางวิทยาศาสตร์ที่มีวิวัฒนาการก้าวหน้า การถ่ายภาพจึงเป็นเทคนิค วิธีในการสร้างงานศิลปะวิธีหนึ่ง ส่วน วิสุทธิ เหล็กสมบุญ (2549) กล่าวว่าภาพถ่ายเป็นหลักฐาน ที่สำคัญที่ช่วยให้เราสามารถศึกษาชุมชนได้อย่างเป็นประวัติศาสตร์

ภาพถ่ายเป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ทัศนคติ ความรู้ ประสบการณ์ ของกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสื่อ (กมล ฉายาวัดณะ, 2544) ในการนำภาพถ่ายไป ใช้ในการศึกษาใช้เป็นอุปกรณ์การสอน เพราะอาจารย์ผู้สอนที่สอนในบางเรื่องไม่สามารถนำของ จริงมาใช้ในห้องเรียนหรือนำผู้เรียนไปสู่ของจริงได้ รูปภาพจึงเป็นสิ่งที่สามารถจำลองแบบสถานที่ จริงเหล่านั้นได้อย่างใกล้เคียงที่สุด (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551)

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญา บัณฑิต ควรมีแนวทางในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้สามารถใช้เทคนิคของการถ่ายภาพเพื่อ สร้างผลงานศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ สามารถนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้ สามารถประเมินผลงาน ภาพถ่ายและถ่ายทอดความรู้ได้ โดยแนวทางในการสอนศิลปะยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education: DBAE) ซึ่งแนวทางนี้ประกอบด้วยความรู้ใน 4 ด้าน คือ 1) ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ 2) ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ 3) ความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ 4) ความรู้ด้านศิลปวิจารณ์ ซึ่งการสอนศิลปะยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐานนั้นหากบูรณาการความรู้ทั้ง 4 ด้านนี้ให้มีปฏิสัมพันธ์กันจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้สึกซาบซึ้งในทางสุนทรียศาสตร์มากขึ้น (Greer, 1992) จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า วิชาการถ่ายภาพเป็นศิลปะปฏิบัติอีกเทคนิคหนึ่งในการสร้างผลงานศิลปะที่มีความสำคัญ ผลงาน สามารถแสดงออกด้านความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เป็นวิชาที่ต้องมีการฝึกฝนทักษะ ความชำนาญ ในการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกห้องปฏิบัติงาน อาจกล่าวได้ว่าการฝึกปฏิบัติทางการ ถ่ายภาพเป็นความสามารถของการใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างความสัมพันธ์ของ องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปะ กระบวนการทำงาน องค์ประกอบศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์และ สุนทรียศาสตร์ ทักษะความชำนาญเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝน การได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ ผู้สอน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น (ปรจรรณ ดวงรัตน์, 2541)

องค์ประกอบของการเรียนการสอน มีประเด็นสำคัญดังนี้ 1) ด้านองค์ประกอบรวม ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตรและสิ่งแวดล้อมในการเรียน 2) ด้านองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การตั้งจุดประสงค์การสอน การกำหนดเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดประเมินผล (สุพิน บุญชูวงศ์, 2538)

ในการตั้งจุดประสงค์การสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกของการสอนทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เป็นการสอนที่มีเป้าหมาย ขณะเดียวกันการตั้งจุดประสงค์การสอนจะเป็นประโยชน์ในการเตรียมเนื้อหาการสอน การเลือกใช้วิธีสอน การเลือกใช้สื่อและการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน

การกำหนดเนื้อหา รวมถึงการเลือกและการจัดอันดับเนื้อหาที่จะสอนจะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอะไร ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ใดบ้าง ประสบการณ์ใดควรได้รับก่อนและขอบเขตมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม การกำหนดเนื้อหาไว้ล่วงหน้าจะทำให้การสอนมีสาระคุ้มค่ากับเวลาที่ผ่านไปและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอย่างไร ใช้วิธีใดในการนำเสนอหรือสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชา ผู้เรียน สภาพห้องเรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การใช้สื่อการสอน เป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยสร้างความสนใจได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและสะดวกคล่องตัวแก่ผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอนทำให้ผู้สอนทราบว่าอะไรเป็นสื่อที่ช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

การวัดประเมินผล องค์ประกอบข้อนี้ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การสอนที่ผ่านมาบรรลุผลหรือไม่ มีตอนใดหรือจุดประสงค์ข้อใดบ้างที่ยังไม่บรรลุ การวัดหรือประเมินผลนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนจึงต้องทำการประเมินผลทุกครั้งการสอน

การใช้การวิจัยอนาคตภาพวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพที่พึงประสงค์ให้ได้มากที่สุด เพราะเป้าหมายหลักของการศึกษาและการวิจัยอนาคต ไม่ใช่อยู่ที่การทำนายที่ถูกต้องแม่นยำ เรื่องของอนาคตเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เราไม่มีข้อเท็จจริง (Facts) เกี่ยวกับอนาคต มีแต่เพียงการคาดการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นทางเลือกที่คาดว่าจะมีความเป็นไปได้ (Possible Alternative Trends) เท่านั้นแต่เป้าหมายหลักของการศึกษาและการวิจัยอนาคต อยู่ที่การสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ หรือน่าจะเป็นของเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เพื่อหาทางทำ

ให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็หาทางป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ ด้วยการกระทำในปัจจุบัน หลักการสำคัญของอนาคตนิยม อยู่ที่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์ มากกว่าการตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2547)

จากการสำรวจวิชาถ่ายภาพในสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา พบว่ามีบรรจุอยู่ในสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, แผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสาขาวิชาการสอนศิลปะ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา แต่ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษาแห่งอื่นยังไม่มีวิชาการถ่ายภาพสำหรับครูบรรจุอยู่ ครูศิลปะในปัจจุบันควรมีความรู้ในวิชาถ่ายภาพ เรียนรู้เทคนิคใหม่ในการสร้างงานภาพถ่ายได้อย่างมีสุนทรีย์ภาพ เพื่อสามารถนำไปประกอบการสอนหรือถ่ายทอดแก่ผู้เรียนที่สนใจการถ่ายภาพได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนศิลปศึกษาโดยเฉพาะ เนื่องจากวิชาถ่ายภาพเป็นรายวิชาที่มีประโยชน์ทั้งในแง่การสร้างผลงานทางศิลปะและการผลิตสื่อที่เหมาะสมกับรายวิชาต่างๆ ในการเรียนการสอนศิลปศึกษา การนำเสนอผลงาน สามารถสื่อสารการเรียนการสอนตามแนวการสอนศิลปะโดยยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education: DBAE) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาให้มีรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า เพื่อพัฒนานิสิตให้มีเทคนิคใหม่ในการผลิตงานศิลปะ ได้อย่างมีสุนทรีย์ภาพ ทั้งยังเป็นเครื่องมือบันทึกเรื่องราว สื่อกลางในการถ่ายทอด ให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประกอบการสอนและนำไปถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการศึกษาอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

ขอบเขตของการวิจัย

ปัญหาการวิจัยเป็นการมองเชิงอนาคตต้องค้นหาคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ความเห็นและรวบรวมทรรศนะเพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนารายวิชาจึงใช้เทคนิคการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่งเลือกโดยวิธีเจาะจงจำนวน 20 ท่าน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

2. คณาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน
3. ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพระดับปริญญาบัณฑิต ในสาขาวิชาศิลปศึกษาคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน
4. ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน
5. ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 ท่าน
6. ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระทางด้านภาพถ่ายที่จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยมีประสบการณ์ด้านถ่ายภาพไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิชาถ่ายภาพ หมายถึง วิชาถ่ายภาพหนึ่งสำหรับนิสิต นักศึกษา หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า หมายถึง สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาบัณฑิตในปี พ.ศ. 2564 ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สิ่งแวดล้อมในการเรียน ลักษณะรายวิชา จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลและเน้นแนวทางในการสอนศิลปะโดยยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education: DBAE)

อนาคตภาพ หมายถึง ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาพแนวโน้มในอนาคตของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
2. ทราบคุณลักษณะของผู้สอนและผู้เรียนวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
3. ทราบลักษณะเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน สถานที่จัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการวิจัยเรื่องอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า ประกอบด้วยแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้

1. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต
2. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา
3. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ
4. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายวิชา
5. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอนาคตศึกษา
6. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาเชิงลึก

1. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก จึงเห็นสมควรให้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิ/สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการทำมาตรฐานด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ

ระบบการเรียนการสอนระดับปริญญาบัณฑิต

Kemp (1985) กล่าวถึงระบบการเรียนการสอน (Systematic Instructional) ว่าเป็นการวางแผนของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อที่จะตอบคำถามขั้นพื้นฐาน 4 คำถามว่า การเรียนการสอนนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนในลักษณะใด อะไรคือสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนจะมีทักษะทางการเรียนที่ดีที่สุดและผู้สอนจะสามารถประเมินผลการเรียนของผู้เรียนอย่างไร ซึ่งคำถามทั้ง 4 คำถามมีความเกี่ยวข้องกันเป็นส่วนประกอบสำคัญของการเรียนการสอน คือ ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน วิธีการสอนและการวัด

และประเมินผล ซึ่งส่วนประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญขั้นพื้นฐานของการจัดระบบของการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

Hyman (1971) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบเบื้องต้นของการสอน ซึ่งได้แก่นักเรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชาและผลการเรียน มีความเกี่ยวข้องกันเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหว โดยทั้ง 3 ส่วนจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) กล่าวว่า องค์ประกอบของการเรียนการสอนเป็นปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันในส่วนประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือ ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้สอน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ ฉะนั้นผู้สอนควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่ดี 2) นักเรียน เป็นที่สำคัญเท่ากับผู้สอนทั้งผู้สอนและนักเรียนต้องร่วมมือกันเพื่อช่วยให้การเรียนการสอน ประสบผลสำเร็จโดยสะดวก 3) สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เนื้อหาวิชาการต่างๆ ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์กัน มีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัย ระดับชั้น รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมของการเรียนการสอน องค์ประกอบทั้งสามประการดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะเป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันไม่ได้ จะต้องดำเนินควบคู่กันไปตลอดเวลา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533) ได้เสนอแนะว่า การสอนควรจะได้พิจารณาองค์ประกอบเบื้องต้น 4 ประการดังต่อไปนี้ 1) ผู้เรียน พิจารณาถึงลักษณะของผู้เรียน 2) จุดมุ่งหมาย กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียน 3) วิธีสอน กำหนดวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การประเมินกระบวนการประเมินผลการเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาบัณฑิตว่ามีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตร โดยทำการวิเคราะห์ทั้งจุดมุ่งหมายและเนื้อหา การศึกษาหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องกระทำทุกครั้งก่อนวางแผนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนพิมพ์เขียวหรือหลักยึดสำหรับผู้สอนจะนำไปปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสู่การสอน จึงจะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของจุดประสงค์กับเนื้อหา การตรวจสอบคุณภาพของจุดประสงค์ รวมทั้งความคาดหวังของหลักสูตร การศึกษาหลักสูตรจะช่วยชี้ทางผู้สอนให้เห็นภาพว่า จะจัดการดำเนินการสอนอย่างไร จะปรับแก้อย่างไรเพื่อให้สาระการเรียนทันต่อสภาพแวดล้อมของสังคมขณะนั้น

2. การศึกษากลุ่มเป้าหมาย การศึกษาผู้เรียนก่อนสอนจะช่วยให้การสอนเป็นไปตามแนวทางที่ผู้สอนกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียน ผู้สอนควรสำรวจดูว่าผู้เรียนอยู่ในสภาพใด มี

ความพร้อมเรียนหรือไม่ มีพื้นฐานความรู้น้อยเพียงใด ผู้สอนควรพยายามจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ตรงกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อศึกษาหลักสูตรทั้งทางด้านจุดประสงค์และเนื้อหา รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายเรียบร้อยแล้ว สามส่วนนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อสอนเสร็จแล้วผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านใดบ้าง สำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนสามารถจำแนกได้ 3 ด้านคือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และด้านทัศนคติ (Affective Domain) การกำหนดจุดประสงค์นั้นนอกจากการพิจารณาพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนแล้วยังต้องพิจารณาว่าจุดประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นสอดคล้องกับนโยบายของสถาบัน คณะและภาควิชาหรือไม่และเมื่อกำหนดกิจกรรมลงไปแล้วจะเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่และผู้สอนเองมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่จะสอนมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้ควรจะนำมาใช้พิจารณาในการกำหนดจุดประสงค์เพื่อช่วยให้จุดประสงค์ที่ตั้งขึ้นมีความหมายและสามารถปฏิบัติได้

4. การประเมินผลก่อนการเรียน เพื่อให้การสอนเป็นไปตามแนวทางที่ผู้สอนกำหนด ผู้สอนควรทำการสำรวจเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าผู้เรียนอยู่ในสภาพใด มีความพร้อมจะเรียนมากน้อยเพียงใด การประเมินผลก่อนเรียนอาจจะกระทำโดยการซักถามผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนอย่างคร่าวๆ ไม่จำเป็นต้องใช้แบบทดสอบทุกครั้ง ผู้สอนก็จะสามารถวินิจฉัยได้ว่า จะปรับการสอนครั้งนี้อย่างไรจึงจะทำให้การสอนดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

5. การเลือกวิธีสอน การเลือกวิธีสอนในที่นี้จะรวมถึงการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนที่สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชาและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ลักษณะการเรียนรู้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด

6. แหล่งบริการและสนับสนุน การสอนในระดับปริญญาบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพจะต้องได้รับบริการสนับสนุนการสอนด้านต่างๆ เป็นอย่างดี การวางแผนการสอนจะให้ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาบริการเสริมการสอนด้วย เช่นงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เครื่องมือ วัสดุฝึก เวลา บุคลากร อาคารสถานที่และอื่นๆ

7. การประเมินผล เป็นขั้นสุดท้ายของการวางแผนการสอนเพื่อที่จะตรวจสอบดูว่าผลของการสอนที่ดำเนินไป ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลแต่ละครั้ง ผู้สอนจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินไว้ให้แน่นอนว่าจะประเมินอะไร เช่น การตัดสินใจ หรือทำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน การกำหนดเกณฑ์การประเมินแต่ละครั้งต้องชัดเจน แล้วจึงเลือกเครื่องมือวัดให้เหมาะสม วิธีการวัดผลที่นิยมกัน ได้แก่ การสังเกต การปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ การทดสอบ สำหรับการสอนข้อเขียนนิยมใช้กันอยู่สองแบบคืออัตนัยและปรนัย แบบปรนัยได้แก่การจับคู่ เติมคำ แบบถูกผิดและแบบเลือกตอบ การวัดแบบอัตนัยมีความเหมาะสมกับ

ความสามารถของผู้เรียนในด้านการจัดรวบรวมความสัมพันธ์ การประเมินความรู้ การยืดหยุ่นให้
ผู้เรียนเรียบเรียงความคิดด้วยถ้อยคำของตนเอง วิธีการวัดแบบนี้ผู้สอนควรนำมาใช้ให้มากใน
ระดับปริญญาบัณฑิต แม้ว่าผู้สอนจะต้องใช้เวลามากในการตรวจก็ตาม

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวถึงส่วนขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาซีพ โดยให้ความหมาย
ของกลุ่มวิชาต่างๆ ดังนี้

1. วิชาเฉพาะ หมายถึงวิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาซีพพื้นฐานและวิชาซีพที่มุ่งหมายให้
ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิชาซีพเฉพาะด้านนั้นๆ

2. หมวดวิชาพื้นฐาน คำว่าวิชาพื้นฐานในหลักสูตรวิชาซีพหมายถึง วิชาเบื้องต้นหรือวิชา
พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและเป็นการทำความเข้าใจในวิชาซีพนั้นต่อไปให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3. หมวดวิชาเฉพาะสาขา ลักษณะและองค์ประกอบของวิชาในกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะกลุ่ม
วิชาซีพซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยที่กลุ่มวิชาซีพจะเป็นด่านแรกที่สำคัญในการสร้าง
คนเข้าสู่อาชีพ หลักสูตรจึงเริ่มด้วยการรู้ลักษณะของอาชีพ หรือเป็นพื้นฐานของอาชีพ จากนั้นจึง
เริ่มองค์ประกอบต่างๆของอาชีพ เมื่อมีพื้นฐานพร้อมและองค์ประกอบเพียงพอแล้ว ก็จะมีการ
ฝึกฝนและสัมมนา ส่วนในบางสาขาจำเป็นต้องมีการทำวิทยานิพนธ์ประกอบ

4. หมวดวิชาเสรี หมายถึงวิชาใดๆที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอน โดยมุ่งเน้นให้เลือกเรียน
ตามความสนใจของผู้เรียนเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนและตอบสนองความ
สนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน

สรุปส่วนประกอบสำคัญของการจัดระบบการเรียนการสอนจากทัศนะของนักการศึกษา
หลายๆท่านดังที่กล่าวมาข้างต้นได้ว่า ส่วนประกอบที่สำคัญในการจัดระบบการเรียนการสอนให้มี
ประสิทธิภาพนั้น คือ ผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา วิธีสอน การวัด
และประเมินผลและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

หลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

1. วิชาการศึกษาทั่วไป เป็นหมวดวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้รอบ ใฝ่รู้ มีความสามารถ
ในการใช้ภาษา สัญลักษณ์ มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและ
สิ่งแวดล้อม มีบุคลิกดี มีคุณธรรม มีความสามารถในการสร้างสรรค์ เป็นผู้นำ มีความรู้ความเข้าใจ
สังคม วัฒนธรรมที่หลากหลาย สามารถนำความรู้จากหลายศาสตร์มาเชื่อมโยงกันและสามารถใช้
และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

2. หมอวดีวิชาผู้สอน เป็นหมอวดีวิชาที่ศึกษาศาสตร์ เพื่อให้บัณฑิตมีความเป็นผู้สอนและมีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ เป็นผู้สอนที่มีคุณธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ ผู้สอน สามารถสื่อสาร ถ่ายทอด มีนวัตกรรม มีทักษะในการคิด สามารถบริหารจัดการระบบการบริหารการศึกษา มีความเป็นผู้นำ สามารถวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์การศึกษา

3. หมอวดีวิชาเฉพาะ คือ วิชาของสาขาวิชาศิลปศึกษา เป็นเนื้อหาหลักของ เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์ที่จะสอนเพื่อสร้างสรรค์การเรียนรู้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ พัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบและนำไปปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ในหมวดนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มทัศนศิลป์ เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม ภาพพิมพ์ 2) กลุ่มประยุกต์ศิลป์ เช่น การออกแบบกราฟิก การออกแบบตัวอักษร เครื่องเคลือบดินเผา การออกแบบตกแต่งภายใน งานพลาสติก คอมพิวเตอร์กราฟิก เป็นต้น (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552) ซึ่งวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาผู้วิจัยจัดว่าอยู่ในกลุ่มทัศนศิลป์

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรของสาขาวิชาศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ในประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์ของสาขาวิชาศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ในประเทศไทย

มหาวิทยาลัย	วัตถุประสงค์
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หลักสูตรปรับปรุง, 2552) คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา	1. เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจในมโนทัศน์และเนื้อหาสาระของศาสตร์ทางศิลปศึกษาสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย 2. เพื่อให้บัณฑิตมีความตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ศิลปศึกษา และการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีสามารถ พัฒนาความคิดด้านคุณค่าให้เป็นระบบและนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนและในการดำรงชีวิต

ตารางที่ 1(ต่อ)

มหาวิทยาลัย	วัตถุประสงค์
<p>2.มหาวิทยาลัยขอนแก่น (หลักสูตรปรับปรุง, 2547) คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา</p>	<p>เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพผู้สอน และสาระของศาสตร์ศิลปศึกษา สามารถปฏิบัติการสอน มีทักษะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2.มีความสามารถในการเลือกใช้นวัตกรรมการสอนศิลปศึกษาได้อย่างเหมาะสม 3.เป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิจรรย์ญาณและความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4.มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาปฏิบัติ ประสานประโยชน์และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข 5.ตระหนักในคุณค่าการสอนศิลปศึกษา มีความรัก ความศรัทธา จิตวิญญาณของความเป็นผู้สอนดำรงตนในกรอบจรรยาวิชาชีพผู้สอน มีบุคลิกดีและมีสุนทรียภาพ 6.มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ เสียสละ อุทิศตนเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม และประเทศชาติ 7.เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้
<p>3.มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ฉบับปรับปรุง, 2552) คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา เอกศิลปศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการสอนวิชาศิลปศึกษา 2.เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการทำวิจัยและการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 3.เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถในการพัฒนาทางด้านศิลปะในหน่วยงานของรัฐและเอกชน

ตารางที่ 1(ต่อ)

มหาวิทยาลัย	วัตถุประสงค์
<p>4.มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง, 2551) คณะศึกษาศาสตร์ ศิลปศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.มีความรู้ความสามารถและทักษะในการสอนศิลปศึกษา 2.มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ โครงสร้างของหลักสูตร คุณภาพผู้เรียน ตลอดจน มาตรฐานและสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปศึกษา อันจะนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3.เข้าใจในปรัชญา ขอบเขต ธรรมชาติและข้อจำกัดของศิลปะ 4.เข้าใจหลักการทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในทางศิลปะ เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ มีคุณภาพและ มาตรฐานในการเป็นผู้สอนสอนศิลปะ 5.มีทักษะกระบวนการทางศิลปะเป็นผู้มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เป็นนักสร้างสรรค์ในทางศิลปะ 6.มีความตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสังคม
<p>5.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2552) คณะครุศาสตร์ สายวิชาศิลปศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.สามารถนำความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ไปจัดการเรียนรู้ จัดสร้างเงื่อนไขบริบท เพื่อสร้างสรรค์งานทางศิลปะและ วัฒนธรรมให้เกิดกับผู้เรียน 2.มีองค์ความรู้ในด้านศิลปะแขนงต่างๆ โดยเน้นทัศนศิลป์เป็น แกนกลางทั้งท้องถิ่นไทยและสากลและสามารถบูรณาการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 3.มีทักษะในด้านศิลปะและสามารถสร้างผู้เรียนในการ แสดงออก ชื่นชมและวิเคราะห์วิจารณ์งานศิลปะได้ 4.สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นการเรียนรู้ด้าน ศิลปะของผู้เรียนได้ 5.มีความรู้และความสามารถที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมา เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางศิลปะของผู้เรียนและเป็น สื่อในการเรียนรู้ได้
<p>6.มหาวิทยาลัยบูรพา (2549) คณะศึกษาศาสตร์ การสอนศิลปะ</p>	<p>เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>

ตารางที่ 1(ต่อ)

มหาวิทยาลัย	วัตถุประสงค์
<p>7.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ม.ป.ป.) คณะครุศาสตร์ ศิลปศึกษา</p>	<p>1.เพื่อตอบสนองความต้องการของการจัดการเรียนการสอนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและมีทักษะการสร้างสรรคงานศิลปะในแขนงที่ตนเองถนัดสามารถทำนุบำรุง อนุรักษ์และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่นได้</p> <p>2.มีความสามารถและทักษะในการวางแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การผลิตสื่อและ นวัตกรรมทางการศึกษาและการประเมินผลการเรียนรู้</p> <p>3.มีทักษะในการคิด การสร้างสรรค์ความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p> <p>4.มีคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณและศรัทธาในวิชาชีพผู้สอน</p> <p>5.มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาชุมชน (เรียนพื้นฐานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และแขนงวิชาต่อไป)</p>
<p>8.มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2547) คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา</p>	<p>1.เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพผู้สอน</p> <p>2.มีความรู้ ความสามารถด้านสาขาวิชาศิลปศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ใน การประกอบของอาชีพ ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมและศึกษาต่อในระดับสูง</p> <p>3.มีเป้าหมายหลักการในการดำเนินชีวิต มีพลังความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนและส่วนรวมรักชุมชนและท้องถิ่น</p> <p>4.มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต</p> <p>5.มีทักษะในการวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>6.มีทักษะชีวิต ทักษะการคิด การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง</p>

ตารางที่ 1(ต่อ)

มหาวิทยาลัย	วัตถุประสงค์
<p>9.มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (ฉบับปรับปรุง, 2550) คณะครุศาสตร์ ศิลปศึกษา</p>	<p>1.มีความรู้ทางศิลปกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพได้ 2.มีทักษะและเทคนิควิธีในการสอนศิลปศึกษา 3.มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกความเป็นผู้สอน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี 4.มีความสามารถในการพัฒนาตน ใฝ่รู้ ใฝ่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและบริบททางการศึกษา (มีพื้นฐานทั้ง3แกน ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์และเลือกแขนงวิชาต่อไป)</p>
<p>10.มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา (ม.ป.ป.) คณะครุศาสตร์ โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา</p>	<p>1.เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์ 2.เพื่อสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าทัศนศิลป์ทั้งของตะวันออกและตะวันตก 3.เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ 4.เพื่อให้ผู้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของงานทัศนศิลป์และสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ได้ 6.เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา 7.เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนามรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ</p>

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาศิลปศึกษามีวัตถุประสงค์ตามลำดับที่สถาบันต่างๆให้ความสำคัญ ดังนี้ 1) เพื่อการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถ ทักษะเทคนิคการสอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาต่างๆและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ 2) การมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตสำนึกความเป็นผู้สอน รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดี 3) การทำนุบำรุงประยุกต์ บูรณาการให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น 4) มีความเข้าใจหลักการทฤษฎี สามารถรับรู้และซาบซึ้งในคุณค่าทางศิลปะแขนงต่างๆ 5) มี

ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน วิจัยงานศิลปะและผลการเรียนรู้ได้ 6) มีความตระหนักในคุณค่า เข้าใจหลักการ โครงสร้างหลักสูตรของศาสตร์ศิลปศึกษา 7) มีความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้และดำเนินชีวิต 8) มีความสามารถในการทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 9) มีความสามารถในการพัฒนาความคิดให้เป็นระบบ 10) มีความรักสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนา 11) มีทักษะชีวิต การคิด แก้ปัญหา เผชิญกับสถานการณ์และเท่าทันความเปลี่ยนแปลง

แนวทางการสอนศิลปะ

Greer (1987) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนศิลปะโดยยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐานหรือที่เรียกว่าการสอนแนว DBAE (Discipline-Based Art Education) ซึ่งแนวทางนี้ประกอบด้วย ความรู้ใน 4 ด้านเข้าด้วยกัน

1. ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์
2. ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์
3. ความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ
4. ความรู้ด้านศิลปะวิจารณ์

ซึ่งการสอนแนว DBAE นั้นหากสอนโดยบูรณาการความรู้ทั้ง 4 ด้านนี้ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในทางสุนทรียศาสตร์มากขึ้น (Getty Education Institute for the Arts, 2001) ศิลปะศึกษาแบบ DBAE (Discipline-Based Art Education) หรือที่มีชื่อเป็นทางการว่า “ศิลปะแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน” เป็นวิธีการที่ครอบคลุมทั้งการเรียนและการสอนศิลปะ ซึ่งถูกนำมาใช้ในระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ในระดับการศึกษาผู้ใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตและพิพิธภัณฑ์ศิลปะ วิธีการที่ครอบคลุมทั้งการเรียนและการสอนศิลปะนั้น เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการเรียนการสอนศิลปะ กล่าวคือ แกนความรู้ทั้ง 4 แกนได้แก่ ศิลปะปฏิบัติ (Art Studio) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) และสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) โดยประวัติความเป็นมาของการรับแนวคิดศิลปะศึกษาแบบ DBAE มาใช้ในหลักสูตรศิลปศึกษาในประเทศไทย ในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคสารสนเทศที่ไร้พรมแดนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปสู่กันและกันทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งข้อมูลทางการศึกษาดด้วย ดังนั้นวงการศิลปะของไทยจึงได้รับแนวคิดศิลปะศึกษามาปรับใช้ในหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสถาบันต่างๆ เช่น หลักสูตรศิลปศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา หลักสูตร

ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์ของสถาบันราชภัฏ ได้ปรากฏเนื้อหาวิชาทางด้านสุนทรียศาสตร์และศิลปวิจารณ์ (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2542)

Solberg (2004) กล่าวว่า การเรียนการสอนโดยใช้หลักของ DBAE นั้นสามารถช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน หรือรู้จักการบูรณาการระหว่างวิชาเรียนและสิ่งต่างๆรอบตัวได้ดี

Efland (1987) ได้เสนอแนวคิดของการเรียนการสอนศิลปะในยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modern Art Education) ไว้พอสรุปดังนี้

1. ลักษณะจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนในยุคหลังสมัยใหม่นี้แตกต่างจากที่เคยเป็นมาในก่อนหน้านี้ที่มักจะเน้นหลักเกณฑ์การเรียนรู้ในด้านวิชาการหรือนำการศึกษาจากศิลปิน แต่จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนหลังสมัยใหม่มุ่งเน้นให้นักเรียนทำความเข้าใจกับโลกที่เราอาศัยอยู่ หลักสูตรจะเน้นให้นักเรียนเผชิญหน้าและทำความเข้าใจกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก

2. พื้นฐานแนวคิดของการเรียนการสอนศิลปะคือเพื่อให้นักเรียนทำความเข้าใจกับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายในโลกที่เขาอาศัยอยู่ในอนาคตเด็กต้องการการศึกษาศิลปะที่ทำให้เขามีความเข้าใจในสังคมโลก ซึ่งความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมต่างๆในโลกนี้จะช่วยสร้างอนาคตให้กับเขา แนวคิดเรื่องหลังสมัยใหม่นี้ไม่ได้มีแค่เพียงความรู้ในด้านศาสตร์ศิลปะเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงศาสตร์อื่นๆเช่น ปรัชญา ประวัติศาสตร์ วรรณกรรม สังคมศาสตร์ สิทธิสตรี รวมทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ฯลฯ

การเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอนศิลปะตั้งแต่ปี 1990 จนถึงปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

1. คำนิยามของศิลปะคือรูปแบบของผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงสภาพที่เป็นจริง ซึ่งแตกต่างจากความหมายของศิลปะก่อนหน้านี้ (ยุค 1960-1990) ซึ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจหรือความรู้ในทางวิชาการ

2. เนื้อหาและวิชาการเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือกลุ่มชนมากกว่าการแสวงหาความรู้จากศิลปินที่มีชื่อเหมือนยุคก่อน

3. เนื้อหาและวิธีการศึกษาเน้นการโต้เถียงเป็นหลัก ไม่เน้นมุมมองความเห็นของผู้ใดผู้หนึ่งเป็นพิเศษ

4. ตระหนักว่างานศิลปะนั้นมีเกณฑ์หรือมาตรฐานที่หลากหลาย

5. คุณค่าของศิลปะคือเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง
เกษร ธิตะจารี (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการสอนศิลปะในระดับปริญญาบัณฑิตว่าวิธีสอนมีหลายวิธี ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาที่สอนพร้อมทั้งเสนอแนะวิธีสอนไว้ 6 วิธี ดังนี้

1. วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นวิธีที่ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้หลักการแก้ปัญหา ซึ่งจะต้องคิดค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง หรือแก้ปัญหาเป็นกลุ่มจะต้องระดมความคิด หาคำตอบให้ได้หลายวิธีและเลือกคำตอบที่ดีที่สุด ซึ่งจะมีคล้ายๆกับการสอบแบบสัมภาษณ์ การสอนแบบกรณีศึกษา การสอนแบบโครงการ การสอนแบบสืบสวน การสอนแบบวิจัย เป็นต้น การสอนแบบแก้ปัญหาผู้สอนจะต้องตั้งใจยิ่งขึ้นให้ผู้เรียนคิดแล้วตอบ ควรมีการควบคุมเวลาและชี้แนะเมื่อจำเป็น แต่จะต้องกระตุ้นให้คิดด้วยตัวเองมากที่สุด การแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนต้องระดมใช้ความคิดเพื่อหาหนทางแก้ปัญหาและเมื่อทำได้สำเร็จก็จะทำให้เกิดความภูมิใจ และถ้าทำอยู่เสมอก็จะทำให้พัฒนาความคิด พัฒนาสติปัญญาและมีความคิดสร้างสรรค์ เมื่อพบอุปสรรคใดๆก็จะหาทางแก้ปัญหาได้ กลายเป็นคนมีเหตุผล รอบคอบและมีสติในการทำงาน

2. การสอนแบบสืบสวน (Inquiry Teaching) เป็นการสอนที่ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตัวเอง การสอนแบบนี้มีความคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับประเภททฤษฎีการค้นคว้าสืบสวน หรือฝึกการค้นคว้าหรือสอนให้ค้นคว้า การสอนแบบนี้มีมานานตั้งแต่สมัยเริ่มต้นของกรีกหรือทฤษฎีของกรีก (Socratic Method) จัดเป็นการสอนที่สำคัญในการค้นหาอย่างใช้เหตุผลและมีการอภิปรายในขบวนการสอน จุดมุ่งหมายของการสอนแบบสืบสวนโดยส่วนรวมแล้วก็คือการช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้คำถาม คำตอบ หรือหาวิธีแก้ข้อสงสัยจนเป็นที่พอใจและสร้างทฤษฎีด้วยความคิดของตัวเอง

3. การสอนแบบให้ความร่วมมือ (Cooperative Teaching) เป็นการสอนให้ทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันทำงาน ช่วยกันคิดและแก้ปัญหา การสอนแบบให้ความร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนพบความแตกต่างในทักษะการทำงานของพวกเขาในกลุ่ม ทำให้รับรู้การทำงานที่หลากหลายจากสมาชิกในกลุ่ม มีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น เกิดความกระตือรือร้นและพากเพียรในการทำงาน นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความสามารถให้กับกลุ่มสมาชิก ทำให้ความสัมพันธ์ในกลุ่มดีขึ้นและทำให้มีความคิดสร้างสรรค์

4. วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self Directed Learning) เป็นการสอนที่ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยการเรียนรู้จากสื่อที่เป็นตำรา ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือแผนภูมิก็ตาม ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์จากสิ่งที่พบเห็นได้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางในการทำงานของตนเอง เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนอาจเป็นผู้ชี้แนะ การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตามผู้เรียนจะจดจำได้แม่นยำไม่มีวันลืมและเป็นคนที่มีความคิดกว้าง มีความคิดสร้างสรรค์

5. วิธีสอนแบบวิจัย (Research Teaching) คือการตั้งประเด็น กระตุ้นเพื่อให้หาคำตอบ การสอนแบบวิจัยผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ซึ่งคล้ายกับการสอนแบบค้นคว้า แต่การสอนแบบค้นคว้าจะไม่มีขบวนการสอนหรือขั้นตอนเหมือนการวิจัย การค้นคว้าจะ

ได้คำตอบระดับหนึ่งของสิ่งที่เราต้องการรู้ แต่การสอนแบบวิจัยมีระเบียบและหลักการ เช่นจะต้องมีประชากร มีเครื่องมือการเก็บข้อมูลจากประชากร นำมาหาค่าทางสถิติ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลของผลที่ได้

6. วิธีสอนศิลปะแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education: DBAE) เป็นการสอนที่อยู่ในกรอบที่ผู้สอนกำหนดไว้ คือ สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามผู้สอน ซึ่งได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) ศิลปวิจารณ์ (Art Criticism) สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) และ ศิลปะปฏิบัติ (Art Studio) เห็นได้ว่าทุกวิชาต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ เช่น ประวัติศาสตร์ศิลป์เน้นความเข้าใจ ศิลปวิจารณ์ต้องสามารถวิจารณ์ตามผลงานที่แสดงออกและตามหลักการ สุนทรียศาสตร์ให้ว่าตามหลักของความงาม ศิลปะปฏิบัติก็เป็นการฝึกการทำงานซ้ำๆจนเกิดความชำนาญ

7. วิธีสอนแบบสัมมนา (Seminar) เป็นการสอนเพื่อระดมความคิดจากสมาชิก เพื่อให้ได้ข้อมูลทุกเรื่องที่ต้องการจะรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้และให้ข้อมูลและแสดงทัศนคติของแต่ละคนตามที่ได้ศึกษามา เพื่อใช้เป็นแนวทางหรือเป็นข้อมูลในการที่จะศึกษาต่อไป หรือใช้เป็นแนวทางในการหาข้อสรุปในเรื่องที่แสดงความคิดเห็นออกมา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น การสัมมนาจึงนิยมใช้กันในกลุ่มนักการศึกษา เช่น กลุ่มนิสิตนักศึกษา คณะกรรมการบริหาร กลุ่มผู้สอนอาจารย์และกลุ่มอาชีพต่างๆ (เกษร ธิตะจारी, มปป)

เสนห์ เทียมดี (2546) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเรียนการสอนศิลปะไว้จากนักการศึกษา ทั้งชาวต่างชาติและชาวไทย อาจสรุปได้ว่า คือการจัดกระบวนการสอน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความชื่นชมและเห็นคุณค่า ซึ่งศิลปศึกษาควรมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทั้งในส่วนของภูมิปัญญาไทยและความเป็นสากล เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในระบบและนอกระบบซึ่งจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้เต็มศักยภาพ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีอุปนิสัยที่พึงประสงค์ มีสุนทรียภาพ สามารถสร้างเสริมและพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม อันจะส่งผลให้มีรสนิยม ค่านิยมและเจตคติที่ดี เกิดการค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถนำเอาประสบการณ์ทางสุนทรียะไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับการสอนศิลปะในปัจจุบัน นอกจากจะให้ความสำคัญกับความรู้ในศาสตร์ทางด้านศิลปะเองแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายอีกด้วย นอกจากนี้รูปแบบการเรียนรู้ก็เปลี่ยนไป จากเดิมที่เคยเน้นการเรียนรู้ตามกฎเกณฑ์หรือมาตรฐาน แต่ในปัจจุบันรูปแบบการเรียนรู้เน้นลักษณะความเป็นปัจเจกมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการรายบุคคล

3. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ

ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ

การถ่ายภาพมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Photography มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ Phos หมายถึง แสงสว่างและ Graphein หมายถึง การเขียน เมื่อรวมกันจึงหมายถึง การเขียนด้วยแสงสว่าง สมัยก่อน มนุษย์ใช้วิธีการวาดภาพเพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์ต่างๆ โดยการวาดภาพแต่ละภาพนั้นมักใช้เวลาานาน ผู้วาดภาพจะต้องมีความสามารถ ฝึกฝนตัวเองเป็นอย่างมากจึงจะสามารถวาดภาพออกมาได้อย่างสวยงาม สมบูรณ์ สมจริง

ก่อนจะมีกล้องถ่ายภาพ อริสโตเติล (400 ปีก่อนคริสตศักราช) นักปราชญ์ชาวกรีกได้ค้นพบเรื่องภาพที่เกิดจากรูเข็มโดยถ้าทำให้ห้องมืดแล้วปล่อยให้แสงผ่านเข้าไปในรูเล็กๆและถือกระดาษขาวห่างจากรูเข็มประมาณ 6 นิ้วแสงที่ผ่านมาจะทำให้ปรากฏภาพด้านนอกบนกระดาษที่มีลักษณะกลับหัว ต่อมาจึงเป็นห้องสำหรับดูภาพเรียกว่า คาเมรา ออบสคูรา (Camera Obscura) เป็นภาษาลาติน คำว่า คาเมรา ออบสคูรา แปลว่า ห้องมืด (Dark Room) สามารถใช้ดูสุริยคราสได้

ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16 (ค.ศ.1501-1600) จิตรกรใช้คาเมรา ออบสคูราเพื่อช่วยในการวาดภาพให้สะดวกรวดเร็ว ได้สัดส่วน แสงเงาถูกต้อง โดยลอกแบบไปตามเงาของวัตถุ แต่ภาพที่ปรากฏยังไม่ชัดเจนนัก

ประมาณ ค.ศ. 1550 จีโรลาโม คาร์ดาโน นักคณิตศาสตร์และปราชญ์ชาวอิตาลีค้นพบวิธีการทำให้ภาพที่ปรากฏชัดขึ้น ด้วยการใช้เลนส์ไปติดที่ช่องรับแสง

ค.ศ.1568 แดเนียล บาร์บาโร ใช้ไดอะแฟรมบังแสงบริเวณขอบเลนส์ที่จะสะท้อนไปยังบริเวณรับภาพทำให้ภาพคมชัดขึ้นอีก แต่สมัยนั้นขนาดของคาเมรา ออบสคูรามีลักษณะเป็นห้องใหญ่ก็ได้มีการพัฒนาให้มีขนาดเล็กลงและสามารถวาดภาพจากด้านนอกได้ด้วยการใช้กระจกเงาสะท้อนภาพออกมา

ในศตวรรษที่ 18 วิลเลียม ไฮด์ วอลเลสตัน นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษได้ประดิษฐ์กล้องที่ใช้สำหรับเขียนภาพขึ้น ชื่อว่า คาเมรา ลูซิดา (Camera Lucida) จะใช้ปริซึมแทนเลนส์ ที่ดินสอเขียนภาพจะเชื่อมต่อกับเข็มโลหะซึ่งจะเขียนลงบนแผ่นทองแดงไปพร้อมกัน ดังนั้นจะได้ทั้งภาพเขียนและแม่พิมพ์

ค.ศ.1827 ได้มีการผลิตวัสดุไวแสงโดย โจเซฟ นีเยพเพอร์ นีเยพ ชาวฝรั่งเศสเป็นคนแรกที่สามารถคงสภาพภาพถ่ายได้สำเร็จ มีลักษณะเป็นเงาเคลือบลงบนแผ่นกระจก เรียกว่า Heliograph

ค.ศ.1823 หลุยส์ จาคเคอร์ แมนเด ดาแกร์ ศิลปินวาดภาพฉากละครโอเปร่า นำกระบวนการ Heliograph ของนีเยพพร้อมับกระบวนการ ไดออรามา (Diorama) ของเขาแล้ว

ทดลองถ่ายภาพ ได้กระบวนการใหม่ว่า ดาแกร์ไทป์ (Daguerreotype) เป็นการถ่ายภาพในสตูดิโอ เมื่อค.ศ.1839 ได้ขายสิทธิบัตรให้กับฝรั่งเศส

ค.ศ.1833 วิลเลียม เฮนรี ฟอกส์ ทาลบอท จิตรกรชาวอังกฤษ ใช้คาเมรา ออบสคูรา ทดลองบันทึกภาพลงบนกระดาษที่อาบน้ำยาไวแสง (Photogenic Drawing) (สุภาณี กอสุวรรณศิริ, 2531)

เพราะนักวิทยาศาสตร์สาขาฟิสิกส์ เคมีและศิลปะพยายามคิดค้นวิธีการบันทึกภาพ กล้องถ่ายภาพได้ ทำให้การบันทึกภาพมีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสวยงามเหมือนของจริงขึ้น ส่วนกลไก เทคโนโลยีและเทคนิควิธีต่างๆของกล้องได้มีการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน

การถ่ายภาพในเมืองไทย

เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 โดยส่งพระราชฑูตชาวฝรั่งเศสชื่อ ปาเลอกัว แต่สมัยนั้นคนไทยยังไม่กล้าถ่ายรูปเพราะเกรงว่าจะทำให้อายุสั้น ชาวสยามคนแรกที่สามารถถ่ายรูปได้ คือ พระยากระลาปณิกโกศล (นายโหมด อมาตยกุล) สมัยรัชกาลที่ 4 มีร้านถ่ายรูปของคนไทย คือ นายวิจิตร หรือขุนสุทรสาทิศลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ไทยองค์แรกที่ฉายพระรูปให้ปรากฏ ในสมัยนี้ สมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้านายบางพระองค์เริ่มสนพระทัยถ่ายรูปเองในปลายรัชกาลได้ทรงเล่นกล้องอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดความนิยมในการถ่ายภาพมากขึ้น ใน พ.ศ.2447 ได้ทรงจัดให้มีการประกวดรูปขึ้นเป็นครั้งแรกในงานไหว้พระพุทธรูป-ชินราช วัดเบญจมบพิตร ใน พ.ศ. 2448 ได้จัดให้มีการประกวดรูปขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีผู้ส่งเข้าประกวด 140 คน มีรูปถ่าย 1,184 รูป ต่อจากสมัยรัชกาลที่ 5 วิชาถ่ายภาพก็เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและได้เกิดธุรกิจการถ่ายภาพโฆษณาเพื่อลงในวารสาร นิตยสารต่างๆ (เอนก นาวิกมูล, 2535)

คุณค่าของภาพถ่าย

การถ่ายภาพเป็นการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีการสร้างภาพ วิทยาศาสตร์และศาสตร์ทางศิลปะซึ่งต้องอาศัยผู้ถ่ายภาพ ถ้าจะถ่ายได้ดีนั้นต้องคำนึงถึงการใช้อุปกรณ์ การคำนวณแสงและความรู้ในการจัดองค์ประกอบภาพ ดังนั้นการถ่ายภาพจึงเป็นงานที่ศิลปินอย่างหนึ่ง ดังเช่นศิลปินนำสิ่งที่เห็นต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวมาวาดเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์ของบ้านเมือง วัฒนธรรม ประเพณีในช่วงยุคนั้น อาจแสดงออกในรูปแบบของสัญลักษณ์ที่สื่อแนวคิด ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกมุมมองของศิลปินต่อผู้ชมและสิ่งที่สำคัญอีกอย่างคือต้องมีความงาม การที่จะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้นั้นผู้ถ่ายภาพจะต้องมีความเข้าใจ ได้เห็น สัมผัสกับสิ่งหรือสถานที่นั้นๆก่อน

เพื่อให้รู้ข้อดี ข้อเสีย จุดเด่น จุดด้อยของสิ่งที่จะบันทึกภาพว่าเป็นอย่างไร ได้รับความรู้สึกอะไร จากสิ่งใด มีความงามที่ไหน เมื่อได้สัมผัสสิ่งจริงแล้วถือว่าเป็นการได้รับประสบการณ์ โดยตรงก็จะสามารถถ่ายทอดสิ่งที่คิดออกมาได้ดี ในปัจจุบันนี้ภาพถ่ายเป็นส่วนหนึ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ ภาพที่ใช้ในการโฆษณา ภาพถ่ายบันทึกเหตุการณ์ ความทรงจำของครอบครัว วันสำคัญต่างๆ ภาพการท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ เป็นต้น การถ่ายภาพเป็นการสื่ออย่างหนึ่งที่มีความเป็นสากลเพราะผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ต้องมีคำบรรยาย แม้ว่าวัฒนธรรม เชื้อชาติจะแตกต่างกันก็ตาม นักถ่ายภาพควรมีความรู้เรื่ององค์ประกอบภาพ การนำส่วนประกอบต่างๆ เช่น การใช้เส้นนำสายตา ความสมดุลของภาพ สี สัน มารวมกันทำให้เกิดเป็นภาพที่มีเรื่องราว

แนวคิดด้านสังคมที่ส่งผลต่อศิลปะภาพถ่ายในช่วงศตวรรษที่ 19 เนื้อหาเริ่มแรกของภาพเป็นภาพบุคคลและทิวทัศน์ ต่อมา มีการนำไปใช้ในการพิมพ์เชิงพาณิชย์ เนื้อหาและการสื่อความหมายก็เปลี่ยนเป็นใช้ในการรายงานเหตุการณ์

แนวความคิดของภาพถ่ายที่สะท้อนสังคม (สุรชาติ ทินานนท์, 2546)

1. แนวความคิดเรื่องเชื้อชาติ
2. แนวความคิดเรื่องวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี
3. แนวความคิดเรื่องศาสนา
4. แนวความคิดเรื่องการเมืองและกฎหมาย
5. แนวความคิดทางเศรษฐกิจ เช่น เนื้อหาที่สร้างความตระหนักให้คนในสังคมหันมามองผู้ด้อยโอกาส อาจไม่ได้ทำให้เท่าเทียมกันได้ แต่เป็นการชี้ให้เห็นถึงการแบ่งปัน
6. แนวความคิดทางมนุษยธรรม
7. แนวความคิดทางคุณธรรมและจริยธรรม
8. แนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยมทั่วไป ค่านิยมทางสังคมจะเห็นได้ชัดในงานถ่ายภาพโฆษณา

9. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

กมล ฉายาวัดนะ (2544) กล่าวถึง การถ่ายภาพตามความหมายของการสื่อสาร คือ สื่อกลางของการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ทศนคติ ความรู้ ประสบการณ์ของกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ส่งและผู้รับสื่อ สามารถเลือกใช้สื่อเพื่อการติดต่อสื่อสารได้หลายสื่อ เช่น การพูด การเขียนและภาพถ่ายถือเป็นสื่อหนึ่งที่ทำหน้าที่คล้ายสื่ออื่นๆ ในกระบวนการสื่อสาร

Rand and Zakia (2006) กล่าวถึงการเรียนถ่ายภาพว่า การที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการถ่ายภาพควรจะได้เรียนรู้จากแนวคิด ขั้นตอนการทำงานของศิลปินช่างภาพด้วย เทคนิคนั้นเป็นเครื่องมือในการถ่ายภาพและความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดผลงานภาพถ่ายที่ต้องการ นอกจากนี้

เทคนิควิธีการถ่ายภาพข้างต้นยังต้องเรียนรู้ทั้งการสร้างความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสารและการพัฒนาแนวคิด

เทคนิคการถ่ายภาพ

ศักดา ศิริพันธุ์ (2537) กล่าวว่า การถ่ายภาพที่ดีมีคุณภาพสูง น่าสนใจต้องใช้เทคนิคในการถ่ายทำแต่ถ้าต้องการให้มีคุณค่าทางใจต้องใช้ศิลปะเข้าช่วย นักถ่ายภาพจึงจำเป็นต้องเข้าใจทั้งเทคนิคและศิลปะการถ่ายภาพควบคู่กันไป ด้านเทคนิคประกอบไปด้วยเรื่องของอุปกรณ์ในการถ่ายภาพ คือ กล้องถ่ายภาพ เลนส์ วิธีการถ่ายภาพ ฟิล์ม การวัดแสง ฟิลเตอร์ การใช้แฟลช

1. กล้องถ่ายภาพ แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 6 ประเภทคือ 1) กล้องถ่ายภาพแบบง่าย (Simple Camera) 2) กล้องแบบหาพิสัย (Rangefinder Camera) 3) กล้องแบบสะท้อนแสงเลนส์คู่ (Twin-Lens Reflex Camera) 4) กล้องแบบสะท้อนแสงเลนส์เดี่ยว (Single-Lens Reflex Camera) 5) กล้องขนาดใหญ่ (Large Format Camera) 6) กล้องแบบที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษ (Special Purpose Camera)

2. เลนส์ มีประเภทต่างๆดังนี้ 1) เลนส์มุมกว้าง 2) เลนส์มาตรฐาน 3) เลนส์ตาปลา 4) เลนส์โฟกัสทางยาว 5) เลนส์ซูม 6) เลนส์กระจก 7) เลนส์แมโคร 8) เลนส์ซอฟต์แวร์โฟกัส 9) เลนส์ควบคุมเปอร์สเปกทีฟ

3. การถ่ายภาพ คำนี้ถึง 1) ไดอะแฟรม (Diaphragm) หรือสตอป (Stop) ทำหน้าที่ควบคุมปริมาณแสง 2) ชัตเตอร์ (Shutter) กลไกสำหรับเปิด ปิดช่องรับแสง 3) เครื่องเฝ้าภาพ (Viewer Finder) 4) กลไกของการโฟกัสภาพ (Focusing Mechanism) 5) เครื่องหาพิสัย (Rangefinder) 6) เครื่องวัดแสง (Exposure Meter)

4. ฟิล์ม ต้องดูค่าความไวแสงของฟิล์มและชนิดของฟิล์ม

5. การวัดแสง มีทั้งการวัดแสงสะท้อนจากวัตถุและการวัดแสงที่ตกกระทบวัตถุ

6. ฟิลเตอร์ ชนิดต่างๆ เช่น ฟิลเตอร์แก้ข้อบกพร่อง ฟิลเตอร์ปรับความเทียบต่าง ฟิลเตอร์สี ฟิลเตอร์โพลาไรซ์

7. การใช้แฟลช

ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2551) กล่าวว่า การควบคุมปริมาณแสงในการถ่ายภาพนั้น ผู้ถ่ายจะต้องทำความเข้าใจถึงกลไกของกล้องที่ทำงานในการรับแสง 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. รูรับแสง (Aperture) ทำหน้าที่ควบคุมปริมาณแสง

2. ความเร็วชัตเตอร์ (Shutter Speed) ทำหน้าที่ควบคุมเวลาให้แสงเข้าไปในกล้อง

3. ความไวแสง (Sensitivity) ค่ายิ่งมากยิ่งมีผลต่อความไวแสง ทำให้สามารถใช้ความเร็วชัตเตอร์ได้สูงขึ้น หรือสามารถใช้อุณหภูมิรับแสงแคบมากได้

การจัดองค์ประกอบภาพ

ศักดิ์ดา ศิริพันธ์ (2537) กล่าวว่า การจัดองค์ประกอบภาพ ควรคำนึงถึง

1. การเน้นจุดเด่น
2. ความสมดุลย์
3. ความกลมกลืน
4. ความแตกต่าง
5. เส้น
6. ค่าของแสงและเงา
7. ที่ว่าง
8. พื้นผิว
9. สี

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาพที่ช่วยในการสื่อความหมายทางภาพนั้นอาศัยองค์ประกอบศิลป์ต่างๆ ได้แก่ เส้น รูปว่าง รูปทรง แสง สี บริเวณว่าง มิติ พื้นผิว ร่วมกับหลักการทัศนศิลป์ ได้แก่ ดุลยภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างจังหวะและการเคลื่อนไหว ความกลมกลืน การเน้นหรือการตัดกันและความหลากหลาย

การปรับแต่งภาพ

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2551) กล่าวว่า กล้องถ่ายภาพดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้นและช่วยลดกระบวนการล้างอัดภาพเนื่องจากเห็นภาพได้เร็วขึ้นและสามารถปรับแต่งภาพให้สมบูรณ์ก่อนการนำไปใช้งานได้ ภาพดิจิทัลนั้นมาจากหลายแหล่ง เช่น ภาพที่ได้จากการถ่ายภาพด้วยกล้องดิจิทัล หรือจากการแสกน ในการตกแต่งแก้ไขภาพด้วยโปรแกรมแต่งภาพนั้นต้องเข้าใจพื้นฐานของโหมดสีต่างๆ ประกอบด้วย

1. โหมดสีแบบ RGB เกิดจากการรวมตัวของแสงสีแดง เขียวและน้ำเงิน
2. โหมดสีแบบ CMYK เกิดจากการรวมกันของแม่สีวัตถุหรือระบบการพิมพ์ทำให้เกิดสีขึ้นที่สอง คือ ฟ้า ชมพู เหลือง ดำ
3. โหมดสีแบบ L^*a^*b เป็นโหมดสีที่แสดงค่าแสงของภาพ L คือ ค่าความสว่างของภาพ (Lightness) a คือ การไล่ค่าสีจากเขียวไปหาแดงและ b คือ การไล่ค่าสีจากน้ำเงินไปหาเขียว

อาจใช้ กราฟฮิสโตแกรม (Histogram) เป็นกราฟแสดงรายละเอียดของสีในรูปภาพ จะแสดงส่วนที่มีมืดสุดถึงส่วนที่สว่างที่สุดช่วยปรับความสว่างของภาพได้ หรือวิธีปรับจาก Curve และ Level ช่วยในการปรับให้รูปสว่างขึ้นได้ โปรแกรมประยุกต์ต่างๆสามารถปรับทำได้หลายลักษณะ

เช่น จากภาพสีเป็นภาพขาว-ดำ การตัดภาพให้สัดส่วนภาพสมบูรณ์ขึ้น การทำภาพซีเปีย ตกแต่ง
ขอบรูปภาพ ใส่ลายน้ำ เป็นต้น

การบำรุงรักษากล้องและอุปกรณ์

ปราวีณยา สุวรรณรัฐโชติ (2551) กล่าวถึงการบำรุงดูแลอุปกรณ์กล้องถ่ายภาพว่า
หลังจากใช้งานกล้องถ่ายภาพ ต้องดูแลรักษากล้องให้สมบูรณ์และพร้อมใช้งานอีกครั้ง ในระหว่าง
การใช้อุปกรณ์จะมีฝุ่น คิวินต่างๆซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาพ โดยมีคำแนะนำทั่วไปดังนี้ คือควรถือ
กล้องอย่างระมัดระวังเสมอ ไม่ทิ้งกล้องไว้บริเวณที่รับแดดตลอดเวลา ใช้ถุงพลาสติกห่อหุ้มเพื่อ
ป้องกันน้ำและความชื้น เลี่ยงการใช้กล้องในที่ที่มีฝุ่นมาก ถอดแบตเตอรี่ออกเมื่อไม่ได้ใช้กล้อง
เป็นเวลานาน ไม่ใช้นิ้วมือหรืออุปกรณ์ใดสัมผัสสัมผัสเลนส์หรือตัวกล้อง การทำความสะอาดควรดูจากคู่มือ
กล้อง หากมีละอองน้ำหรือทรายติดตามตัวกล้องใช้ผ้าชามัวร์ หรือผ้าซิลิโคนทำความสะอาดตัว
กล้อง

วิชาถ่ายภาพ ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมีตัวอย่างคณะต่างๆในมหาวิทยาลัยที่มีรายวิชา
ถ่ายภาพ ระดับปริญญาบัณฑิต ดังนี้

1. คณะศิลปกรรมศาสตร์
2. คณะนิเทศศาสตร์
4. คณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพและการพิมพ์
3. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
4. คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา
5. คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา มี 3 แห่ง คือ
  - 6.1 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
  - 6.2 สาขาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
  - 6.3 แผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยา

เขตปัตตานี

ซึ่งสามารถสังเคราะห์และสรุปวิชาถ่ายภาพของศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ
คณะศึกษาศาสตร์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์รายละเอียดวิชาถ่ายภาพของศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ
คณะศึกษาศาสตร์ ในประเทศไทย

รายละเอียด/ มหาวิทยาลัย	ม.ขอนแก่น	ม.บูรพา	ม.สงขลานครินทร์
คณะ	ศึกษาศาสตร์	ศึกษาศาสตร์	ศึกษาศาสตร์
สาขา	ศิลปศึกษา	การสอนศิลปะ	แผนกวิชาศิลปศึกษา
ชื่อวิชา (ไทย)	การถ่ายภาพศิลปะ	การสอนถ่ายภาพ เบื้องต้น	การถ่ายภาพ
ชื่อวิชา (อังกฤษ)	Photograph Art	Teaching Basic Photography	-
จำนวน หน่วยกิต	2 (1-2-3)	2 (1-2-3)	2 (1-1)
กลุ่มรายวิชา	เลือก	เอกบังคับ	เลือก
ภาคเรียนที่	2	-	2
ลักษณะเนื้อหาวิชา			
ความสำคัญ การถ่ายภาพ	ความสำคัญการ ถ่ายภาพ	มีเจตนาที่ดี เห็น คุณค่าและความสำคัญ ของการถ่ายภาพ	-
หลักการ ถ่ายภาพ	หลักการถ่ายภาพ	หลักการถ่ายภาพ เบื้องต้น	หลักการในการ ถ่ายภาพ
ทักษะในการ ถ่ายภาพ ศิลปะ	มีทักษะในการถ่ายภาพ ศิลปะ	ฝึกปฏิบัติทั้งในและ นอกสถานที่	ปฏิบัติ
เทคนิค	เทคนิคในการถ่ายภาพ แบบต่างๆ	การถ่ายภาพด้วย เทคนิคต่างๆ	เทคนิคในการถ่ายภาพ มาใช้ในการถ่ายภาพได้
จัดการ ภาพถ่าย	มีความรู้และทักษะใน การจัดการภาพถ่าย	-	-
กระบวนการ ล้างอัดและ ขยายภาพ	กระบวนการล้างอัดและ ขยายภาพ มีความรู้และทักษะ ในการพิมพ์ภาพถ่าย	-	กรรมวิธีการล้างอัด ขยายภาพสี-ภาพขาว ดำ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด/ มหาวิทยาลัย	ม.ขอนแก่น	ม.บูรพา	ม.สงขลานครินทร์
การ สร้างสรรค์ การถ่ายภาพ	การสร้างสรรค์การ ถ่ายภาพ	-	-
การประยุกต์	การประยุกต์การ ถ่ายภาพมาใช้ใน ศิลปศึกษา	-	กระบวนการพิเศษอื่นที่ เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ใน การออกแบบสิ่งพิมพ์
ประวัติ- ศาสตร์ศิลป์	-	-	ประวัติและวิวัฒนาการ ของการถ่ายภาพ
การใช้ อุปกรณ์	ส่วนประกอบและหน้าที่ ของกล้องถ่ายภาพ มี ความรู้และทักษะใน การใช้กล้องและ อุปกรณ์ถ่ายภาพ	การใช้อุปกรณ์	การเลือกใช้ฟิล์ม ฟิลเตอร์และแฟลชใน การถ่ายภาพ ส่วนประกอบต่างๆ ของ กล้องถ่ายรูป
การจัด องค์ประกอบ	-	การจัดองค์ประกอบ	-
การตกแต่ง ภาพ	มีความรู้และทักษะใน การตกแต่งภาพถ่าย	การตกแต่งภาพ	-
การถ่ายภาพ เพื่อการเรียน การสอน	-	การถ่ายภาพเพื่อการ เรียนการสอน	-
ประเภทต่างๆ ของการ ถ่ายภาพ	การถ่ายภาพประเภท ต่างๆ	การถ่ายภาพประเภท ต่างๆ	การถ่ายภาพประเภท ต่างๆ
การนำเสนอ ภาพถ่าย	มีความรู้และทักษะใน การนำเสนอภาพถ่าย	-	-
กิจกรรมการเรียนการสอน			
บรรยาย	บรรยาย	ฟังบรรยาย	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเอง	ศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง	ศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง	การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด/ มหาวิทยาลัย	ม.ขอนแก่น	ม.บูรพา	ม.สงขลานครินทร์
ศึกษาดูงาน	ศึกษาดูงาน	ศึกษาดูงานนิทรรศการ	
ฝึกปฏิบัติ	ฝึกปฏิบัติการ	ฝึกปฏิบัติทั้งในและ นอกสถานที่	การออกภาคสนาม การ ลงมือปฏิบัติ
นำเสนอ ผลงาน	-	นำเสนอผลงาน	-
อภิปราย	อภิปราย	อภิปราย	-
การจัดแสดง	-	จัดแสดงผลงาน	-
สื่อการสอน			
เอกสาร ประกอบการ สอน	เอกสารประกอบการ สอน	เอกสารเนื้อหาวิชา เอกสารภาพประกอบ เอกสารประกอบการ สอน	เอกสารประกอบการ เรียนการสอน
ตัวอย่าง	ตัวอย่างผลงาน	ตัวอย่างงานภาพถ่าย	ผลงานนักศึกษา
แบบ	หุ่นนิ่ง นายแบบ นางแบบ	-	-
อุปกรณ์ นำเสนอ	สไลด์	โปรเจคเตอร์และ อุปกรณ์ นำเสนอ PowerPoint	PowerPoint
สถานที่จริง	สถานที่จริง	-	สถานที่จริง
การวัดและประเมินผล			
การ ประเมินผล	ผลงานระหว่างภาค 80% ผลงานสรุปปลายภาค 10%	ภาคทฤษฎี สอบกลางภาค 10 % สอบปลายภาค 10 %	คะแนนการเข้าชั้นเรียน 10 คะแนน คะแนนการสอบปลาย ภาค 20 คะแนน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด/ มหาวิทยาลัย	ม.ขอนแก่น	ม.บูรพา	ม.สงขลานครินทร์
การ ประเมินผล	ความรับผิดชอบ ตรง ต่อเวลาและการมีส่วนร่วม ร่วม 10%	ภาคปฏิบัติ เข้าชั้นเรียนตรงเวลา และมีส่วนร่วมในชั้นเรียน 20 % งานกลุ่ม 20 % งานรายบุคคล 40 %	คะแนนภาคปฏิบัติ 70 คะแนน
เกณฑ์การ ตัดสิน	80-100 A 75-79 B+ 70-74 B 65-69 C+ 60-64 C 55-59 D+ 50-54 D < 50 F	85 % ขึ้นไป ได้เกรด A 80 - 84 % ได้เกรด B+ 75 - 79 % ได้เกรด B 70 - 74 % ได้เกรด C+ 60 - 69 % ได้เกรด C 55 - 59 % ได้เกรด D+ 50 - 54 % ได้เกรด D ต่ำกว่า 50 % ได้เกรด F	90-100 A 80-89 B+ 70-79 B 65-69 C+ 60-64 C 55-59 D+ 50-54 D 0-49 E
แหล่งการ เรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้ E-learning, Internet Learning Resources ห้องสมุดและสำนัก วิทยบริการ	ให้รายละเอียดตำรา เอกสารประกอบการ สอนและหนังสืออ่าน ประกอบ	หนังสือตำราที่เกี่ยวข้อง การถ่ายภาพ

จากตารางลักษณะรายวิชาการถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถแบ่งได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ลักษณะกลุ่มรายวิชาของ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นวิชาเลือก แต่ที่มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นวิชาบังคับ 2) ลักษณะเนื้อหาวิชาที่เหมือนกันคือ เรื่องหลักการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์ ทักษะในการถ่ายภาพและการถ่ายภาพประเภทต่างๆ รองลงมาคือ ความสำคัญของการถ่ายภาพ กระบวนการล้าง อัด ขยาย การนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้และการตกแต่งภาพ ส่วนที่ต่างกันออกไป คือ การจัดการภาพถ่าย การสร้างสรรค์ภาพถ่าย ประวัติและวิวัฒนาการของ

ภาพถ่าย การถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอนและความรู้ทักษะในการนำเสนอภาพถ่าย 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีการบรรยาย การศึกษาค้นคว้า การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การอภิปรายและส่วนที่ต่างกันออกไป คือ มีการจัดแสดงผลงาน 4) ด้านสื่อการสอนมีทั้งเอกสารประกอบการสอน ตัวอย่างผลงาน สไลด์ การนำเสนอ การถ่ายภาพสถานที่จริง ส่วนที่ต่างกันออกไป คือ มีหุ่นนิ่ง นายแบบ นางแบบ 5) ด้านการวัดและประเมินผล ใช้เกณฑ์การตัดสินแบบอิงเกณฑ์ เน้นภาคปฏิบัติ 6) แหล่งการเรียนรู้เน้นที่ตำรา การเรียนออนไลน์ (E-Learning) และห้องสมุดเพิ่มเติม

สำหรับรายวิชาถ่ายภาพของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในต่างประเทศ มีตัวอย่างดังนี้

1. Ohio State University
2. Columbia University
3. New York University
4. Concordia University
5. University of Arizona
6. University of Vermont
7. Minnesota State University
8. Academy of Art University
9. University of Kentucky
10. University of Toledo
11. Virginia Commonwealth University

สามารถสังเคราะห์และสรุปวิชาถ่ายภาพของหลักสูตรศิลปศึกษาในต่างประเทศ ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ลักษณะรายวิชาของสถาบันในต่างประเทศ สาขาศิลปศึกษาที่เปิดรายวิชาถ่ายภาพ

สถาบัน	ชื่อวิชา	ลักษณะวิชา
1.Ohio State University	- Photography Criticism	เรียนโดยการอ่าน ฟังบรรยาย พูดคุยและฝึกวิจารณ์ภาพถ่ายเพื่อพัฒนา เพิ่มความเข้าใจการวิจารณ์งาน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถาบัน	ชื่อวิชา	ลักษณะวิชา
1.Ohio State University	- Introduction to Photography	หนึ่งในวิชาเลือกแขนงศิลปะ
2. Columbia University	- Introduction to Photography	เป็นวิชาเบื้องต้นเกี่ยวกับการถ่ายภาพขาวดำและเทคนิคในห้องมืด ศึกษาการใช้กล้องเพื่อผลิตภาพงานศิลปะ เทคนิคการจัดห้องมืดเพื่อผลิตภาพ ให้การศึกษาที่หลากหลาย
	- Photography for Educators	วิเคราะห์เทคนิคพื้นฐานการถ่ายภาพในห้องเรียนศิลปะ
	- Advanced Photography	ให้ความสำคัญกับเรื่องปัญหา ข้อจำกัด และความเป็นไปได้ ประเมิน วิเคราะห์ ผลงานของตนเองและร่วมกันอภิปรายกับเพื่อนและผู้สอน ให้ความสนใจกับรูปแบบที่แตกต่างของการนำเสนอ เช่น การจัดนิทรรศการ การทำนิตยสาร หนังสือและภาพนิ่ง
	- Color Photography	ประกอบด้วยเรื่องของสุนทรียะและด้านเทคนิคต่างๆทั้งการถ่ายภาพสีและทฤษฎีการจัดแสง การใช้ฟิล์ม Positive และ Negative กระบวนการอัดขยาย
	- Photography	ต้องลงเรียน Introduction to photography กับ Advanced photography ก่อน หรือมีประสบการณ์ด้านการถ่ายภาพและเทคนิคในห้องมืด
3.New York University	- Photography	วิชาเลือกในหมวด Studio

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถาบัน	ชื่อวิชา	ลักษณะวิชา
4. Concordia University (Canada)	- Light-Based Media	เงื่อนไข ต้องเรียนของสาขามาแล้ว 24 หน่วยกิต หรือเฉพาะด้านศิลปศึกษา - ทัศนศิลป์หรือได้รับอนุญาตจากคณะพัฒนาด้านกระบวนการเกิดภาพ รวมทั้งการถ่ายภาพโดยใช้ฟิล์มกับดิจิทัลซึ่งเหมาะสมสำหรับโรงเรียนหรือ กลุ่มโปรแกรมศิลปศึกษา ผู้เรียนศึกษาเกี่ยวกับการสอนและหลักสูตร ผู้เรียนควรมีพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์
5. University of Arizona	- Photography	วิชาเลือกในหมวด Studio Art
6. University of Vermont	- Photography	วิชาเลือก กระบวนการถ่ายภาพ เน้นการค้นพบที่ใช้การมองผ่านการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องแสง กล้อง อุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับกล้อง ต้องผ่านการเรียนวาดเส้นหรือเรียนวิชาสองมิติมาก่อน
	- Color Photography	ฟิล์มสี กล้องและการกระบวนการพิมพ์ภาพสี ในความหมายด้านการบันทึกยกระดับและให้ความชัดเจนแก่ผู้เรียน ด้วยประสบการณ์ ต้องผ่านการเรียนวาดเส้นหรือเรียนวิชาสองมิติมาก่อน
	- Advanced Photography	วิชาต่อเนื่องจาก Photography และ Color Photography วิเคราะห์ความหมายโดยนัยของการถ่ายภาพและ ผู้เรียนมีความเข้าใจในการใช้สื่อโดยสัมพันธ์กับโลกได้ดีขึ้น
7. Minnesota State University	- Photography	วิชาเลือก ความรู้เบื้องต้นเรื่องของเทคนิค และแสดงออกในการถ่ายภาพขาวดำ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สถาบัน	ชื่อวิชา	ลักษณะวิชา
8. Academy of Art University	- Photography	วิชาเลือก เพื่อให้มีความรอบรู้เพียงพอที่จะสอนศิลปิน
9. University of Kentucky	- Photography	เทคนิคและการแสดงออกด้วยการถ่ายภาพขาวดำ
	- Black and White Photography	อุปกรณ์ระดับกลางและการทำงานของกล้อง กระบวนการและทักษะ
	- Color Photography	ต้องเรียน Photography มาก่อน กระบวนการ ทฤษฎีสี การปรับแก้สีและอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพสี
	- Digital Photography	การผลิต การประยุกต์และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างภาพ รวมทั้งหัวข้อเกี่ยวกับซีดีภาพโกดัก การใช้กล้องดิจิทัล การปรับแต่งภาพอิเล็กทรอนิกส์ การประยุกต์ใช้กับคอมพิวเตอร์และเทคนิคต่างๆในการสร้างสรรค์และแก้ปัญหา ต้องเรียน Photography มาก่อน
10. University of Toledo	- Photography 1 - Digital Photography	บังคับเลือกระหว่าง Photography 1 กับ Digital Photography แต่ต้องเรียน Digital Art มาก่อน
11. Virginia Commonwealth University	- Photography in Art Education	แนะนำเทคนิค ทฤษฎีและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ภาพถ่าย ปฏิบัติทั้งกล้องดิจิทัลและกล้องฟิล์ม แนวคิดประวัติศาสตร์ เทคนิคและกระบวนการทางเลือกที่สามารถปรับใช้ได้สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จากตารางที่ 1 เรื่องวัตถุประสงค์ของสาขาวิชาศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ในประเทศไทยและตารางที่ 2 เรื่องรายละเอียดวิชาถ่ายภาพของศิลปศึกษาและสาขาวิชาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ ในประเทศไทย

ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นตารางความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ กับรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบัน ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของวัตถุประสงค์หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ กับรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบัน
1) เพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนการสอน มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เทคนิค การสอนศิลปศึกษาในระดับการศึกษาต่างๆ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	การถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอน
2) การมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จิตสำนึกความเป็นผู้สอน รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดี	ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การมีส่วนร่วม การไม่ลอกเลียนแบบ
3) การทำนุบำรุงประยุกต์ บูรณาการให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น	การนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอด
4) มีความเข้าใจหลักการทักษะ ทฤษฎี สามารถรับรู้และซาบซึ้งในคุณค่าทางศิลปะแขนงต่างๆ	มีความรู้เรื่องหลักการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์ ทักษะในการถ่ายภาพ และการถ่ายภาพประเภทต่างๆ ความสำคัญของการถ่ายภาพ กระบวนการล้าง อัด ขยาย การนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้และการตกแต่งภาพ

ตารางที่ 4 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษาในปัจจุบัน
5) มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน วิจัยงานศิลปะและผลการเรียนรู้ได้	มีการร่วมกันวิภาควิจารณ์ผลงานภาพถ่ายในชั้นเรียน
6) มีความตระหนักในคุณค่า เข้าใจหลักการ โครงสร้างหลักสูตรของศาสตร์ศิลปศึกษา	สามารถใช้ภาพถ่ายในการถ่ายทอดได้อย่างมีสุนทรีย์
7) มีความรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้และดำเนินชีวิต	การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายกับเทคโนโลยี
8) มีความสามารถในการทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาพถ่าย
9) มีความสามารถในการพัฒนาความคิดให้เป็นระบบ	เรียนรู้กระบวนการและการจัดการภาพถ่าย
10) มีความรัก สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนา	-
11) มีทักษะชีวิต การคิด แก้ปัญหา เผชิญกับสถานการณ์และเท่าทันความเปลี่ยนแปลง	การแก้ปัญหาขณะฝึกปฏิบัติการถ่ายภาพ

จากตารางเห็นได้ว่า รายวิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับหลักสูตรศิลปศึกษามากกว่าร้อยละ 90 ขาดเพียงในด้านของการมีความรัก การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเท่านั้น

ในการเรียนการสอนวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบันในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศไทย

การเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE)	วิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในประเทศไทย
1. ด้านสุนทรียศาสตร์	การสร้างสรรค์ภาพถ่าย
2. ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์	ประวัติและวิวัฒนาการของการถ่ายภาพ
3. ด้านศิลปะปฏิบัติ	เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องหลักการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพ ทักษะในการถ่ายภาพและการถ่ายภาพประเภทต่างๆ รองลงมาคือ ความสำคัญของการถ่ายภาพ กระบวนการล้างอัด ขยาย การนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้และการตกแต่งภาพ ความรู้ทักษะในการนำเสนอภาพถ่าย โดยเน้นการฝึกปฏิบัติ
4. ด้านศิลปวิจารณ์	กิจกรรมการนำเสนอผลงานภาพถ่าย ร่วมกันการอภิปรายผลงานภาพถ่ายในชั้นเรียน

จากตารางสรุปได้ว่า เนื้อหาของรายวิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตมีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน(DBAE) ทุกด้าน คือ 1) ในการถ่ายภาพสร้างสรรค์จะต้องมีความรู้เรื่องสุนทรียศาสตร์จึงจะสามารถสร้างผลงานที่มีความงาม มีคุณค่าได้ดี 2) มีการเรียนการสอนเรื่องประวัติและวิวัฒนาการของการถ่ายภาพสอดคล้องกับด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ 3) จากเนื้อหาการเรียนการสอนต่างๆจะมีการสอดแทรกขบวนการปฏิบัติเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงและการนำผลงานไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับด้านศิลปะปฏิบัติ 4) กิจกรรมการนำเสนอผลงาน จะต้องมีการร่วมกันอภิปรายผลงานภาพถ่ายในชั้นเรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะด้านศิลปวิจารณ์ด้วย

ในการเรียนการสอนวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบันในต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ ในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในต่างประเทศ

การเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE)	วิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในต่างประเทศ
1. ด้านสุนทรียศาสตร์	การจัดองค์ประกอบ
2. ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์	ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ
3. ด้านศิลปะปฏิบัติ	มีการฝึกทักษะการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์ต่างๆในการถ่ายภาพ ขบวนการล้างอัดในห้องมืด การสร้างภาพถ่ายเป็นงานศิลปะ การถ่ายภาพประเภทต่างๆ การนำไปประยุกต์ใช้งานและเพื่อการเรียนการสอน
4. ด้านศิลปะวิจารณ์	มีเป็นวิชาบังคับชื่อวิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย (Photography Criticism)

จากตารางเห็นได้ว่าวิชาถ่ายภาพ ในหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในต่างประเทศมีองค์ประกอบการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) เนื้อหาเรื่องการจัดองค์ประกอบเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าองค์ประกอบที่ดี ที่งามมีลักษณะเป็นอย่างไร ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ด้านสุนทรียะด้วย 2) มีการเรียนการสอนประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ สอดคล้องกับด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ 3) มีการฝึกปฏิบัติการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์ ขบวนการในห้องมืด การสร้างผลงานศิลปะภาพถ่าย การถ่ายภาพประเภทต่างๆและการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งหมดนี้ต้องผ่านกระบวนการปฏิบัติทั้งสิ้น 4) ด้านศิลปะวิจารณ์ บางมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับส่วนนี้มากจึงมีการเปิดเป็นวิชาการวิจารณ์ภาพถ่ายโดยเฉพาะ

ความเหมือนและความแตกต่างของรายวิชาถ่ายภาพ สำหรับศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบันของประเทศไทยและต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบลักษณะรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศ

รายละเอียด	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ในประเทศไทย	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ในต่างประเทศ
1. ชื่อวิชา		
1.1 การถ่ายภาพ	✓	✓
1.2 การถ่ายภาพเบื้องต้น	✓	✓
1.3 การถ่ายภาพสำหรับการศึกษา	x	✓
1.4 การถ่ายภาพศิลปะ	✓	x
1.5 การถ่ายภาพสำหรับศิลปศึกษา	x	✓
2. ลักษณะวิชา		
2.1 วิชาเลือก	✓	✓
2.2 วิชาบังคับ	✓	✓
3. เนื้อหา		
3.1 ความสำคัญของการถ่ายภาพ	✓	x
3.2 หลักการถ่ายภาพ	✓	✓
3.3 ทักษะ	✓	✓
3.4 เทคนิคการถ่ายภาพ	✓	✓
3.5 การจัดการภาพถ่าย	✓	x
3.6 ขบวนการล้างอัดขยาย ในห้องมืด	✓	✓
3.7 การสร้างสรรค์ภาพถ่าย	✓	✓
3.8 การประยุกต์ใช้	✓	✓
3.9 ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ	✓	✓
3.10 การใช้อุปกรณ์ต่างๆของกล้อง ถ่ายภาพ	✓	✓
3.11 การจัดองค์ประกอบ	✓	✓
3.12 การตกแต่งภาพถ่าย	✓	x
3.13 การถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอน	✓	✓

ตารางที่ 7 (ต่อ)

รายละเอียด	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ในประเทศไทย	รายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ในต่างประเทศ
3. เนื้อหา		
3.14 การถ่ายภาพประเภทต่างๆ	✓	✗
3.15 การนำเสนอภาพถ่าย	✓	✗
4. ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน		
4.1 ผ่านการเรียนพื้นฐานวาดเส้นมาก่อน	✗	✓
4.2 มีความรู้พื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์	✗	✓

จากตารางส่วนใหญ่ใช้ชื่อวิชาว่า วิชาถ่ายภาพและวิชาถ่ายภาพเบื้องต้น ลักษณะวิชาถ่ายภาพมีทั้งวิชาเลือกและบังคับ ลักษณะเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกันของวิชาถ่ายภาพในประเทศไทยและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเหมือนกันมากที่สุดและมีเนื้อหาต่างๆ ที่เหมือนกัน คือ เนื้อหาเรื่องหลักการถ่ายภาพ เทคนิคการถ่ายภาพ ขบวนการล้างอัดขยายในห้องมืด การสร้างสรรค์ภาพถ่าย การประยุกต์ใช้ ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ การใช้อุปกรณ์สำหรับถ่ายภาพต่างๆ การจัดองค์ประกอบและการถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอน เนื้อหาของวิชาถ่ายภาพของต่างประเทศที่ไม่ได้บรรจุอยู่ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของการถ่ายภาพ การจัดการภาพถ่าย การตกแต่งภาพ การถ่ายภาพประเภทต่างๆและการนำเสนอภาพถ่าย ส่วนลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนถ่ายภาพในต่างประเทศจะต้องมีการเตรียมความพร้อมพื้นฐานด้านการวาดเส้นก่อนและให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ด้วย

4. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารายวิชา องค์ประกอบของการสอน

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับระบบการเรียนการสอนว่ามีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะของผู้เรียน

- 1.1 ความสามารถทางสติปัญญา
- 1.2 อัตราการเรียน
- 1.3 ลักษณะการเรียน
- 1.4 ประสบการณ์เดิม

2. จุดประสงค์ของการสอน
  - 2.1 ความรู้ความเข้าใจ
  - 2.2 ทักษะทางกาย
  - 2.3 เจตคติและค่านิยม
3. เนื้อหาสาระที่จะนำมาสอน
  - 3.1 ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา
  - 3.2 ความคิดรวบยอดและหลักการ
  - 3.3 การคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
  - 3.4 ทักษะทางกาย
  - 3.5 เจตคติและค่านิยม
4. การเตรียมความพร้อม
  - 4.1 การเตรียมสภาพแวดล้อม
  - 4.2 การเร้าความสนใจ
5. การดำเนินการสอน
  - 5.1 การเลือกกลวิธีการสอน
  - 5.2 การเลือกกิจกรรมการสอน
  - 5.3 การเลือกสื่อการเรียนการสอน
6. การสร้างเสริมทักษะ
  - 6.1 การช่วยเหลือเด็กเรียนช้า
  - 6.2 การส่งเสริมเด็กเก่ง
7. การจัดกิจกรรมสนับสนุน
  - 7.1 การสรุป-ทบทวน
  - 7.2 การสั่งงาน
8. การควบคุมและตรวจสอบ
  - 8.1 การวัดความรู้ก่อนสอน
  - 8.2 การใช้คำถาม
  - 8.3 การเสริมสร้างกำลังใจ
  - 8.4 การวัดผลหลังการสอน
9. สัมฤทธิ์ผลของการสอน
10. การปรับปรุงแก้ไข

สุพิน บุญชูวงศ์ (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ 3 ประการ

1. ผู้สอน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ บุคลิกภาพและความสามารถของผู้สอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีบุคลิกภาพที่ดีและรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้
2. นักเรียนหรือผู้เรียน มีความสำคัญเท่ากับผู้สอน ความสำเร็จในการศึกษาเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้เรียน ผู้สอนจึงควรเป็นผู้แนะแนว แนะนำและจัดหมวดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด
3. สิ่งที่จะสอน ได้แก่ เนื้อหาวิชาต่างๆ ผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้นและสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน

อารมณ์ ใจเที่ยง (2550) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนไว้ว่า สามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านองค์ประกอบรวม หมายถึง องค์ประกอบด้านโครงสร้างที่จะมาประกอบกันเป็นการสอน ประกอบด้วย
  - 1.1 ผู้สอน ผู้สอน หรือวิทยากร
  - 1.2 นักเรียนหรือผู้เรียน
  - 1.3 หลักสูตร หรือสิ่งที่จะสอน
2. ด้านองค์ประกอบย่อย หมายถึง องค์ประกอบด้านรายละเอียดของการสอนซึ่งจะต้องประกอบด้วยกระบวนการเหล่านี้ จึงจะทำให้เป็นการสอนที่สมบูรณ์ได้แก่
  - 2.1 การตั้งจุดประสงค์การสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกของการสอน ทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง มากน้อยเพียงใด เป็นการสอนที่มีเป้าหมาย ขณะเดียวกันการตั้งจุดประสงค์การสอนจะเป็นประโยชน์ในการเตรียมเนื้อหา การสอน การเลือกใช้วิธีสอน การเลือกใช้สื่อและการวัดผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
  - 2.2 การกำหนดเนื้อหา รวมถึงการเลือกและการจัดอันดับเนื้อหาที่จะสอนด้วยการกำหนดเนื้อหาจะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอะไร ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ใดบ้าง ประสบการณ์ใดควรได้รับก่อนและชอบเขตน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม การกำหนดเนื้อหาไว้ล่วงหน้าจะทำให้การสอนมีสาระคุ้มค่ากับเวลาที่ผ่านไปและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน
  - 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญเช่นกัน เพราะจะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอย่างไร ใช้วิธีใดในการนำเสนอหรือสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม อาจใช้วิธีเดียวในการสอนแต่ละครั้ง โดยจะต้องเป็นวิธีที่เหมาะสมกับกับลักษณะของเนื้อหาวิชา กับผู้เรียน สภาพห้องเรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
  - 2.4 การใช้สื่อการสอน เป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ตลอดจนช่วยสร้างความสนใจได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไปได้

อย่างราบรื่นและสะดวกคล่องตัวแก่ผู้เรียน การเตรียมสื่อการสอนทำให้ผู้สอนทราบว่าจะใช้อะไร เป็นสื่อที่ช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด

2.5 การวัดประเมินผล องค์ประกอบข้อนี้ช่วยให้ผู้สอนทราบว่า การสอนที่ผ่านมานั้นบรรลุผลหรือไม่ มีตอนใดหรือจุดประสงค์ข้อใดบ้างที่ยังไม่บรรลุ การวัดหรือประเมินผลนี้มีประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและผู้สอน ผู้สอนจึงต้องทำการประเมินผลทุกครั้งที่สอน

Steiner (1983) กล่าวว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ หมายถึง ระบบของการเรียนรู้ประกอบด้วยหมวดย่อย 4 หมวด คือ ผู้สอน นักเรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียน

1. ผู้สอน คือ บุคคลที่พยายามแนะนำบุคคลอื่นให้เกิดการเรียนรู้
2. นักเรียน คือ บุคคลที่พยายามเรียนรู้ภายใต้การแนะนำของผู้อื่น
3. เนื้อหาวิชาที่เรียน คือ สิ่งที่โครงสร้างของจิตจะต้องเกิดการสำนึก
4. สิ่งแวดล้อมในการเรียน คือ สิ่งแวดล้อมอื่นๆนอกเหนือจาก 3 หน่วยแรกได้แก่

4.1 บุคคลอื่นๆนอกเหนือจากผู้สอนและนักเรียน เช่น ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ นักการภารโรง เป็นต้น

4.2 ชนิดของสถาบันการศึกษา หรือสถานที่ที่ศึกษา เช่น สถานศึกษาของรัฐบาล/เอกชน มหาวิทยาลัยเปิด

4.3 ระดับชั้นของการศึกษา เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ฯลฯ

4.4 สถานที่บริเวณที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น บริเวณที่ใช้เรียน ห้องเรียน ขนาดห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ หรือโรงเรียน (สถาบันนั้นๆ) เป็นต้น

จากข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการสอนมีทั้งองค์ประกอบรวมและองค์ประกอบย่อย องค์ประกอบรวมเป็นส่วนช่วยทำให้เกิดการสอน ส่วนองค์ประกอบย่อยเป็นส่วนเสริมให้การสอนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่ผู้เรียนและองค์ประกอบการสอนจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาหรือหลักสูตรที่จะใช้สอน ส่วนองค์ประกอบด้านอื่นๆถือเป็นปลีกย่อย เช่น การกำหนดจุดประสงค์การสอน การคัดเลือกเนื้อหา การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การคัดเลือกสื่อ การกำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผล และสิ่งแวดล้อมในการเรียน องค์ประกอบการสอนดังกล่าวเป็นองค์ประกอบการเรียนการสอนในทุกวิชา

การจัดการเรียนการสอน

สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์ (2538) ให้ความหมายของการสอนว่า หมายถึง การจัดดำเนินกิจกรรม เพื่อส่งความรู้จากแหล่งข้อมูลไปยังผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ขึ้น ตามเป้าหมายที่วางไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ได้กล่าวถึงความหมายของการสอนหลายความหมาย ดังนี้

- การถ่ายทอดความรู้
- การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่างๆ
- การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การสร้างหรือจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- การแนะแนวทางแก่ผู้เรียนเพื่อให้ศึกษาหาความรู้

วราภรณ์ ศุภาลย์ (2535) กล่าวถึงความหมายของระบบการเรียนการสอนว่า คือ ส่วนประกอบหรือองค์ประกอบต่างๆของการเรียนการสอนที่จัดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สงัด อุทรานันท์ (2532) ให้ความหมายของระบบการเรียนการสอนว่า คือ การจัดองค์ประกอบของการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

วราภรณ์ ศุภาลย์ (2535) ได้จำแนกขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์ของการสอน มีความจำเป็นในการเรียนการสอนมาก ก่อนทำการสอนทุกครั้งผู้สอนต้องศึกษาว่าบทเรียนที่ต้องสอนนั้นมีจุดประสงค์จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีเจตคติ มีค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงต้องการประการใด เพราะจุดประสงค์ของการสอนสามารถเป็นเครื่องกำหนดทิศทางเกี่ยวกับการสอนของผู้สอนว่า เมื่อสอนเสร็จแล้วผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จ ลุล่วงตามจุดประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้หรือไม่

2. การประเมินผู้เรียนก่อนการเรียน เป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้สอนทราบว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ได้มากน้อยเพียงใด ถ้าประเมินออกมาแล้วผู้เรียนมีความสามารถเพียงพอ ผู้สอนก็ดำเนินการสอนในบทเรียนนั้นๆ ได้เลย แต่ถ้ายังไม่เพียงพอผู้สอนก็ควรจะสอนความรู้พื้นฐานเดิมเพิ่มเติมให้ก่อน

3. การดำเนินการสอน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องพยายามจัดวิธีการสอนหลายๆรูปแบบ มีการกำหนดขั้นตอนการสอนก่อนและหลังในบทเรียนนั้นๆ การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดเวลาเรียน การจัดชั้นเรียน การนำเข้าสู่บทเรียน การใช้สื่อการสอนหลากหลายชนิด นอกจากนี้ผู้สอน

ความควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ เพื่อนำมาประกอบการเรียน การสอนพร้อมทั้งพิจารณาให้รอบคอบว่ากิจกรรมชนิดใดเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาใดและตรงกับจุดประสงค์หรือไม่ การดำเนินการสอนจะมีคุณภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ผู้สอนจะต้องมีจิตวิทยาในการใช้แรงจูงใจและนำสิ่งเร้าต่างๆมาทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและสนใจบทเรียนนั้นๆ มากขึ้นหลังจากการสอนสิ้นสุดลง ควรให้งานที่เกี่ยวข้องแก่ผู้เรียน ซึ่งเท่ากับเป็นการสรุปบทวน บทเรียนนั้นๆ อันเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจสิ่งที่เรียนไปแล้วได้อย่างสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

4. การประเมินผล เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ต้องทำต่อจากการดำเนินการสอนเพื่อเป็นการ ตรวจสอบภายหลังจากการสิ้นสุดจากการสอน ผู้สอนควรเตรียมตัวในเรื่องการประเมินผลโดยวิธี ศึกษาการใช้การประเมินผลที่ถูกต้องและได้มาตรฐานสำหรับผู้เรียนและหลังจากประเมินผลแล้ว ควรนำผลที่ประเมินเรียบร้อยแล้วไปวิเคราะห์ว่าความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ถ้ายังมีข้อบกพร่องในส่วนใดผู้สอนก็ควรนำส่วนนั้นไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลสอดคล้อง และครอบคลุมจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

5. ข้อมูลป้อนกลับ กระทำหลังจากผู้สอนประเมินผลแล้ว ผู้สอนควรนำสิ่งที่ประเมินนั้นๆ ไปใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ โดยนำไปปรับปรุงแก้ไขตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมิน ผู้เรียนก่อนการเรียน การดำเนินการสอนและการประเมินผล หลังจากได้ปรับปรุงในทุกขั้นตอนแล้ว จะทำให้การเรียนการสอนมีความเหมาะสมหรือมีประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

จากขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตามที่ได้กล่าวมาสรุปได้ว่า นักการศึกษาส่วนมาก จำแนกขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนการสอนออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวางแผนหรือเตรียมการสอน
2. ขั้นดำเนินการสอน
3. ขั้นประเมินผล

ขั้นวางแผนหรือเตรียมการสอน

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2524) ได้จำแนกขั้นตอนการเตรียมการสอนไว้เป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ขั้นตอนแรกของการเตรียมการสอนคือการกำหนดจุดมุ่งหมาย เมื่อผู้สอนจะสอนวิชาอะไรควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนวิชานั้นๆ เน้นว่าจะสอนวิชานั้นๆเพื่ออะไร จะให้รู้เนื้อหาอะไรแค่ไหน จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติอะไรแค่ไหนและจะฝึกทักษะอะไรแค่ไหน การกำหนดจุดมุ่งหมายควรคำนึงถึงผู้เรียน ลักษณะของรายวิชา ความเกี่ยวข้องกับวิชาอื่น รวมถึงความพร้อมของผู้สอนด้วย

2. การคัดเลือกเนื้อหา เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว ผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยทั่วไปการคัดเลือกเนื้อหาจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะต้องรู้ก่อนหลังจากนั้นจึงตามด้วยความรู้และนํารู้ แล้วจึงคัดเลือกให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่และกลุ่มผู้เรียน

3. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องเตรียมว่าในแต่ละครั้งแต่ละภาคนั้น ควรจะทำอะไรในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะมีบทบาทอะไรบ้าง ผู้เรียนจะมีบทบาทอะไร ตอนไหน จะต้องทำงานอะไร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้ละเอียด ชัดเจน ในบางครั้งอาจปรึกษาผู้เรียนหรือให้ผู้เรียนมีส่วนเลือกด้วย ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น กิจกรรมที่กำหนดขึ้นควรสนองจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่กำหนดไว้แต่ต้นด้วย

4. การเตรียมประเมินผลการเรียน การเตรียมการสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการประเมินผลการเรียนว่าผู้เรียนจะได้เรียนรู้มากน้อยแค่ไหน การประเมินผลอาจประเมินในรอบสัปดาห์หรือประเมินเป็นระยะๆ ก็ได้แล้วแต่ลักษณะวิชาและเทคนิคการสอนจะแบ่งคะแนนเป็นตอนๆ หรือย่อยตามกิจกรรม สิ่งเหล่านี้ผู้สอนควรเตรียมการตั้งแต่ต้นแล้วแจ้งให้ผู้เรียนทราบในตอนหัวโหม่งแรกๆของการเรียน

5. การเตรียมเอกสารการเรียนและอุปกรณ์ การเรียนการสอนระดับปริญญาบัณฑิตจะต้องเรียนให้ลึกซึ้ง กว้างขวางและใช้ประโยชน์ได้ เอกสารและตำราเรียนจึงเป็นเรื่องสำคัญ ผู้สอนจะต้องเตรียมตั้งแต่ต้นว่าจะใช้เอกสารอะไรประกอบ จะใช้ตำราเล่มไหนอย่างไรและจะใช้อุปกรณ์เครื่องมืออะไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะต้องตรวจดูความพร้อมและความเรียบร้อยล่วงหน้าก่อนเสมอ

ในขั้นดำเนินการสอนเป็นขั้นที่ดำเนินการต่อจากขั้นเตรียมการสอนซึ่งมีผู้กล่าวถึงขั้นดำเนินการสอน ไว้ดังต่อไปนี้

เสริมศรี ไชยศร (2539) ได้สรุปขั้นตอนของการสอนในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ไว้โดยตรงไว้ดังนี้

1. ทบทวน (Review) ได้แก่การทบทวนการบ้าน ทบทวนการเรียนรู้ในอดีต ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่จะสอน ทบทวนความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนเนื้อหาสาระใหม่

2. เสนอเนื้อหาสาระ (Presentation) ได้แก่ การระบุเป้าหมายของบทเรียนและหรือให้เค้าโครงหัวข้อของเรื่องที่จะสอน สอนเป็นขั้นตอนสั้นๆ ให้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ใช้ภาษาชัดเจน ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน

3. ฝึกหัดภายใต้การควบคุม (Guided Practice) ได้แก่การตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบบ่อยๆ หรือการให้ฝึกหัดโดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำแก้ไข พยายามให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการตอบหรือปฏิบัติและได้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อให้ทุกคนรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการเรียน

4. แก้ไขและให้ข้อมูลป้อนกลับ (Correction and Feedback) ถ้าผู้เรียนตอบถูกแต่ตอบด้วยอาการลังเล ผู้สอนควรให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนถึงกระบวนการเพื่อให้เกิดความมั่นใจ แต่ถ้าตอบผิดควรให้ข้อมูลเพิ่มเติม ให้นัยข้อมูลข้างเคียงหรือสอนใหม่

5. ให้ฝึกอย่างอิสระ (Independent Practice) ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้รับการช่วยเหลือจากผู้สอนในตอนเริ่มต้น หรืออาจได้ทบทวนความรู้ที่จำเป็น ผู้เรียนจะต้องฝึกจนกระทั่งเกิดความชำนาญเป็นอัตโนมัติ ผู้สอนให้การนิเทศเมื่อมีโอกาส

6. ทบทวนเป็นระยะๆ รายสัปดาห์และรายเดือน (Weekly and Monthly Review) ขั้นตอนนี้มักจะถูกละเลย หากผู้สอนมีโอกาสจัดกิจกรรมเพื่อทบทวนความรู้และทักษะที่ได้เรียนไปแล้ว ย่อมเป็นการประกันคุณภาพของการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวถึงการดำเนินการสอนว่า กิจกรรมในช่วงแรกมีความสำคัญมากเพราะผู้เรียนมีความตั้งใจแล้วอยากรู้จักทั้งผู้สอนและวิชาที่เรียน ผู้สอนควรแนะนำตนเอง ทำความรู้จักผู้เรียนและแนะนำวิชาเรียนด้วยการแจกโครงร่างวิชาเรียน (Course Outline) พร้อมทั้งอธิบายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเสนอแนะด้วย ส่วนในครั้งต่อไปการเริ่มต้นสอนในแต่ละชั่วโมงควรทบทวนครั้งก่อนด้วยเพื่อความต่อเนื่องและดำเนินการสอนในแต่ละครั้งให้น่าสนใจ แก้ปัญหาเรื่องระเบียบวินัยในห้องเรียนอย่างเหมาะสม ปิดโอกาสให้ซักถามระหว่างชั่วโมงและจบในแต่ละครั้งให้มีข้อคิด ข้อสรุปที่ดี ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมของคนกับคน การดำเนินการในเรื่องใดๆ ควรเป็นไปอย่างธรรมชาติ จริงใจและหวังดี ไม่ใช่อารมณ์ของผู้สอนเป็นเกณฑ์

วัตถุประสงค์การเรียนการสอน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวว่า วัตถุประสงค์การเรียนการสอน คือ ความคาดหวังของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น วัตถุประสงค์การเรียนจึงมีความชัดเจนกว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรและในรายวิชา จุดประสงค์จะระบุว่า ให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ในระดับใด เพื่อที่จะสามารถทำการประเมินตรวจสอบได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น เป็นไปตามเป้าหมายจริงหรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จะมีวิธีการสอบปรับแก้กระบวนการเรียนการสอนที่จุดใด การเขียนจุดประสงค์การเรียนนั้นจะต้องมุ่งเน้นพฤติกรรมของผู้เรียน ถ้าการกำหนดจุดประสงค์ระบุเป็นพฤติกรรมของผู้สอนก็ไม่ใช่จุดประสงค์การเรียนการสอนอย่างแท้จริง

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติไว้ว่า 1) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและคุ้นเคยกับเครื่องมือและอุปกรณ์ที่สำคัญ 2) เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการวางแผน เตรียมการทดลอง ใช้เครื่องมือปฏิบัติการ หรือฝึกปฏิบัติต่างๆ 3) เพื่อฝึกฝนและ

พัฒนาความสามารถในการสังเกต รวบรวมและตีความข้อมูลที่ได้จากห้องปฏิบัติการ หรือฝึกปฏิบัติต่างๆ 4) เพื่อฝึกฝนและพัฒนาความสามารถในการเสนอรายงานผลการฝึกปฏิบัติที่ดีและมีความเหมาะสม 5) เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการรวบรวมและสัมพันธ์แนวความคิด หลักการและความรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน เพื่อมองเห็นภาพรวมของวิชานั้นๆ 6) เพื่อประยุกต์หลักการทั่วไปเข้ากับสถานการณ์จริงในห้องทดลอง หรือในการปฏิบัติภาคสนามอื่นๆ 7) เพื่อให้เห็นปัญหาและพิจารณาถึงทางเลือกในการดำเนินงานปฏิบัติ 8) เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์ผลของการฝึกฝนต่อสมมติฐานที่ตั้งไว้และวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน 9) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทัศนคติที่ดีและก่อให้เกิดความภูมิใจในงานอาชีพต่างๆ

ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์การเรียนการสอน คือความคาดหวังของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้และสามารถให้ผู้เรียนบรรลุถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถทำการประเมินตรวจสอบได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามเป้าหมายจริง

เนื้อหาวิชา

George และ Rudnitsky (1986) เสนอหลักการว่า การจัดเตรียมเนื้อหาวิชาจะต้องสอดคล้องกับสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ผู้เรียน (Learner) เป็นสิ่งสำคัญประการแรก ควรคำนึงถึงทัศนคติของผู้เรียนว่าจะอะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนชอบและอะไรเป็นสิ่งที่จำเป็น 2) เนื้อหาวิชา (Subject) คือ การกำหนดข้อสำคัญที่จะต้องศึกษาเป็นพิเศษ การกำหนดหัวข้อของการฝึกปฏิบัติที่จำเป็น เพื่อให้ได้เนื้อหาวิชาอันเหมาะสมที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการ คือ ผู้สอนควรคำนึงถึงคุณค่าของเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญและสอดคล้องกับความคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ได้เสนอแนะว่าสิ่งสำคัญที่เราควรคำนึงถึง คือ 2.1) ถ้าจะให้การสอนดำเนินไปด้วยดี เนื้อหาสาระที่จะให้เด็กได้เรียนจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม กับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและชุมชน 2.2) เนื้อหาสาระที่ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดไปสู่เด็กจะต้องได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอ เป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) สังคม (Society) การศึกษาจะทำหน้าที่ในการจัดเตรียมกำลังคนให้เป็นผู้มีทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับสังคมและผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม เนื้อหาวิชาในสายวิชาชีพต้องพิจารณาถึงงานและอาชีพให้ตรงกับความต้องการ

Gagne และ Briggs (1974) ให้ความหมายว่า เนื้อหาวิชา หมายถึง สาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ แบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ เช่น 1) ข้อมูลที่เป็นความรู้ 2) เจตคติ 3) ทักษะ

ธำรง บัวศรี (2532) ให้ความหมายของเนื้อหาสาระวิชา ว่าหมายถึง ข้อมูล ความรู้ หรือสิ่งอันเป็นสาระ ซึ่งได้ถูกเลือกสรรจากวิชาต่างๆ ซึ่งเมื่อนำมาให้ผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

Taba (1962) ได้เสนอเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาสาระวิชาไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) เชื้อถือได้ และเป็นแก่นสารของความรู้แต่ละสาขาวิชา 2) สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 3) สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน 4) มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึก 5) สอดคล้องกับความจริงในสังคม 6) สนองความมุ่งหมายได้หลายประการ เนื้อหาสาระวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้จำเป็นจะต้องจัดให้ควบคู่กันไปและเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะนำสิ่งใดมาสอนหรือจะเสนอประสบการณ์ลักษณะใด เช่นไร จึงจะเกิดผลดีกับการเรียนมากที่สุด ซึ่งมีความแตกต่างกันนั้น สุมิตร คุณานุกร (2518) ได้สรุปหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ว่า 1) ประสบการณ์ที่เลือกมาควรสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน 2) ประสบการณ์และกิจกรรมนั้น ควรก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียน 3) กิจกรรมนั้นควรอยู่ในขอบเขตที่ผู้เรียนสามารถจะปฏิบัติได้ 4) กิจกรรมนั้นควรส่งเสริมจุดประสงค์ของการสอนในหลายๆด้าน 5) ประสบการณ์และกิจกรรมนั้นควรสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

ไพฑูลย์ สีนลารัตน์ (2524) ได้พูดถึงหลักการในการเลือกเนื้อหาสาระรายวิชา มีประเด็นสำคัญ คือ การกำหนดจุดหมายให้ชัดเจนและการเก็บรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลจากสังคม โดยอาจจะถามความเห็นจากศิษย์เก่า จากบุคคลที่ใกล้ชิด จากประชาชนทั่วไปและการวิเคราะห์งานในตลาด รวมไปถึงทัศนคติของอาจารย์แต่ละท่านด้วย

จากแนวความคิดต่างๆเกี่ยวกับด้านเนื้อหาวิชา อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการจัดเตรียมเนื้อหาสาระวิชาจะต้องมีความสอดคล้องกับผู้เรียน เนื้อหาวิชา สังคม เนื้อหาวิชาจะต้องมีเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชาจะต้องช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นทางแก้ปัญหา นำไปใช้ประโยชน์ตามที่ได้กำหนดไว้ โดยในเนื้อหาที่สอนต้องเป็นสิ่งที่อยู่ในวิสัยที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ยากเกินและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อาจพิจารณาเนื้อหาสาระรายวิชาโดยถามความเห็นจากศิษย์เก่า บุคคลใกล้ชิด ประชาชนทั่วไปและวิเคราะห์งานในตลาด รวมไปถึงทัศนคติของอาจารย์แต่ละท่านด้วย

วิธีสอน

วิธีสอนมีอยู่หลายวิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนแบบต่างๆที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับผู้เรียน การเรียนการสอนจึงมีประสิทธิภาพ

เกษม วัฒนชัย (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2544) กล่าวถึงรูปแบบของการเรียนรู้ มีแบบต่างๆ ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การปฏิรูปการเรียนการสอนและหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ 1) การบรรยาย โดยผู้สอนเป็นผู้สอน 2) วิทยากรรับเชิญ ให้ความรู้ ประสบการณ์แก่ผู้เรียนในความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 3) ทีมผู้สอน ประกอบด้วยผู้สอนหลากหลาย ความคิดเห็นหรือหลากหลายความเชี่ยวชาญเพื่อความรู้ที่กว้าง 4) นักเรียนเป็นผู้สอน เช่น แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกันและกันในรูปแบบของการสอนเพื่อน สัมมนา อภิปราย ชมรม หรือรุ่นพี่รุ่นน้อง 5) การระดมสมอง เป็นการแสดงความคิดเห็นหลากหลายและเสรีโดยผู้เรียน 6) อภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความเห็นโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุด 7) การอภิปรายโดยกลุ่มวิทยากร โดยมีวิทยากรด้านต่างๆมาร่วมอภิปรายในหัวข้อเดียวกัน 8) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์โดยเชิญวิทยากรกลุ่มเล็กมาให้ความรู้เพื่อเป็นการนำแล้วแบบกลุ่มผู้เข้าประชุมเป็นกลุ่มย่อยเพื่อฝึกปฏิบัติการโดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยให้ความเห็น วิจารณ์ หรือชี้แนะ 9) สัมมนา เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กได้ศึกษาลงลึกเฉพาะเรื่อง 10) การจำลองแบบและการเล่นเกม (Simulation and Games) เพื่อสร้างเรื่องหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประเด็นหรือปัญหา 11) การสาธิต เพื่อแสดงกระบวนการ การปรากฏจริง หรือสร้างความเข้าใจจากหุ่นจำลอง 12) กรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนจากกรณีที่เกิดขึ้นจริง เพื่อสอนสาระความรู้ เทคนิควิธี การตัดสินใจ การแก้ปัญหา เจตคติ และระบบคุณค่าคุณธรรมได้ 13) โครงการ มีการเตรียมโครงการและรูปแบบของสาระการเรียนรู้ เพื่อการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง ทำให้กระบวนการเรียนรู้มาจากประสบการณ์จริง มีความหมาย เป้าหมาย ให้แรงกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี 14) เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด แหล่งท่องเที่ยว โบราณสถาน สถานประกอบการ โรงงาน เป็นต้น

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2524) ได้กล่าวว่าการสอนวิธีใดก็ตาม ผู้สอนเป็นผู้เลือกใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ 1) วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับตัวผู้สอนมากน้อยเพียงใด ผู้สอนมีความรู้ความสนใจและความถนัดทางศิลปะด้านใดก็ควรใช้แบบนั้นและแสวงหาวิธีที่เหมาะสมกับตัวผู้สอนต่อไปเรื่อยๆ 2) วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาในการสอน 3) วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการสอน 4) วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับจำนวนและลักษณะของนักเรียน 5) วิธีการสอนนั้นเหมาะสมกับบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและได้เสนอวิธีสอนอีก 7 แบบดังนี้ 1) การสอนแบบบรรยาย 2) การสอนแบบอภิปราย 3) การสอนแบบสัมมนา 4) การสอนแบบค้นพบความรู้ 5) การสอนแบบแก้ปัญหา 6) การสอนแบบปฏิบัติการ 7) การสอนแบบสาธิต

ปัทมวดี วีรภิตติ (2519) เสนอแนะว่า การเลือกวิธีการสอนนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้สอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ได้แก่ 1) วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture) เป็นการสอนแบบอธิบายข้อความหรือเรื่องราวต่างๆ ผู้เรียนมีหน้าที่ฟังคำบรรยายและจดบันทึกคำบรรยายเหล่านั้น 2) วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion) เป็นการสอนแบบแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ประสานงานที่จะตัดสินในปัญหานั้นๆ 3) วิธีสอนแบบการปฏิบัติ (Drill and Practice) เป็นการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเน้นการพัฒนาทักษะ ผู้สอนมีหน้าที่อธิบายและสาธิตทักษะที่จะฝึกและควบคุมการฝึก ให้คำแนะนำแก้ไข นักเรียนจะมีส่วนร่วมด้วยตลอดเวลา 4) วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มคั่นคว้า (Grouping or Committee Works) เป็นการสอนแบบแบ่งชั้นเรียนออกเป็นกลุ่มๆตามความถนัดของเด็กและให้ไปคั่นคว้าหรือปฏิบัติกิจกรรมแล้วนำมาเสนอต่อชั้น อาจจะเป็นวิธีการเสนอแบบปากเปล่าหรือรายงานข้อเขียนก็ได้ 5) วิธีการสอนปฏิบัติการในห้องทดลอง (Experimentations) เป็นการสอนแบบที่นักเรียนได้ปฏิบัติทดลองด้วยตัวเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ 6) วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration) หมายถึง การสาธิต แสดงวิธีการให้นักเรียนดู ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่มีโอกาสทดลองด้วยตัวเอง แต่ก็มีโอกาสได้เห็นการทดลองว่าทำอย่างไร จะเกิดผลอย่างไร 7) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนคั่นคว้าด้วยตนเอง รู้จักสาเหตุของปัญหาและวินิจฉัยปัญหา โดยมีผู้สอนคอยแนะนำหรือวางแผนงานคั่นคว้าร่วมกับนักเรียน 8) วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry) เป็นการสอนแบบที่ผู้สอนพยายามให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบต่างๆ จากคำถามที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต คือ วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล 9) วิธีสอนแบบใช้โสตทัศนวัสดุ (Audio-Visual) เป็นวิธีให้ความรู้โดยใช้โสตทัศนอุปกรณ์ต่างๆเข้าช่วย เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง รูปภาพ ฯลฯ 10) วิธีสอนแบบไปศึกษานอกสถานที่ (Field Trip) เป็นวิธีสอนแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสภาพจริงๆ มีการวางแผนและจุดมุ่งหมายว่าจะไปศึกษาอะไรล่วงหน้าเสมอ 11) วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นวิธีสอนที่ให้นักเรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนได้รู้สึกและเข้าใจเหตุการณ์ได้ด้วยตนเอง 12) การสอนโดยจุดประสงค์ (Teaching by Objective) เป็นรูปแบบการสอนที่ใหม่และมีแนวโน้มว่าจะได้ผลดีที่สุด เพราะการสอนนอกจากจะยึดวัตถุประสงค์แล้ว ยังยึดจิตวิทยาของการเรียนรู้อีกด้วย สิ่งสำคัญในเรื่องของการสอนโดยวัตถุประสงค์อาจมีหลายอย่างแต่สิ่งที่เราต้องเข้าใจมี 2 อย่าง คือ 1) วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ 2) วิธีการก่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้น

วุฒิ วัฒนสิน (2541) การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีสมรรถนะชีวิตที่เป็นสุขในสังคม ผู้สอนศิลปะจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจทั้งด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาและวิธีสอนและ

สังคมได้พัฒนาสู่โลกโลกาภิวัตน์ หรือโลกไร้พรมแดน เพราะมนุษย์ได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสาร และวิทยาการต่างๆ ให้ก้าวหน้าทันสมัยอยู่ทุกวินาที เยาวชนยุคปัจจุบันจึงต้องปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ นั่นคือการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้ทันสถานการณ์ในโลก

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) เสนอวิธีการสอนแบบต่างๆ ดังนี้ 1) วิธีสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนพูด อธิบายเนื้อหาหรือเรื่องราวให้แก่ผู้เรียน จะยึดบทบาทของผู้สอนเป็นหลัก เพื่อให้ความรู้หรือประสบการณ์แก่ผู้เรียน เป็นการช่วยนำทาง สรุปประเด็นสำคัญและถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ในเวลาจำกัด 2) วิธีสอนแบบสาธิต เป็นวิธีที่ผู้สอนหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งแสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมกับการอธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง เห็นขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ช่วยให้เกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้ 3) การสอนแบบอภิปราย วิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม คือ ได้คิด ทำ แก้ปัญหาและฝึก ร่วมกันทำงาน 4) วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนมอบให้ผู้เรียนทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันค้นคว้าหรือทำกิจกรรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียน ฝึกการพูด คิด เขียนรายงาน การวิเคราะห์ การสรุป เป็นต้น 5) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีขั้นตอน มีเหตุผล มีการรวบรวมข้อมูล ทดลอง วิเคราะห์และสรุปผล 6) วิธีการสอนแบบ ทดลอง เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์หลักการ ทฤษฎีที่ผู้อื่นได้ ค้นพบไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง เกิดทักษะในการใช้เครื่องมือ เป็นแนวทางในการ ค้นพบสิ่งใหม่ ให้ฝึกค้นคว้าอย่างมีระบบ ได้ฝึกสังเกต คิด วิเคราะห์ สรุปผลและการรายงาน 7) วิธี สอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นวิธีที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริง ให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่คิดว่าควรจะเป็น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาสาระของบทเรียนได้มาก ขึ้น รู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 8) วิธีสอนแบบศูนย์การเรียน เป็น วิธีสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนและใช้เทคนิคการสอนที่ใช้สื่อประสม (Multimedia Approach) และกระบวนการกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การสอนมีชีวิตชีวา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาจากกิจกรรมและการศึกษาดด้วยตนเอง

ศิลปศึกษาที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้ คือ 1) วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture) เป็นการสอนโดยผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะการทำงานเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม โดยการสอนวิธีนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้จากผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะทั้งสิ้น 2) วิธีสอนโดยให้ผู้เรียน แสดงออกด้วยตนเอง (Self Expression หรือ Free Expression) ผู้สอนเป็นผู้เสนอแนะ กระตุ้นเร้า ให้กำลังใจ ให้เด็กได้แสดงออกตามความถนัดและความชอบของตนเอง เป็นวิธีสอนที่เป็นตาม

ธรรมชาติ สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน 3) วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration) ผู้สอนเป็นผู้แสดงวิธีการทำกิจกรรม โดยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และแสดงวิธีทำตามลำดับขั้นและเนื่องจากการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์แสดงออกบนพื้นฐานบุคลิกส่วนตัวและให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ไม่สนับสนุนการลอกเลียนแบบ ดังนั้น การสอนแบบสาธิตในวิชาศิลปศึกษาผู้สอนจึงควรสาธิตในหลายวิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์กว้างและมีทางเลือกหลากหลาย ไม่ปักใจอยู่เฉพาะวิธีการใดวิธีการหนึ่ง 4) วิธีการสอนแบ่งกลุ่มอภิปราย (Discussion) โดยผู้สอนแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มไปค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ตามหัวข้อปัญหาที่ผู้สอนตั้งขึ้น แล้วให้แต่ละกลุ่มนำผลการค้นคว้ามาอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป วิธีการสอนแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างกว้างขวางเหมาะสำหรับการสอนในส่วนที่เป็นทฤษฎีและความรู้ทางศิลปะ 5) วิธีสอนแบบวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานศิลปะ (Critique) วิธีการสอนแบบนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถนำความรู้ หลักการทางศิลปะไปใช้วิเคราะห์ผลงานของตนเองและผู้อื่นได้ ผู้สอนต้องสอนหลักการวิจารณ์ที่ต้องแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ปฏิบัติจริง 6) วิธีสอนแบบปฏิบัติ (Practicum) โดยผู้สอนศิลปะจะให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ การแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ได้พบปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ปัญหา วิธีการสอนแบบนี้เป็นวิธีที่ผู้สอนศิลปะนิยมใช้ในการสอน จึงถือว่าเป็นหัวใจของศิลปศึกษา ซึ่งให้ผลต่อการเรียนการสอนอย่างดี 7) วิธีการสอนแบบเอกัตศึกษา (Individual Study) โดยผู้สอนศิลปะจะกำหนดให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่นักเรียนสนใจ เมื่อกลับไปศึกษาได้แล้วให้กลับมารายงานต่อผู้สอนเป็นครั้งคราว และจะมีรายงานเขียนเป็นฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นการศึกษา 8) วิธีการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนโดยเอาความรู้หลายๆเรื่องมาสัมพันธ์กันหรือการสอนเพื่อให้มีการสัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงที่อยู่รอบตัวผู้เรียนนั้นให้เกิดประโยชน์หลายอย่าง เช่น ช่วยให้การสอนศิลปะมีคุณค่ามากขึ้น แทนที่จะเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้อย่างเดียว กลับช่วยให้สามารถเน้นกระบวนการพัฒนาด้านทักษะทางศิลปะที่จำเป็นให้เกิดความคิดรวบยอดและสามารถปลูกฝังค่านิยมได้อีกด้วย การสอนแบบบูรณาการทำให้เกิดการบูรณาการความรู้ที่เป็นการจัดการศึกษาให้เป็นเอกภาพ ความรู้ไม่แยกไปตามวิชาต่างๆแต่รวมกันภายในหน่วยเดียวกัน 9) วิธีการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) ปัจจุบันวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่สำคัญอีกอย่างคือ คอมพิวเตอร์ ซึ่งนับว่าเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงที่สามารถช่วยเหลือด้านการศึกษาเป็นอย่างดี นักศึกษาจึงสนใจที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนในการศึกษามากขึ้น 10) วิธีการสอนโดยพาไปศึกษานอกสถานที่ (Field Trip) เป็นวิธีการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้มีประสบการณ์ตรง ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายและสนใจตื่นตัวกับประสบการณ์ใหม่

จากแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับวิธีสอนแต่ละวิธี สรุปได้ว่าผู้สอนศิลปะศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถพิจารณาวิธีสอนแบบต่างๆในการไปใช้ให้เหมาะสมกับวิชาที่สอนหรือเหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้วิธีสอนแบบบรรยายประกอบสาธิต วิธีสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่ม ค้นคว้า วิธีสอนนอกสถานที่ วิธีสอนแบบวิเคราะห์วิจารณ์ ควรใช้วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมกับการสอนศิลปะมากที่สุด เพราะการสอนศิลปะภาคปฏิบัติเป็นการฝึกทักษะ ควรให้ผู้เรียนได้คิดวิธีการแก้ปัญหาที่แปลกไปจากวิธีการที่ผู้สอนสอนในชั้นเรียน เพื่อเป็นการค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆมาใช้ในการสอน

สื่อเทคโนโลยีกับการศึกษา

สุชุม เฉลยทรัพย์และคณะ (2547) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การกระจายข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความแพร่หลาย มีระบบตอบสนองอย่างรวดเร็ว สื่อสารสองทิศทาง แลกเปลี่ยนข้อมูลได้ง่ายขึ้น ความเชื่อมโยงของเครือข่ายทำให้ไม่มีขอบเขตจำกัด ทั่วนเวลา เข้าถึงได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ทำให้ไม่ขาดการติดต่อ ช่วยในการวางแผนล่วงหน้าเพราะมีข้อมูลที่หลากหลาย ลักษณะการดำเนินกิจกรรมต่างๆของมนุษย์อาศัยเครือข่ายเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากขึ้นเรื่อยๆไม่ว่าจะพูดคุย การซื้อสินค้าและบริการและการทำงานที่ทำให้เกิดสภาพเหมือนจริง เช่น ห้องสมุดเสมือนจริง ห้องเรียนเสมือนจริง เป็นต้นและกล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสาขาการศึกษาว่า เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ช่วยนำการศึกษาให้เข้าถึงประชาชน ส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องนอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยกล่าวถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสาขาการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบออนไลน์ (E-Learning) เป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน เรียนได้ทุกคนทุกสถานที่ โดยเนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วีดีโอและมัลติมีเดียอื่นๆ โดยผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นทุกคนสามารถติดต่อปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ การเรียนการสอนแบบออนไลน์นี้จะช่วยเพิ่มความสนใจ ความตื่นตัวของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมากขึ้นหากมีการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง 2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI) ประกอบด้วยเนื้อหา แบบฝึกหัด การทดสอบและการให้ข้อมูลป้อนกลับให้ผู้เรียนได้ตอบสนองต่อบทเรียนได้ตามระดับความสามารถของตนเองและเรียนรู้ไปทีละขั้นตอนอย่างเหมาะสม เนื้อหาจะอยู่ในรูปสื่อผสม (Multimedia) ประกอบด้วย ตัวอักษร รูปภาพ เสียง 3) วีดีทัศน์ตามอัธยาศัย (Video on Demand –VOD) เป็นระบบที่นำภาพวีดีโอมานับที่ลงในระบบคอมพิวเตอร์เพียงชุดเดียวสามารถแจกจ่ายให้กับผู้ใช้จำนวนมากได้และปัจจุบันมีการใช้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งกำลังได้รับความ

สนใจและมีการพัฒนาตลอดเวลา 4) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) เป็นหนังสือที่อ่านได้ทางอินเทอร์เน็ต ในอนาคตอาจจะเข้ามาแทนที่หนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษ เหมือนการใช้อีเมลที่เข้ามาแทนการส่งจดหมาย 5) ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E-Library) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และชุมชนมีส่วนร่วม ส่งผลให้ห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยเป็นระบบอัตโนมัติ เช่น ระบบที่ทำให้บริการตรวจสอบได้ บริการยืม-คืนด้วยแถบรหัสบาร์โค้ด การสืบค้นข้อมูล การเช็คสถิติการใช้บริการ เช็คสถิติการยืม-คืน เป็นต้น

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) กล่าวถึง ศิลปศึกษากับสื่อเทคโนโลยีการศึกษาว่า ระบบการเรียนการสอนมีสื่อผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ดังนั้นคุณสมบัติและคุณภาพของสื่อจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญด้วย สื่อสมัยใหม่ในทศวรรษที่ 20 เช่น คอมพิวเตอร์ วิดีโอ ดิสก์ ช่วยให้ความสะดวกในการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของสื่อช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ แต่บางโรงเรียนอาจไม่มีสื่อที่ทันสมัยเทคโนโลยีดังนั้นสื่อในรูปแบบเดิมจึงยังนิยมใช้ในการเรียนการสอนอยู่และขบวนการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) มีการเคลื่อนไหวด้านการพัฒนาสื่อการสอนอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกับการค้นคว้าวิจัยและคิดค้นทฤษฎีหรือระบบการเรียนการสอน

สรุปได้ว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สนับสนุนการศึกษา ในด้านการเรียนการสอน ศิลปศึกษาสื่อการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งสำคัญ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะสื่อที่มีความทันสมัยจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก มีความหลากหลาย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน จึงต้องให้ความสำคัญกับสื่อให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีแก่ผู้เรียนอย่างสูงสุด

การวัดและการประเมินผล

บุญชม ศรีสะอาด (2537) กล่าวถึงการประเมินผลการสอนว่าเป็นเทคนิคที่ใช้ในการพิจารณาตัดสิน ถึงความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ กิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการเรียนการสอน คุณค่าหรือประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนนั้นจะต้องพิจารณาในแง่มุมต่างๆประกอบกัน วิธีประเมินผลการสอนเพื่อให้มีความเที่ยงตรงควรพิจารณาได้ครบทั้งระบบ คือประเมินเกี่ยวกับตัวป้อน (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Outcome) การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนแล้วหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงการสอนของผู้สอนต่อไป

เสริมศรี ไชยศร (2539) กล่าวถึงการประเมินผลการสอนทำได้หลายวิธีเช่น การใช้ผู้สังเกตและบันทึกอย่างมีระเบียบและสม่ำเสมอและการให้ผู้ประเมินตอบแบบสอบถามหรือตอบแบบ

ตรวจสอบรายการสำหรับบุคคลที่จะประเมินการสอนได้แก่เพื่อนผู้สอน ผู้บริหาร คณาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ผู้เรียนและตนเอง

Good (1973) ได้ให้ความหมายของการวัดผลไว้ว่า 1) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าโดยทั่วไป การทดสอบการทำมาตราช่วนประเมินค่าและการตีค่า กระบวนการที่วัดได้และการที่บุคคลได้รับผลของกระบวนการทางการศึกษานั้นๆ รวมทั้งทฤษฎีของข้อทดสอบและการสร้างมาตราช่วนประเมินค่าการทำให้มีเหตุผลใช้ได้ การที่เป็นมาตรฐานการแปลความหมายของผลจากการประเมินผลทั้งที่เป็นปรนัยและอัตนัยและการใช้วิธีการทางสถิติ แปลความหมายจากการวัด 2) ผลขั้นสุดท้ายที่ได้จากการนำเอาปริมาณการวัดไปใช้กับ กระบวนการทำงานของการศึกษาหรือใช้กับบุคคลที่ถูกรวัด

สมาน บุญล้วน (2526) ได้ให้ความหมายของการวัดประเมินผลการเรียนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ค้นหาทุกรายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ในการวิจัย ตีราคา กำหนดคุณค่าและชี้ขาด เป็นผลสรุปว่า นักเรียนมีคุณภาพสูงหรือต่ำ สอบได้หรือสอบตก

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524) กล่าวว่า การวางแผนเพื่อประเมินผลการเรียนของนิสิตผู้สอน จะต้องพิจารณาว่าจะประเมินผลรวมอย่างเดียว หรือจะประเมินผลแบบก้าวหน้าควบคู่กันไปและ จะใช้วิธีการใดบ้าง เช่น 1) การสอบ (สอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ฯลฯ) 2) ผลงาน (รายงาน โครงการ ภาพวาด ภาพปั้น ฯลฯ) 3) ความก้าวหน้าส่วนตัว (รายงานปากเปล่า การอภิปราย การมีส่วนร่วมพฤติกรรมแสดงออกต่างๆ ฯลฯ) 4) ความสนใจ ความสม่ำเสมอ (การ ขวนขวายหาความรู้ การเข้าชั้นเรียน ฯลฯ) 5) อื่นๆ ในการใช้การประเมินผลแต่ละวิธี สัดส่วนของ คะแนนเป็นอย่างไรผู้สอนควรพิจารณาพร้อมกับผู้เรียน โดยอาศัยจุดมุ่งหมายและลักษณะเนื้อหา เป็นหลัก ด้านศิลปะจะใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Evaluation) เป็นการประเมินผลในลักษณะที่ต้องการเปรียบเทียบ คือกลุ่มของพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า คือ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้แล้ว โดยอาจกำหนดเป็นจุดหมายย่อยๆ ประจำบทหรือหน่วยที่ต้องการ สอนให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งมักจะกำหนดให้อยู่ในรูปแบบของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ในการวัดผล วิชาศิลปะภาคปฏิบัติโดยทั่วไปจะใช้การตรวจผลงานเป็นหลักและอาจมีการใช้การวัดแบบอื่น ๆ ประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์และการทดสอบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การวัดแต่ละแบบ ย่อมมีจุดเด่นและจุดด้อยในตัวเอง ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาคุณลักษณะของ เครื่องมือการวัดแต่ละแบบให้เข้าใจก่อนเพื่อในการเลือกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

Eisner (1972) กล่าวถึงลักษณะการประเมินผลศิลปะภาคปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบไว้ 3 ลักษณะคือ 1) การเปรียบเทียบกับตัวเองเพื่อให้รู้ถึงระดับความสามารถ อารมณ์และความเข้าใจ ของผู้เรียน ว่ามีการเจริญงอกงามเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน เช่น การเปรียบเทียบผลงานศิลปะที่ทำ ตอนต้นภาคเรียนกับผลงานศิลปะที่ทำตอนปลายภาคเรียน 2) เปรียบเทียบเพื่อนร่วมชั้น เพื่อให้รู้

ถึงระดับความสามารถและปฏิบัติงานของกลุ่มการเปรียบเทียบลักษณะนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะและระดับอายุของผู้เรียนด้วย 3) เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เป็นการเปรียบเทียบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์การสอนและกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์อันหนึ่ง นอกจากนี้ได้กล่าวถึงสิ่ง 3 สิ่งที่สามารถประเมินผลได้ในงานศิลปะ คือ 1) ความชำนาญทางเทคนิคที่ปรากฏอยู่ในผลงาน เช่น ความสามารถในการใช้และควบคุมอุปกรณ์ ว่าผู้เรียนสามารถควบคุมอุปกรณ์เหล่านี้ได้มากน้อยแค่ไหน 2) สุนทรียภาพและลักษณะการแสดงผลของผลงาน ได้แก่ ความสามารถในการจัดรูปทรงในผลงาน การแสดงออก รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคและสุนทรียภาพที่ปรากฏ 3) จินตนาการและการสร้างสรรค์ในผลงาน ได้แก่ การประเมินระดับของความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการที่ปรากฏ ความเฉลียวฉลาด ความแปลกใหม่และความรู้สึก

วิรัตน์ พิชญ์ไพฑูริย์ (2520) ได้กล่าวถึงแนวทางในการประเมินผลงานศิลปะภาคปฏิบัติไว้ดังนี้ 1) ด้านทักษะในงานศิลปะ การตรวจให้คะแนนเน้นหนักในการเขียนได้ถูกต้องงดงามและเรียบร้อย ความสามารถในการให้สี แสงเงา ความสามารถในการเขียนภาพด้วยวิธีต่างๆ ความสามารถในการใช้วัสดุและเครื่องมือ ความสามารถในการทำงานศิลปะได้เรียบร้อยเหมือนแบบ 2) ด้านความคิดและการออกแบบการตรวจคะแนนเน้นการออกแบบการใช้จินตนาการต่อเติมและการจัดภาพในการตกแต่ง ความสามารถในการใช้หลักทางศิลปะ ความสามารถในการใช้และแสดงความสมเหตุสมผล ความสามารถในการสร้างและค้นพบความสัมพันธ์ในการออกแบบ 3) ด้านการนำไปใช้ การตรวจให้คะแนน เน้นการแก้ปัญหาและการนำไปใช้ได้สมเหตุสมผล ความสามารถในการแก้ปัญหาการใช้ทั่วไป ความสามารถในการมองเห็นแบบลักษณะโครงสร้างทางศิลปะที่เหมาะสมในความงามและการใช้สอย 4) ด้านความนิยมในความงามถาวร ตรวจให้คะแนนเน้นความสามารถในการพิจารณาประเมินผล การเลือกได้ถูกต้อง เหมาะสม รวดเร็ว ความนิยมที่เกิดจากความรู้สึกภายใน ความนิยมที่อาศัยประสบการณ์และการปฏิบัติ 5) ด้านความแม่นยำ การตรวจให้คะแนน เน้นการให้คะแนนอยู่ที่เขียนมีสัดส่วน ขนาดช่วงจังหวะที่ถูกต้องแน่นอน รวดเร็วและได้ภาพจำนวนมาก ความสามารถในการทำงาน ความสามารถในการเข้าใจใจสัดส่วน ขนาด สีและรายละเอียดของศิลปะได้แน่นอนถูกต้องรวดเร็ว 6) ด้านการเสนองานผู้เรียน การตรวจให้คะแนนเน้นการให้คะแนนอยู่ที่การเขียนการจัดองค์ประกอบและการเขียนคำบรรยายประกอบสั้นๆได้เหมาะสมน่าเลื่อมใส ความสามารถในการสร้างงานศิลปะได้ถูกต้องงดงามและเข้าใจได้ง่ายตามที่ประสงค์หรือคำสั่ง ความสามารถในการอธิบายหรือเขียนคำบรรยายงานศิลปะให้ผู้อื่นเข้าใจได้

การศึกษาการปรับปรุงการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของบลูม (A Revision of Bloom's Taxonomy) ในปี ค.ศ.1990 Anderson and others (2001) ลูกศิษย์ของบลูมได้จัดทำใหม่เพื่อให้

เหมาะกับศตวรรษที่ 21 และได้ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.2001 โดยใช้มิติด้านความรู้แทนที่มิติด้านเนื้อหาวิชาและมิติกระบวนการทางพุทธิปัญญาแทนมิติพฤติกรรมเพื่อขจัดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่นักการศึกษาเคยเข้าใจผิดว่าพฤติกรรมตามแนวคิดของเทเลอร์ (Ralph W. Tyler) คือ แนวคิดเชิงพฤติกรรมนิยม ในการจัดระบบความเข้าใจและการถ่ายทอดความรู้ต้องมุ่งเน้นที่วิธีการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาในบทเรียน ผู้สอนจะต้องยอมรับความแตกต่างของวิธีการคิดและกระบวนการทางพุทธิปัญญาของผู้เรียนแต่ละคนและเพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ได้ทำให้มนุษย์ปรับเปลี่ยนแนวคิด มุมมองต่อสิ่งต่างๆ การสร้างองค์ความรู้ใหม่และการแลกเปลี่ยนความรู้ของนักวิชาการเกิดขึ้นตลอดเวลา จึงต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน โดยอาศัยวิธีการประเมินที่หลากหลายรวมทั้ง การประเมินตามสภาพจริงซึ่งจำเป็นต้องอาศัยวิธีการเชิงคุณภาพเข้ามามีส่วนร่วม จากการปรับปรุงของคณะทำงานจึงเกิดการเรียนการสอนและการประเมิน ซึ่งมี 2 มิติดังนี้ ประกอบด้วย

1. มิติด้านความรู้ซึ่งมี 4 ประเภท ดังนี้

1.1 ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริง (Factual Knowledge) คือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆที่จะต้องทราบในวิชา หรือแก้ปัญหา ความรู้เกี่ยวกับศัพท์เฉพาะ (Terminology) ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดจำเพาะและ องค์ประกอบส่วนต่างๆ (Specific Details and Elements)

1.2 ความรู้เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Knowledge) คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรหรือของเครื่องมือภายในโครงสร้างใหญ่ที่ทำให้เกิดการหน้าที่ร่วมกัน เช่น ความรู้เกี่ยวกับการจัดประเภท ความรู้เกี่ยวกับหลักการและการสรุปอ้างอิง ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎี แบบจำลองและโครงสร้างขององค์กร

1.3 ความรู้เชิงวิธีดำเนินการ (Procedural Knowledge) คือ ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการทำงานแต่ละเรื่องว่าจะทำอย่างไร วิธีการแก้ไขปัญหาและระเบียบวิธีการแสวงหาความรู้ มีดังนี้ ความรู้เรื่องทักษะเฉพาะและสูตรในการแก้ปัญหา ความรู้เทคนิคและระเบียบวิธีเฉพาะในเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง ความรู้เรื่องเกณฑ์สำหรับกำหนดว่าเมื่อใดจะใช้วิธีการดำเนินการที่เหมาะสมกับสถานการณ์

1.4 ความรู้เชิงอภิมาน (Meta-Cognitive Knowledge) เรียกอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความรู้เชิงพุทธิปัญญาบูรณาการเป็นความรู้เชิงพุทธิปัญญาโดยทั่วไปของบุคคลและความตระหนักเกี่ยวกับระดับภูมิปัญญาของตนเองว่า ตนเองรู้อะไร ไม่รู้อะไรและการนำความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั้งหมดมาใช้ ดังนั้น ความรู้เชิงกลยุทธ์โดยดึงส่วนสำคัญมาเป็นวิถึปฏิบัติการวางแผน ความรู้เกี่ยวกับงานเชิงพุทธิปัญญาโดยรู้ว่าจะงานใดต้องใช้ความรู้ทางพุทธิปัญญาด้านใดและการรู้ตน การตระหนักในระดับความรู้ของตนเอง รู้ความสามารถของตนเองจะแก้ปัญหา

2. มิติด้านกระบวนการทางพุทธิปัญญา มี 6 ระดับ ดังนี้

2.1 จำ (Remember) สามารถดึงเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องออกมาได้จากความจำระยะยาว ประกอบด้วย การจดจำได้ (Recognizing) และการระลึกได้ (Recalling) เข้าใจ (Understand) สามารถสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป รวมทั้งในแง่การพูด การเขียนและการสื่อสารด้วยภาพ ประกอบด้วย การอธิบายยกตัวอย่างได้ (Exemplifying) การจำแนกประเภทได้ (Classifying) การสรุปความได้ (Summarizing) การสรุปอ้างอิงได้ (Inferring) การสามารถเปรียบเทียบได้ (Comparing) และการอธิบายได้ (Explaining)

2.2 ประยุกต์ใช้ (Apply) การกระทำ การปฏิบัติ หรือการดำเนินงานในสถานการณ์ที่กำหนดให้ ประกอบด้วย การกระทำ (Executing) และการดำเนินงาน (Implementing)

2.3 วิเคราะห์ (Analyze) สามารถแจกแจง แยกส่วนองค์ประกอบขององค์กร หรือวัตถุ ออกเป็นส่วนย่อยและตรวจสอบได้ว่าแต่ละส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างไรและแต่ละส่วนนั้นเกี่ยวข้องกับโครงสร้างใหญ่อย่างไร ประกอบด้วย การจำแนกแยกแยะได้ (Differentiating) การจัดระบบได้ (Organizing) และการให้ความเห็น ให้เหตุผลได้ (Attributing)

2.4 ประเมิน (Evaluate) การตัดสินคุณค่าโดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐาน ประกอบด้วย การตรวจสอบ (Checking) และการวิพากษ์ การใช้วิจารณ์ญาณ (Critiquing)

2.5 สร้างสรรค์ (Create) การนำองค์ประกอบย่อยเข้ามาบูรณาการเพื่อให้เป็นภาพรวมที่เชื่อมต่อกันอย่างมีตรรกะ ซึ่งประกอบด้วย การสร้าง ก่อกำเนิด (Generating) การวางแผน (Planning) การผลิต คิดค้นสิ่งใหม่ๆ (Producing)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าด้านการวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญในการสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายการประเมินผลผู้เรียน ควรมีการประเมินผลความก้าวหน้า ประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการวัดผลวิชาศิลปะภาคปฏิบัติ โดยทั่วไปจะทำการตรวจผลงานเป็นหลัก อาจมีการใช้วัดแบบการสังเกต การสัมภาษณ์ ประกอบการวัดประเมินผล วัดจากความสามารถทางด้านทักษะในงานศิลปะ วัดและประเมินผลจากสุนทรียภาพ จินตนาการและความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์จากผลงานศิลปะ

5. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอนาคตศึกษา

อนาคตศึกษา

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) กล่าวว่าอนาคตศึกษาเป็นคำที่แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Futures Studies ซึ่งหมายถึงวิชาสาขาใหม่ที่ศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษา

อนาคต ตลอดจนระเบียบวิธีที่ใช้ในการศึกษาแนวโน้มและทางเลือกต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้ในอนาคต โดยนัยนี้อนาคตศึกษา จะประกอบไปด้วยเนื้อหาอย่างน้อย 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. ส่วนที่เป็นแนวคิด (Perspectives) และทฤษฎี (Theories) ซึ่งอาจใช้คำรวมว่าอนาคตนิยม (Futurism)
2. ส่วนที่เป็นระเบียบวิธี (Methodologies) ซึ่งอาจเรียกว่าการวิจัยอนาคต (Futures Research) คำอื่นๆ ที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียง เช่น Futurics, Futurology, Futuribles, Prognostics, และ Anticipatory Science เป็นต้น แต่ละคำก็มีความหมายและลักษณะพิเศษเฉพาะตัวตามแนวคิดของคนที่คิดขึ้น แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือการเน้นเรื่องอนาคต ผู้ที่ทำการศึกษอนาคตอย่างเป็นระบบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบต่างๆ เรียกว่า นักอนาคตนิยม ซึ่งเชื่อว่าอนาคตเป็นสิ่งที่ควบคุมได้และเปลี่ยนแปลงไปตามการตัดสินใจและการกระทำของมนุษย์ มนุษย์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลาย มนุษย์เป็นผู้กำหนดและให้ความหมายแก่สรรพสิ่ง มีการใช้เหตุผลและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาความเป็นไปได้ของอนาคตในรูปแบบต่างๆ เน้นการศึกษาถึงอนาคตของมนุษย์ โดยส่วนรวม เช่น ลักษณะของครอบครัวไทยใน 20 ปีข้างหน้าและมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้แนวโน้ม

การศึกษาและการวิจัยอนาคตมีประโยชน์หลายประการดังต่อไปนี้

1. การศึกษาและการวิจัยอนาคตช่วยให้ได้ข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นเกี่ยวกับอนาคตที่จะนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบายและการวางแผน เพราะการศึกษาและการวิจัยอนาคตมักจะทำให้หรือนำไปสู่สิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ให้กรอบสำหรับการตัดสินใจหลายรูปแบบ
- 1.2 บ่งชี้ถึงอันตรายและโอกาสต่างๆ
- 1.3 แนะนำวิธีแก้ปัญหาแบบต่างๆ
- 1.4 ช่วยประเมินนโยบายและการปฏิบัติต่างๆ
- 1.5 ช่วยให้เห็นและเข้าใจปัจจุบันและอดีตดีขึ้น
- 1.6 ช่วยเพิ่มทางเลือก
- 1.7 กำหนดจุดหมายและแสวงหาวิธีที่จะบรรลุจุดหมาย

2. ช่วยเตรียมมนุษย์ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยการ

- 2.1 ให้ประสบการณ์ล่วงหน้า (Pre-Experience) แก่มนุษย์ว่าอนาคตอาจจะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมพร้อมว่าควรจะทำตัวอย่างไร จะได้ไม่เกิดหรือลดอาการ Future Shock

- 2.2 ให้การรับรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตบนโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสับสน การรับรู้หรือมโนทัศน์ดังกล่าว ได้แก่

- 2.2.1 การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการปกติตามธรรมชาติ
- 2.2.2 การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยอาจจะกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ต่อมา
- 2.2.3 การเลือก (Choice) เป็นสิ่งจำเป็น การปฏิเสธที่จะเลือกก็คือการเลือก
- 2.2.4 โลกในอนาคตน่าจะแตกต่างอย่างสิ้นเชิงในหลายๆ ด้านจากโลกปัจจุบัน
- 2.2.5 มนุษย์มีความรับผิดชอบต่ออนาคตของเขา อนาคตมิใช่เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏขึ้นต่อหน้าเขาเท่านั้น
- 2.2.6 วิธีการที่ได้ผลในอดีต อาจจะไม่ได้ผลในอนาคต เพราะสภาพการณ์มันเปลี่ยนไป

2.3 กระตุ้นให้มนุษย์ทำการศึกษอนาคตอย่างมีสติ

3. ช่วยให้ผู้มองเห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น
4. ช่วยชี้แนะและเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และความคิด
5. ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะไม่ติดอยู่กับปัญหาในอดีตและปัจจุบัน
6. ช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ (ทั้งเด็กและผู้ใหญ่) ใฝ่หาความรู้โดยการเป็นผู้สร้างความรู้มากกว่าเรียนสิ่งที่ผู้อื่นบอกหรือทำมาแล้วแต่เพียงอย่างเดียว
7. ให้แนวคิดในการพัฒนาปรัชญาชีวิตที่ผสมกลมกลืน
8. ให้สันติภาพและความสนุกเพลิดเพลิน

เป้าหมายหลักของการศึกษาและการวิจัยอนาคต มิใช่อยู่ที่การทำนายที่ถูกต้องแม่นยำ เพราะเรื่องในอนาคตเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เราไม่มีข้อเท็จจริง (Facts) เกี่ยวกับอนาคต มีแต่เพียงการคาดการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่เป็นทางเลือกที่คาดว่าจะมีความเป็นไปได้ (Possible Alternative Trends) เท่านั้นแต่เป้าหมายหลักของการศึกษาและการวิจัยอนาคต อยู่ที่การสำรวจและศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ หรือน่าจะเป็นของเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์เพื่อหาทางทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็หาทางป้องกันหรือขจัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ด้วยการกระทำในปัจจุบัน หลักการสำคัญของอนาคตนิยม อยู่ที่การสร้างอนาคตที่พึงประสงค์มากกว่าการตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

สังคมไทยในอนาคต

โรจนศักดิ์ แสงศิริวิไล (2554) กล่าวถึง สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกับกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนี้ กระแสโลกาภิวัตน์ คือ การแผ่ขยายของพหุวัฒนธรรม มีช่องทางสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันและรวดเร็ว ได้รับความทันสมัยของชาติตะวันตก ซึ่งมีผลดีต่อประเทศไทยคือทำให้มีความทันสมัยขึ้น ประเทศเกิดการพัฒนา สภาพเศรษฐกิจของประเทศเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งความทันสมัยจะสวนทางกับ สภาพสังคมและจิตใจคน คือ การที่ได้รับอารยธรรมตะวันตกมากเข้ามาเท่าไรสภาพจิตใจของคนก็จะมีแนวโน้มที่ต่ำลง โดยปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต เพราะอินเทอร์เน็ตมีบทบาทในชีวิตของคนไทย จากการเรียนหรือทำงานที่ต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ แต่ในทางกลับกัน อินเทอร์เน็ตเป็นตลาดในการที่จะแลกเปลี่ยนสื่ออนาจารต่างๆ ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้คนเกิดความนิยมในวัตถุสิ่งของเลียนแบบค่านิยมจากต่างชาติ

นลินี ทวีสิน (2549) กล่าวถึง วิถีชีวิตคนไทยในอนาคตที่เป็นผลจากเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

1. การเกิดช่องว่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ

สังคมไทยในอนาคตจะเกิดการแบ่งแยกทางสังคมระหว่างกลุ่มคนที่เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศกับกลุ่มที่เข้าไม่ถึง เนื่องจากเทคโนโลยีเหล่านี้ต้องใช้ทักษะและความรู้เฉพาะเจาะจง เช่น ความรู้ในการใช้เครื่องมือ ความชำนาญด้านภาษา ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีราคาแพงทำให้คนบางกลุ่มเท่านั้นที่มีโอกาสเข้าถึง

1.1 กลุ่มที่เข้าถึง ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา นักธุรกิจ กลุ่มอาชีพที่ใช้ประโยชน์จากสื่อเหล่านี้ เช่น สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายประสานงานต่างๆ และกลุ่มผู้มีรายได้ระดับกลางถึงสูงที่อาศัยอยู่ในเมืองมีโอกาสได้ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันมากกว่าและใช้ในการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสารได้ทั่วโลก กลายเป็นผู้ที่มีโอกาสดีกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง เพราะสามารถรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวได้เร็วกว่า จึงปรับตัวได้เร็วกว่า มีโอกาสด้านการทำงานและอยู่ในสภาพที่สะดวกสบายมากกว่า มีความเป็นสากลมากขึ้น เพราะรับสารวิถีคิด วิธีการสื่อสาร ฯลฯ และมีปฏิสัมพันธ์กับคนจากทั่วโลก

1.2 กลุ่มล้าหลังหรือยังอยู่ในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น กลุ่มคนยากจน กลุ่มคนด้อยโอกาสทางการศึกษา กลุ่มคนสูงอายุ กลุ่มคนด้อยโอกาสและกลุ่มต่อต้านความทันสมัย เป็นต้น กลุ่มนี้จะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ ยึดติดกับวิถีชีวิตแบบเดิมหรือสับสนกับการดำเนินวิถีชีวิตแบบใหม่ อาจทำให้เกิดการต่อต้านและเกิดความแปลกแยกในสังคมได้และยังมีความแตกต่างอย่างมากในค่านิยม วัฒนธรรมและการกระทำด้วย

2. การสื่อสารลดช่องว่างในการรับรู้ข่าวสาร

โทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อในอนาคตที่เข้าถึงคนทั่วประเทศได้มากกว่าสื่ออื่น เพราะเข้าถึงคนได้ทุกกลุ่ม คนทุกเพศทุกวัย การสื่อสารผ่านโทรทัศน์ในอนาคตจะมีส่วนสำคัญในการลดช่องว่างในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร เนื่องจากเป็นสื่อเชื่อมโลกให้เป็นหนึ่งเดียว โดยการส่งสัญญาณผ่านสายเคเบิลทีวี สัญญาณดาวเทียม ผู้รับสารสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้ทันทีทั่วโลกตลอดเวลา โดยมีช่องรับสัญญาณจำนวนมากมายและอยู่ในลักษณะที่เลือกได้ (Video on Demand) หรือตอบโต้ (Interactive Television) และสามารถสื่อสารได้ตลอด 24 ชั่วโมง

3. การทำงานและการเรียนที่ไม่จำกัดด้วยสถานที่

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านดาวเทียม โทรศัพท์ไร้สาย เทคโนโลยีการถ่ายสำเนาและการส่งเอกสารสิ่งตีพิมพ์ เทคโนโลยีเหล่านี้จะรวมอยู่ในเครื่องมือสื่อสารขนาดเล็กเพียงเครื่องเดียว ทำให้รูปแบบการทำงานและการเรียนของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีการเรียนที่ตอบสนองผู้เรียนอย่างกว้างขวาง ทำให้สามารถเลือกเรียนในเวลา สถานที่ใดก็ได้ โดยให้จบตามกำหนดเวลาและเกณฑ์ที่สถาบันการศึกษากำหนดไว้ให้เท่านั้น จึงส่งผลให้มีการใช้เวลาในครอบครัวมากขึ้น เพราะสามารถเลือกเวลาไปเรียนหรือทำงานได้ ปัญหาการจราจรที่ติดขัดก็มีแนวโน้มเบาบางลงไปได้ ปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่นเนื่องจากพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านก็จะลดลงได้ ทำให้สมาชิกใช้เวลาร่วมกัน

4. เกิดรูปแบบการใช้ชีวิตยามวิกาล

เป็นลักษณะการดำเนินชีวิตแบบ 24 ชั่วโมง เนื่องจากการสื่อสารที่เชื่อมต่อกันทั่วโลกและสามารถติดต่อสื่อสารได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้การทำธุรกิจ การทำงาน การเรียน ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลา โดยเฉพาะธุรกิจที่ต้องตอบโต้กลับในทันทีเพื่อการแข่งขัน ดังนั้นคนทั่วโลกรวมทั้งคนไทยจำนวนไม่น้อยจึงต้องทำงานตอนกลางคืน ในกลุ่มคนทำงานจะมีคนงาน 2 กะ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยที่คนที่ทำงานกะกลางคืนจะเน้นการติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศทั่วโลก แต่แนวโน้มจะเป็นการทำงานที่บ้านซึ่งเชื่อมโยงด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่าการเดินทางมาทำงานที่สำนักงาน

5. เกิดปัญหาการใช้เวลาไร้ประสิทธิภาพและปัญหาการแยกตัวจากสังคม

การติดโทรทัศน์ การใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้คอมพิวเตอร์พูดคุยผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเล่นเกม คอมพิวเตอร์ โดยใช้เวลามากเกินไปทำให้การใช้เวลาของคนในสังคมส่วนหนึ่งไม่เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นเหตุให้ประเทศชาติสูญเสียทรัพยากรที่มีคุณภาพในระยะยาวได้

ดาวเรือง แก้วขันดีและคณะ (2547) กล่าวถึง สภาวะสังคมและภาพคนไทยปี พ.ศ.2563 มีปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยเทคโนโลยีทำให้เกิดการแบ่งแยกเป็น ประเทศที่รู้ (Literate) กับประเทศที่ไม่รู้ (Illiterate) ประเทศที่ไม่รู้จะยิ่งยากจนลง ขณะที่ประเทศรู้จะมีความมั่งคั่งขึ้น
2. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร ประชากรกลุ่มเด็กและเยาวชนมีสัดส่วนน้อยลง ในขณะที่กลุ่มสูงอายุอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ ส่งผลต่ออายุเฉลี่ยของคนไทย ให้มีอายุยืนยาวขึ้นและความต้องการการดูแลสุขภาพของคนไทยเพิ่มขึ้น
3. การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้สารสังเคราะห์ต่างๆปนเปื้อนอยู่ในสิ่งแวดล้อม มีผลต่ออาหาร ต่อร่างกาย อาจเกิดโรคระบาดใหม่ ภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศของโลก คนต้องตื่นตัวตลอดเวลา ระเบิดระวาง มีสติ
4. การเปลี่ยนแปลงด้านพลังงาน น้ำมันมีราคาแพงส่งผลถึงต้นทุน จึงมีการพัฒนาทางเลือกใช้แหล่งพลังงานอื่น
5. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมโลกมีวิถีบริโภคนิยม ทำให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศรุนแรงขึ้น
6. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม คนในหลายสังคมสามารถบริโภคสินค้าแบบเดียวกัน เกิดการแข่งขันในการขายสินค้าทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกมากขึ้น สินค้าขนาดเล็กลงเพื่อให้ย้ายแหล่งผลิตได้ง่าย เทคโนโลยีทำให้มีการพัฒนาสินค้า บริการ เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้บริโภคสามารถเลือกได้มากขึ้น ผู้ผลิตสามารถผลิตได้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและเทคโนโลยีได้กระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย
7. การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม มีการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนทั้งทางวัตถุและทางวัฒนธรรมมากขึ้น มีผลกระทบต่จริยธรรม คุณค่า ค่านิยม ซึ่งส่งผลต่อถึงพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ในสังคมและส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป
8. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง ความเป็นประเทศ ขอบเขตและอำนาจอธิปไตยจะไม่ชัดเจน เนื่องจากมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ประเทศไทยจะถูกกดดันจากสังคมโลกให้ปรับสู่ความเป็นอธิปไตยที่แท้จริงเพื่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การค้าและการเมือง การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารจะกดดันระบบการเมือง นักธุรกิจ ราชการให้โปร่งใสมากขึ้น

การคาดการณ์ภาพอนาคตของประเทศไทยข้างต้น ทำให้ทราบแนวโน้ม ช่วยเตรียมความพร้อมต่อสิ่งที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นและช่วยผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบต่อสังคม ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านดีและด้านไม่ดี ดังนั้นควรเลือกบริโภคในสิ่งที่ถูกต้อง ตามกระแสในสิ่งที่ถูกต้อง นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ถูกโดยไม่ผิดต่อกฎหมายและจารีตประเพณีอันดีงามของ

ไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญาและความสามารถโดยทำให้สามารถดำรงชีวิตในโลกของสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

การศึกษาในอนาคต

Thornburg (1997) กล่าวว่าวงการศึกษาคควรจะพัฒนารูปแบบการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับอนาคตไม่ใช่เตรียมเพื่ออดีต โดยกล่าวถึงแนวโน้มของการศึกษาในปี ค.ศ. 2020 ว่า

1. ข้อมูลจะมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว คาดว่าข้อมูลเพิ่มขึ้นทุกๆ 2 ปี
2. มีการค้นพบสิ่งใหม่ๆ เร็วขึ้น
3. ตลาดโลกขยายตัวมากขึ้น มีงานรองรับมากขึ้น
4. คอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพมากขึ้นและราคาถูกลง
5. ชิพของคอมพิวเตอร์จะเป็นไปตามกฎของ Moore คือ ประสิทธิภาพของเครือข่ายจะเพิ่มขึ้น 2 เท่า ทุกๆ 18 เดือน
6. ระบบอินเทอร์เน็ตดีขึ้น ค่าบริการถูกลงหรือไม่คิดค่าบริการ
7. อำนาจของเครือข่ายจะเป็นไปตามกฎของ Metcalfe คือ ประสิทธิภาพของเครือข่ายจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีผู้ใช้มากขึ้น เมื่อมีผู้ใช้มากข้อมูลที่น่าสนใจแบ่งปันก็จะมีมากขึ้นและทำให้เครือข่ายมีคุณภาพมากขึ้นตามกัน
8. วงการศึกษจะต้องหาจุดแข็งใหม่ๆ เสมอ
9. ทุกคนต้องมีทักษะพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี
10. สถานศึกษาต้องสามารถเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับงานที่ยังไม่เคยมีด้วย
11. มีเทคโนโลยีที่พวกเขาได้สะดวกที่จะทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาเพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) กล่าวว่า การจะพัฒนาการศึกษาไทยให้ประสบความสำเร็จต้องให้ความสำคัญกับการคาดการณ์แนวโน้มอนาคตทางด้านการศึกษา เพื่อนำมาประกอบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง หลีกเลี่ยงอุปสรรคปัญหาและใช้ประโยชน์สูงสุดจากแนวโน้มที่จะมาถึง

จากโครงการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) เรื่อง ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์กระทบต่อสังคมและประชากร เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมและการเมืองการปกครอง โดยมีทั้งด้านบวกและด้านลบดังนี้

1. แนวโน้มด้านบวก

1.1 มีหลักสูตรใหม่เกิดขึ้นจำนวนมาก ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ อาจเป็นการบูรณาการระหว่างสองศาสตร์ขึ้นไป หรือหลักสูตรที่ให้ปริญญา 2 ใบและมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตลอดเวลา

1.2 หลักสูตรนานาชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพราะมีการค้าการลงทุนระหว่างประเทศและเปิดโอกาสให้สถาบันจากต่างประเทศเข้ามาจัดการศึกษาในประเทศไทยและเพิ่มหลักสูตรภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น แต่ยังคงจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะดี

1.3 การจัดการศึกษามีความเป็นสากลมากขึ้น เป็นที่ยอมรับ เพราะเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนกับต่างชาติจึงต้องพัฒนาการศึกษาไทยให้ทัดเทียม

1.4 ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาลดลงในกลุ่มสถาบันการศึกษาของรัฐ เพราะการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนและเทคโนโลยีทำให้การเผยแพร่ข่าวสารเข้าถึงคนได้ง่ายขึ้น

1.5 การศึกษามีคุณภาพมากขึ้น เพราะเมื่อเปิดเสรีทางการศึกษาจะมีการแข่งขันในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

2. แนวโน้มด้านลบ

2.1 เพิ่มช่องว่างด้านคุณภาพในการจัดการศึกษา เพราะทรัพยากรตั้งแต่ต้นของแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านความรู้ความสามารถและปริมาณของบุคลากรการศึกษางบประมาณ เงินทุน เทคโนโลยี สถานที่ ความมีชื่อเสียง เป็นต้น

2.2 การผลิตบัณฑิตเกินความต้องการของตลาด เพราะหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาเปิดรับนักศึกษาให้ได้จำนวนมากขึ้น โดยส่งผลกระทบระยะยาวคือมีบัณฑิตจบจำนวนมากแต่ตลาดแรงงานไม่สามารถรองรับได้หมด หรือหาทางออกโดยเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งอาจทำให้แรงงานที่จบปริญญาโทและเอกไม่มีคุณภาพและล้นตลาด

2.3 การสอนทักษะการคิดและทักษะทางอารมณ์ยังไม่มีคุณภาพ ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันมาก ทำให้การศึกษาเน้นวิชาการเป็นสำคัญ มุ่งสอนผู้เรียนให้คิดคามสิ่งที่ป้อน ผู้สอนมีภาระงานมากขึ้น เทคโนโลยีในกิจวัตรประจำวันใช้ในการเรียนการสอนทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับศิษย์ลดลง

2.4 การสอนคุณธรรมจริยธรรมยังไม่มีคุณภาพ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง

2.5 การสอนภาษาต่างประเทศยังไม่มีคุณภาพ เนื่องจากผู้สอนด้านนี้ขาดแคลนและมีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศค่อนข้างต่ำ

อุดมศึกษาในอนาคต

จรัส สุวรรณเวลา (2550) กล่าวถึงอุดมศึกษาไทยในอนาคตว่ามีแนวโน้ม 6 ข้อ ดังนี้

1. แนวโน้มด้านกระบวนการหรือกลไกของความรู้ คือ ฐานความรู้มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ มีปริมาณมากขึ้น สามารถถ่ายทอดได้หลายทางและจำนวนมาก จึงต้องมีการสร้างความรู้จากการวิจัย ประสบการณ์ ปัญญา สังเคราะห์ เป็นนวัตกรรมซึ่งต้องมีการวางแผนและจัดการ

2. แนวโน้มด้านคุณภาพอุดมศึกษา มีคุณภาพด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดการความรู้ ด้านความตรงเป้าตรงปัญหา ด้านกระบวนการคุณภาพการศึกษาและเชิงคุณลักษณะที่จำเป็น และความเป็นเลิศ

3. แนวโน้มการขยายตัวของอุดมศึกษา จะเป็นอุดมศึกษาเพื่อมวลชนและตลอดชีวิต ต้องมีมุมมองใหม่ การปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้จะใช้เทคโนโลยีทันสมัยอย่างเทคโนโลยีสารสนเทศแต่ต้องอยู่บนฐานของสังคมความรู้

4. แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมอุดมศึกษา อุดมศึกษาจะเป็นสินค้าเสรีและมีการจัดการทรัพยากรเชิงปัญญา หลักสูตรควรมีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนตามและสามารถสร้างงานเองและความต้องการของผู้เรียนอุดมศึกษาในอนาคตมีความหลากหลาย ทำให้ต้องมีระบบกับวิธีการที่สอดคล้องกัน เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการทำงาน

5. แนวโน้มการเงินเพื่ออุดมศึกษาจากการลงทุนของรัฐ มีความหลากหลายของแหล่งทุน และมีความเสมอภาคในโอกาสอุดมศึกษา

6. แนวโน้มเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ จะอยู่ในภาวะคุกคามแต่มีโอกาสมากขึ้น คือ เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้สามารถหาความรู้ได้หลากหลายทุกที่ทุกเวลา แต่เมื่อได้ข้อมูลแล้วต้องมีการประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูลและมีการปรับความรู้ให้เหมาะสมกับผู้รับด้วยและเพราะความแตกต่างของพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนและระหว่างประเทศมีมากขึ้น

นลินี ทวีสิน (2549) กล่าวถึงผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปี ข้างหน้า ดังนี้

1. การอุดมศึกษาบนฐานอิเล็กทรอนิกส์ จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การเรียนการสอนออนไลน์ (E-Learning) ได้รับความนิยมมากขึ้น โดยในอนาคตจะมีการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตรบนฐานอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การอยู่รอด การดึงดูดผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการผลิตผู้เรียนให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาห้องสมุดที่มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยรองรับการศึกษา ในระดับมหาวิทยาลัยมีการใช้อินเทอร์เน็ตทำให้เกิดกิจการที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจข้ามชาติ จนเกิดเป็น

มหาวิทยาลัยที่ไม่มีสถานที่ตั้งหรือ มหาวิทยาลัยเสมือนจริง (Virtual University) ซึ่งมีประโยชน์ในการเพิ่มโอกาสเข้าสู่การอุดมศึกษามากขึ้นรวมถึงผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ข้อพึงระวังในการจัดการศึกษารูปแบบนี้ คือ คุณภาพที่ต้องการควบคุมและประเมินผลอย่างเข้มงวด

2. การอุดมศึกษาที่มุ่งแสวงหาเอกลักษณ์เฉพาะที่เชี่ยวชาญและมีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อทุ่มทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการสอนที่เป็นจุดเด่นได้อย่างมีคุณภาพและแตกต่างจากสถาบันอื่น เพราะการแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรงขึ้น ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีทรัพยากรจำกัด ผู้เรียนต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. การอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพราะความจำกัดทางทรัพยากรและการแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรงกับความต้องการขยายตลาดทางการศึกษาไปยังกลุ่มคนต่างๆ ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษามุ่งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมากขึ้น เพื่อเสริมจุดอ่อนจุดแข็ง แบ่งปันหรือระดมทรัพยากร ทำวิจัยหรือแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้เรียน ฯลฯ และเป็นการเพิ่มอำนาจการเจรจาต่อรองในประเด็นต่างๆ

4. การอุดมศึกษาที่ซื้อต้นแบบ (Franchise) โดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงระดับโลก พยายามทำตลาดการศึกษาไปยังประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทย ขณะที่คนไทยต้องการหลักสูตรการศึกษาที่มีคุณภาพระดับสากลเพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ส่งผลให้มีแนวโน้มการนำเข้าหลักสูตรการฝึกอบรมแบบสำเร็จรูปที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้านจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงต่างประเทศซึ่งมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับสากล โดยสถาบันอุดมศึกษาที่นำเข้าหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้จะปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการขององค์กร ตลาดแรงงานและความต้องการของผู้เรียน

5. การอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตงานวิจัย ความต้องการกำลังคนและองค์ความรู้ที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศที่มีมากขึ้นและสภาพการแข่งขันในการจัดการศึกษาที่รุนแรงขึ้น เพื่อสร้างชื่อเสียงและดึงดูดผู้เรียนและคณาจารย์ที่มีคุณภาพ ส่งผลให้มหาวิทยาลัยบางแห่งอาจปรับยุทธศาสตร์ไปสู่ทิศการมุ่งผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ทำหน้าที่บุกเบิกการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มุ่งพัฒนานวัตกรรม โดยเร่งพัฒนาความสามารถทางการวิจัยและโครงการวิจัยจำนวนมาก จนเป็นที่รู้จักและยอมรับและเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้เข้าสู่มหาวิทยาลัยด้วย

6. การอุดมศึกษาที่รวบรวมกิจการหรือต้องปิดตัวลง การจัดการศึกษาผ่านระบบสื่อสารสนเทศส่งผลให้การแข่งขันการศึกษามากขึ้น ประกอบกับผู้ปกครองและผู้เรียนต้องการการศึกษาที่ได้มาตรฐานและคุณภาพมากขึ้น หากสถาบันอุดมศึกษาได้ไม่สามารถเร่งพัฒนาเทคโนโลยี

คุณภาพ หรือมีจุดเด่นที่น่าดึงดูดมากเพียงพอจะไม่สามารถแข่งขันได้และต้องปิดตัวหรือรวมกิจการกับมหาวิทยาลัยอื่น

7. การอุดมศึกษาที่มุ่งเชิงพาณิชย์มากขึ้น เพื่อความอยู่รอดและแข่งขันได้ ประกอบกับการเปลี่ยนสถานะไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องมุ่งแสวงหารายได้เข้าสถาบันมากขึ้น โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การทำวิจัยหรือการจัดโครงการต่างๆในเชิงพาณิชย์ การแสวงหาผลกำไรจากช่องทางต่างๆ เช่น จัดทำโฆษณา เปิดหลักสูตรจำนวนมาก ฯลฯ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและเป็นการเพิ่มรายได้และลดภาระค่าใช้จ่ายการใช้งบประมาณภาครัฐ แต่อาจส่งผลกระทบต่อเชิงลบหากสถาบันอุดมศึกษาขาดการคำนึงถึงคุณภาพในการจัดการศึกษาและอาจเกิดสภาพการทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพผู้สอน เช่น ปลอ่ยเกรด ซ้อเกรด สอนในชั้นเรียนหรือสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีผู้เรียนจำนวนมากแต่ขาดคุณภาพ ไม่ได้ให้ความสำคัญในการเป็นที่ปรึกษาทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพ เป็นต้น

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ (2553) กล่าวถึงแนวโน้มการก้าวสู่สากลของสถาบันอุดมศึกษาไทยว่าปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเรื่องขาดแคลนผู้สอน คือ สอนไม่ตรงกับวุฒิการศึกษาและขาดผู้ที่มีความสามารถ ในช่วง 10 ปีข้างหน้าจะมีผู้สอนเกษียณอายุราชการจำนวนมาก จึงต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถมาเป็นผู้สอนในสาขาวิชาต่างๆ เพื่อผลักดันให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ความเป็นสากลและต้องพัฒนาผู้สอนทั้งระบบ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ (2553) ได้นำเสนอแนวคิดสู่ความเป็นสากล 5 เรื่อง ดังนี้

1. การพัฒนาอัตลักษณ์และศักยภาพไปสู่ความเป็นเลิศ คือมีบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มหาวิทยาลัยต้องมีความอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการอย่างแท้จริงและปลูกฝังทัศนคติของผู้สอนและผู้เรียน ให้ภูมิใจในอัตลักษณ์และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของตน

2. ระบบคัดเลือกเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ต้องเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

3. มีกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยจัดทำแผนเชื่อมโยงมาตรฐานในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้มีตัวชี้วัด มีกรอบที่ชัดเจนว่าควรไปในทิศทางเป็นไปตามอัตลักษณ์ใดและจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

4. มหาวิทยาลัยตอบสนองต่อการรับใช้สังคมและสามารถจัดการศึกษาให้ตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ทั้งการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ความเป็นพลเมืองดี มีงานทำและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มหาวิทยาลัยต้องมีระบบการเรียนการสอนเพื่อรับใช้สังคม มีการปรับปรุงหลักสูตร ศึกษาปัญหาของท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำของสังคม

5. เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยสร้างงานวิจัยที่สนองตอบต่อคุณภาพการศึกษาและสนองตอบต่อการรับใช้สังคม การทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยและการวิจัยระดับมหาวิทยาลัยต้องสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและท้องถิ่นในอนาคต

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) กล่าวถึงทิศทางการอุดมศึกษาไทยว่า ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย มีความพยายามในการพัฒนาและปรับตัวเพื่อรองรับกับสภาพการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น โดยมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่งได้เพิ่มศักยภาพการแข่งขัน การจะปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มอนาคตจำเป็นต้องศึกษาคาดการณ์แนวโน้มอนาคตเพื่อเป็นกรอบในการปรับทิศทางพัฒนาอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับอนาคตที่จะมาถึง แรงกดดันของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ได้นำการเปิดเสรีด้านการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจสังคมเข้าสู่ประเทศไทย ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องดำเนินกิจการโดยที่คำนึงถึงความอยู่รอดและต้องไม่ละทิ้งเจตนารมณ์ของการเป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวโน้มการอุดมศึกษาไทยจะถูกปัจจัยสภาพโลกาภิวัตน์ผลักดันและขับเคลื่อน โดยให้ความสำคัญกับการคาดการณ์แนวโน้มอนาคต เพื่อเตรียมพร้อมรับได้อย่างเท่าทัน ให้ความสำคัญกับความมีลักษณะเฉพาะตน วิธีการคัดเลือกที่ตรงตามความต้องการของมหาวิทยาลัยและผู้เรียน แผนการศึกษาที่มีความเชื่อมโยงในแต่ละระดับการศึกษา มีเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสารสนเทศและการวิจัยมากขึ้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีคุณภาพและแข่งขันกับประเทศอื่นได้

Papandrea (2010) ได้เสนอ 8 แนวโน้มการอุดมศึกษาใน 10 ปี ดังนี้

1. การเรียนการสอนออนไลน์มีมากขึ้น
2. ห้องเรียนที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูง มีเทคโนโลยีที่สะดวกต่อการเรียนมากขึ้น ผู้เรียนจะมีคอมพิวเตอร์ในตึกสำหรับการเรียนการสอน มีโปรแกรมสำหรับการเรียนผ่านมือถือ เป็นต้น
3. การใช้ระบบการรับสมัครเข้าศึกษาแบบในยุคแรกเพราะผู้สอบมีความเชื่อมั่นในระบบเก่ามากกว่า
4. มีความนิยมในการศึกษาต่างประเทศมากขึ้น
5. ระบบแอดมิชชัน 2.0 (Admissions 2.0) กล่าวถึงการแจ้งระบบการสอบที่สะดวกรวดเร็วมากขึ้น
6. อาชีพทางการศึกษามีมากขึ้น เนื่องจากความต้องการอาชีพของบุคลากรทั่วไป เป็นโอกาสที่ทำให้เกิดสถาบันต่างๆ ที่สอนเสริมทักษะ ความสามารถเฉพาะทางต่างๆ ให้แก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองในการสมัครงาน

7. ผู้เรียนจะได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยจะมีการจัดหอพักมากขึ้น เพื่อความสะดวกของผู้เรียน หรือมีบริการพิเศษเพิ่มขึ้น

8. มีผู้เรียนในวิทยาลัยที่เป็นหลักสูตร 2 ปีเกินอัตรา เพราะราคาสมเหตุสมผล ระยะเวลาเรียนไม่นานเกินไปสามารถหางานทำได้เร็วกว่า

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า แนวโน้มการอุดมศึกษาจะมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมมากขึ้น มีความสะดวกในการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนการสอน เป็นระบบการเรียนการสอนออนไลน์มากขึ้น สื่อมีความน่าสนใจทันสมัยสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สถาบันการศึกษาจะมีการแข่งขันกันโดยให้มีความคุณภาพมากขึ้นเพื่อความอยู่รอด ซึ่งส่งผลดีแก่ผู้เรียนที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาก็จะได้รับการตอบรับที่ดีจากบริษัทต่างๆ และสังคม

6. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูล ทศนคติ การคาดประมาณอย่างละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาได้รายละเอียดของเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ โดยมีแนวทางประเด็นคำถามให้ผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางซึ่งต้องมีการซักถามแบบติดตามรายละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ และซักถามติดตามประเด็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้ง ในการทำแบบสัมภาษณ์ควรมีประเด็นคำถามที่ครบถ้วนและครอบคลุมโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้เป็นคำถามปลายเปิดมีความยืดหยุ่น ประเด็นที่มักจะสอบถามได้แก่ 1) ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา 2) การมีส่วนร่วมของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ 3) ความรู้ความเข้าใจของผู้ให้สัมภาษณ์หรือความคาดหวังเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ 4) ผลประโยชน์ของผู้ให้สัมภาษณ์และ 5) ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ในการสัมภาษณ์เชิงลึกนิยมใช้ในการเก็บข้อมูลจากประชากรที่มีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะและมักเป็นประชากรกลุ่มเล็ก ผู้วิจัยควรเลือกผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนของประชากรกลุ่มต่างๆที่เป็นเป้าหมายของการวิจัย มีความรอบรู้ในประเด็นที่จะศึกษา เช่น ผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารระดับสูง โดยกำหนดตัวบุคคลที่จะสัมภาษณ์ได้หรือสุ่มตัวอย่างแบบบอลล์หิมะ (Snowball Sampling) หากจะให้การสัมภาษณ์ได้ผลที่สุดควรเป็นแบบเผชิญหน้ากัน หรือการโทรศัพท์และจัดเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ สมุดจดบันทึก ปากกา เทปบันทึกเสียงหรือวีดีโอ กล้องถ่ายภาพ ทีมงานและติดต่อนัดหมาย โดยปกติเวลาในการสัมภาษณ์จะอยู่ระหว่างครึ่งชั่วโมงถึงสองชั่วโมงขึ้นอยู่กับแต่ละประเด็น ส่วนบรรยากาศในการสัมภาษณ์ควรเป็นธรรมชาติและมีความเป็นกันเองระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลส่วนที่ปลีกย่อยได้มากกว่า ควรจะบันทึกข้อความหลักๆไว้เพื่อทบทวนได้ในภายหลังและเมื่อสัมภาษณ์เสร็จทุกครั้งต้องมีการ

ประมวลผลของแต่ละรายโดยทันทีเพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วน ขึ้นตอนในการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนนี้ 1) การจัดทำและจัดเก็บข้อมูล โดยถอดคำพูดจากข้อมูลที่รวบรวมเป็นข้อความ 2) เมื่ออ่านข้อมูลข้อความแล้วแบ่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ สรุปและจัดระเบียบข้อมูล 3) แฉงนับ ทำให้ข้อมูลมีสภาพจริงเป็นเชิงปริมาณ จัดอันดับและหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นประโยค (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และ กรรณิการ์ สุขเกษม, 2547)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร (2539) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบที่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้สอนที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดผู้สอนใน พ.ศ. 2553” โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้สอนจำนวน 25 ท่าน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถามตามเทคนิคการวิจัยอนาคต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา คำนวณค่าร้อยละ มัธยฐาน ฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์และผลต่างระหว่างค่ามัธยฐานและฐานนิยม ผลการวิจัยพบว่าเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้สอนที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2553 มีดังนี้ 1) หลักสูตรมีความยืดหยุ่น มีหลักสูตรเรียนผู้สอนหลังจากจบปริญญาตรี มีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพผู้สอนเป็น 5 ปี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร สร้างผู้สอนเป็นผู้นำทางความคิด เน้นการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาหลักสูตรที่สร้างคุณค่าวิชาชีพผู้สอน ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น เน้นกระบวนการเรียนโดยผู้สอนปฏิบัติเป็นตัวอย่างพร้อมการชี้แนะ มีกระบวนการเรียนการสอนด้านการฝึกฝนจิตให้เกิดสมาธิเกิดปัญญา การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสถานการณ์โลกทำให้เกิดการแสวงหาข้อมูล สื่อการเรียนการสอนวิธีต่างๆตรงตามหลักการจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตรมากยิ่งขึ้นและเน้นทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบมากขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แผนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรมากขึ้น มีจิตวิทยาการเรียนรู้อุ้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและมีจิตศาสตร์การรู้จักตนเอง สอนแบบบูรณาการ ทำให้ผู้สอนมีความสามารถและรอบรู้ ผู้สอนจะเป็นตัวอย่างของการเป็นผู้สอนที่ดี สอนดีและเตรียมการสอนล่วงหน้าอย่างเป็นระบบมากขึ้น ท้องถิ่นจะมีส่วนในการพัฒนาการเรียนการสอน เรียนรู้ประสบการณ์นอกห้องเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ มีจิตสำนึกในการใ้รู้ ให้มีการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล สร้างภูมิปัญญาใหม่จากสิ่งที่มีในชุมชนและท้องถิ่น เน้นให้ปฏิบัติจริง ทักษะการคิด มีความรับผิดชอบและฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ 3) ด้านการวัดและประเมินผล มีหลายแบบเพื่อปรับปรุงด้านการเรียนการสอนทั้งแบบวัดประเมินด้านนามธรรมและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

โดยใช้คอมพิวเตอร์สร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) ทำให้เกิดระบบการรายงานผลของผู้เรียนอย่างถูกต้อง พัฒนาการวัดจากกระบวนการผลิต กระบวนการให้การศึกษา กระบวนการฝึกอบรม โดยสังเกตพฤติกรรม สังคมจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์

กันต์ สมสรวย (2551) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” เพื่อศึกษาแนวทางการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย บัณฑิตจำนวน 37 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 8 คน ผู้สอนจำนวน 5 คนและผู้ประกอบการจำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนออกแบบประยุกต์ศิลป์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการให้ปราชญ์ท้องถิ่นและสถานประกอบการเข้ามาให้ข้อมูล เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีความหลากหลายในเนื้อหา หลักสูตรควรสอดแทรกเนื้อหาทางด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในจังหวัดลำปางและนำผู้เรียนไปศึกษา ปฏิบัติงานนอกสถานที่ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนและผู้สำเร็จการศึกษากับผู้เรียนในปัจจุบันควรมีการพบปะระหว่างรุ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2) ผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับ คุณสมบัติของผู้เรียนควรมีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจทฤษฎีทางการออกแบบ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ได้ดี โดยการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการทำวิจัยควรให้ปราชญ์ท้องถิ่นกับสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรและผู้สำเร็จการศึกษากับผู้เรียนในปัจจุบันควรมีการพบปะระหว่างรุ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับ คุณสมบัติของผู้เรียนควรมีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจในด้านทฤษฎีและองค์ความรู้ โดยสามารถผสมผสานกับเนื้อหาทางเอกลักษณ์ในท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีการใช้อินเตอร์เน็ตในการเรียนการสอนและผู้สำเร็จการศึกษากับผู้เรียนในปัจจุบันควรมีการพบปะระหว่างรุ่นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4) ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เลือกกลุ่มวิชาตามความสนใจและบัณฑิตส่วนใหญ่เห็นด้วยมากในด้านของการนำหลักสูตรไปใช้ การศึกษาสภาพหรือข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดเนื้อหาสาระ การประเมินผลการใช้หลักสูตรและการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ตามลำดับ

เฉลิมขวัญ โชติพันธุ์ (2543) ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการ

จัดการเรียนการสอนใน 3 ด้าน คือ จุดมุ่งหมาย กระบวนการและการประเมินผล สำหรับรายวิชา ออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประชากรประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อแนวทางการจัดการเรียนการสอนซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยกับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก มีรายละเอียดดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถวางแผนดำเนินงานได้ ตามหลักวิธีการ ออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและสามารถสร้างผลงานด้วยเทคนิคทางศิลปะและเทคนิคทางการออกแบบ 2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ชั้นเตรียมและวางแผน ผู้สอนควรจัดเอกสารที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติล่วงหน้าพร้อมเตรียมเนื้อหาวิชาปรับให้ทันสมัย เกี่ยวข้องและครอบคลุม เพื่อผู้เรียนนำมาใช้กับแนวทางการคิดและปฏิบัติ ชั้นดำเนินการเรียนการสอน ผู้สอน ควรสรุปเน้นประเด็นสำคัญและชี้แจงจุดดี จุดด้อยของผลงานและเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนปรับตัว ตามสภาพงานอาชีพ ค้นคว้าทดลองสิ่งใหม่ๆ ชั้นประเมินและวัดผลการเรียน ประเมิน ความสามารถจากผลงานและกระบวนการสร้างผลงานและแสดงผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบ ทุกครั้ง ชั้นปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนควรตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพของ ผู้สอนและผู้เรียน อย่างสม่ำเสมอให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน โดย พิจารณาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การประเมินการจัดปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ชัยศึก เกตุทัต (2542) ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัด กระทรวงกลาโหมในอนาคต” เพื่อนำเสนอโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมใน อนาคต ดำเนินการวิจัยโดยแสวงหาโครงสร้างระบบอุดมศึกษาที่เหมาะสม ให้กระทรวงกลาโหม นำไปพิจารณาปรับปรุงระบบสถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่ พร้อมทั้งวางมาตรการบริหารระบบ สถาบันอุดมศึกษาเหล่านั้น ให้มีความเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ตามภาระหน้าที่ของ กระทรวงกลาโหมต่อไป การวิจัยนี้เป็นการประมวลข้อมูลปฐมภูมิจากวรรณกรรมทางทฤษฎีและ ของจริงที่ปฏิบัติอยู่ในกองทัพจากอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติของกลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและการทหารผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ จากทั้งวงราชการรัฐและ เอกชน ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมภายในและนอกประเทศ จำนวน 60 ท่าน ตามกรอบของ ทฤษฎีที่สมควร ในการกำหนดโครงสร้างระบบอุดมศึกษา จากนั้นจัดให้มีการวิจารณ์ร่วม เพื่อการ

ปรับปรุงโครงสร้างฯ ในขั้นสุดท้าย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบในการจัดโครงสร้างระบบ
อุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหม ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบแห่งคุณภาพของระบบอุดมศึกษา
เป็นพื้นฐาน การสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้วยการวางโครงร่างขององค์กรให้สามารถเรียนรู้ได้เอง มีความ
จำเป็นในการเพิ่มคุณค่าให้กับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่ประกอบอยู่ในระบบอุดมศึกษา ความ
เหมาะสมของสายการบังคับบัญชาของระบบอุดมศึกษา ควรแบ่งออกเป็นระดับนโยบายและ
ระดับการปฏิบัติโดยในระดับปฏิบัติแบ่งออกได้เป็น 10 ส่วนขึ้นตรงต่อสถาบันวิชาการป้องกัน
ประเทศกองบัญชาการทหารสูงสุดและในระดับนโยบาย มีคณะกรรมการสภาการศึกษาวิชาการ
ทหารกระทรวงกลาโหม ซึ่งสามารถสร้างความสอดคล้องกับนโยบายในระดับกระทรวง โดย
ประสานงานกับคณะกรรมการสภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ อันขึ้นตรงต่อสำนัก
นายกรัฐมนตรีได้ต่อไป

ชาคริต อนันต์วัฒนวงศ์ (2549) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้บทเรียนออนไลน์แบบเว็บ
ควสท์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปฏิสัมพันธ์ในการเรียน วิชาการถ่ายภาพทางการศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ” เป็นการศึกษาเชิงทดลอง มีกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่มทำ
การทดสอบก่อนและหลังทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือคือบทเรียน
ออนไลน์แบบเว็บควสท์วิชาการถ่ายภาพทางการศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบสอบถามลักษณะการปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและมาตรวัดเจตคติของผู้เรียนต่อบทเรียน
ออนไลน์ การวิจัยครั้งนี้พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีความแตกต่างกับหลังเรียน
ลักษณะปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนเป็นแบบร่วมมือกัน 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะความรับผิดชอบอยู่ใน
ระดับปานกลาง การปรึกษาหารือกันอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ส่วนเจตคติต่อการเรียนบทเรียน
ออนไลน์แบบเว็บควสท์ของผู้เรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี ด้านของความรับผิดชอบที่อยู่ในระดับ
ปานกลางแสดงว่ายังคงควบคุมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนไม่ได้ ในการทำบทเรียนออนไลน์ควรมี
โปรแกรมเมอร์ (Programmer) ที่มีความสามารถมาช่วยให้การผลิต จัดทำระบบของบทเรียน
พัฒนาให้มีความเที่ยงตรงและปลอดภัยมากขึ้น หรือมีผู้ช่วยออกแบบหน้าตาบทเรียนให้สวยงาม
น่าสนใจมากขึ้น ส่วนเรื่องการศึกษาหารือกันของผู้เรียนนั้น ผู้สอนอาจจะต้องเข้ามาดู ตั้งข้อ
คำถามหรือให้คำแนะนำเป็นระยะเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนอีกทางหนึ่ง ในเรื่องของเจตคติที่
ค่อนข้างดีต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์แบบเว็บควสท์นั้นนั้นอาจเป็นเพราะว่าสมัยนี้ผู้เรียนมีความ
สนใจในเรื่องของเทคโนโลยีมากขึ้น ส่วนผู้เรียนที่มีเจตคติไม่ดีนั้นควรรหาเหตุผลแล้วนำมาปรับปรุง
บทเรียนต่อไป

โชดก ปัญญาวรานันท์ (2544) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
ประกอบบทเรียนผ่านเว็บที่มีต่อความเข้าใจในการเรียนเรื่อง “การเปิดรับแสง” ในวิชาถ่ายภาพ
เบื้องต้นของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต” เพื่อศึกษาผลของภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบ

บทเรียนผ่านเว็บที่มีต่อความเข้าใจในการเรียนเรื่อง “การเปิดรับแสง” ในวิชาถ่ายภาพเบื้องต้นของ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างคือนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาค ปลาย ปีการศึกษา 2544 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 82 คน โดยทำการสุ่ม ตัวอย่างเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนผ่านเว็บที่มีภาพประกอบเป็น ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนผ่านเว็บ 2 บท วิเคราะห์ข้อมูลโดยทดสอบค่า t (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบบทเรียนผ่านเว็บให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่างกันอย่งมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ธวัชชัย มหานพวงศ์ชัย (2537) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารายวิชาออกแบบของเล่น สำหรับเด็กปฐมวัย สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา รายวิชาออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเสนอเป็นรายวิชาเลือกในหมวดวิชาเฉพาะของ หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย การดำเนินการ วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสารและการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ในรูปแบบที่ เรียกว่า Mini EDFR ประชากรประกอบด้วยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน เลือกแบบ เฉพาะเจาะจงจากนักวิชาการศิลปศึกษา คณาจารย์ที่สอนทางด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ใน สถาบันอุดมศึกษา นักวิชาการทางการศึกษาระดับปฐมวัย นักวิชาการทางด้านจิตวิทยาและ นักวิชาการออกแบบจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดำเนินการรวมข้อมูล 2 รอบ โดยรอบแรก เป็นการสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำเป็นแบบสอบถามประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน เรื่อง เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการสอน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลของ รายวิชาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย ข้อมูลที่ได้ก็นำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สรุปเป็นผลการวิจัยในลักษณะของประมวลการสอนรายวิชา ผลการวิจัย พบว่ารายวิชาการออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มีค่า 2 หน่วยกิต จัดเป็นรายวิชาเลือก ใน หมวดวิชาเฉพาะ ของหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย 1) เนื้อหารายวิชา โดยรายวิชาที่ต้องสอบผ่านมีดังนี้ การออกแบบ การเขียน แบบ การออกแบบร่างและการทำหุ่นจำลอง สำหรับผู้เรียนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการ สอนวิชาเฉพาะวิชาเอกศิลปศึกษา พ.ศ. 2529 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2) ลักษณะรายวิชา การศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ความรู้เกี่ยวกับการเล่นและของเล่น เพื่อนำมาประกอบในการ ออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย 3) จุดมุ่งหมายในการสอน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของ เด็กปฐมวัย การเล่นและของเล่น การออกแบบของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย 4) เนื้อหาวิชา 4.1) การศึกษาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ศึกษาเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการเด็กปฐมวัย วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อการศึกษาเด็ก 4.2) ความรู้เกี่ยวกับการเล่นและของเล่น ความหมายของการเล่น

พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย ความหมายและประเภทของการเล่น ประวัติความเป็นมาของ
 ของเล่น การวิเคราะห์ของเล่น 4.3) ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบของเล่น วัสดุและกรรมวิธีการผลิต
 ของเล่น ข้อกำหนดความปลอดภัยสำหรับของเล่น องค์ประกอบในการออกแบบของเล่นสำหรับเด็ก
 เด็กปฐมวัย ระบบพื้นฐานของต้นกำลังและกลไกในการออกแบบของเล่น การสร้างแนวคิดใหม่ใน
 การออกแบบของเล่น การออกแบบและจัดทำของเล่นอย่างง่าย 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 5.1)
 วิธีการสอนประกอบด้วย การสอนแบบบรรยาย แบบอภิปราย แบบฝึกปฏิบัติและการสอนให้
 ค้นคว้าด้วยตนเอง 5.2) งานของผู้เรียนประกอบด้วย การศึกษาดูงานและค้นคว้าเพิ่มเติมในแต่ละ
 เนื้อหาวิชา การจัดทำรายงานประกอบการศึกษาและการออกแบบผลงาน 6) การประเมินผล
 พิจารณาจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน รายงานประกอบการศึกษาและผลงานการออกแบบ

ธเนศ ภิรมย์การ (2542) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชา
 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบทางศิลปอุตสาหกรรม 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง” เพื่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชา
 คอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบทางศิลปอุตสาหกรรม 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง ครอบคลุมประเด็นดังนี้ จุดประสงค์การเรียน
 การสอน เนื้อหารายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การประเมินผล
 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบ
 ศิลปอุตสาหกรรม 17 คน เครื่องมือในการวิจัยรอบที่ 1 ใช้แบบสัมภาษณ์ ส่วนรอบที่ 2 และ 3
 แบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัธยฐาน
 และพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) จุดประสงค์ด้านพุทธิพิสัย เพื่อให้ให้นักศึกษาประยุกต์
 หลักการใช้คอมพิวเตอร์ในการเขียนแบบเพื่อการผลิต การนำเสนอผลงาน การเขียนแบบเพื่อ
 นำเสนอการสร้างหุ่นจำลองและการวิเคราะห์ข้อมูลทางออกแบบศิลปอุตสาหกรรม ด้านจิตพิสัย
 เพื่อให้ นักศึกษามีการจัดระบบข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ เห็นคุณค่าการใช้คอมพิวเตอร์สร้างงาน
 ด้านศิลปอุตสาหกรรม ด้านทักษะพิสัย เพื่อให้ นักศึกษาปฏิบัติการใช้คอมพิวเตอร์เขียนแบบเพื่อ
 นำเสนอ การสร้างแบบร่าง การเขียนแบบเพื่อการผลิตในระบบอุตสาหกรรม 2) เนื้อหารายวิชาที่
 ต้องรู้คือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างหุ่นจำลองโปรแกรมเขียนแบบเพื่อการผลิตงานศิลป
 อุตสาหกรรม 3) กิจกรรมการเรียนการสอน การบรรยายเนื้อหา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อ
 สงสัย สาธิตการใช้โปรแกรม กำหนดงานให้นักศึกษาปฏิบัติควรเน้นให้เกิดทักษะ 4) อุปกรณ์การ
 สอน เครื่องคอมพิวเตอร์คุณภาพสูง 1 คน ต่อ 1 เครื่อง พร้อมโปรแกรมที่ถูกลิขสิทธิ์ 5) การ
 ประเมินผล ด้านพุทธิพิสัยโดยจัดสอบทฤษฎีปลายภาคเรียน ใช้การสังเกตปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
 ประเมินด้านจิตพิสัย ประเมินผลงานเพื่อประเมินด้านทักษะพิสัย

ธัชชัย ยอดพิชัย (2543) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตร ศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย เป็นการวิจัยอนาคตโดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ในรูปแบบที่เรียกว่า Mini EDFR กลุ่มประชากรคือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 ท่าน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง จากนักวิชาการด้านศิลปศึกษา นักวิชาการด้านสุนทรียศาสตร์และคณาจารย์ที่สอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรศิลปศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดำเนินการรวม 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิด การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรศิลปศึกษา นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างแบบสอบถามชนิดประเมินค่า 5 ช่วงคะแนน โดยครอบคลุมประเด็นดังนี้ จุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหา วิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลและแนวคิดในการเสริมการพัฒนา เพื่อให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแสดงความคิดเห็นในรอบที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยพิจารณาแนวคิดการพัฒนามีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรศิลปศึกษา ตามที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญระบุและพิจารณาไว้ในหลายประเด็น อาทิ ด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน เน้นให้เห็นความสำคัญของคุณค่าทางสุนทรียภาพ เนื้อหาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ ทฤษฎีสุนทรียศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์จริงและให้ผู้เรียนสำคัญที่สุด สื่อการเรียนการสอนควรมีความกว้างหลากหลายและทันสมัย การวัดผลและประเมินผลมีหลักการและทฤษฎีที่ชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน สำหรับแนวคิดในการเสริมพัฒนาการเรียนการกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้พัฒนาและผลิตหนังสือและตำราเรียนสุนทรียศาสตร์ หรือ สุนทรียศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา

ประชิด ทิณบุตร (2531) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเนื้อหาวิทยากรออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับนักศึกษาระดับอนุปริญญา สาขาวิชาเอกออกแบบนิเทศศิลป์ วิทยาลัยผู้สอนสวนดุสิตสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์” ก่อนการวิจัยมีการสร้างแบบสำรวจเพื่อประเมินความจำเป็นเบื้องต้นและทำวิจัยด้วยวิธีเดลฟาย คือ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่านและผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม 2 รอบ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาในรายวิชาออกแบบบรรจุภัณฑ์ควรให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบรรจุภัณฑ์ทั่วไป เรียนรู้วัสดุบรรจุภัณฑ์และการใช้งาน ผู้เรียนควรเป็นผู้ที่มี

ความคิดสร้างสรรค์เข้าใจการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีความสามารถในการเสนอผลงานออกแบบ มีความรู้เรื่องการตลาด โฆษณา ประชาสัมพันธ์ การพิมพ์บรรจุภัณฑ์ มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถปรับตัวเข้ากับงานและผู้ร่วมงานได้ มีความรู้ความเข้าใจหลักจิตวิทยาและความต้องการของผู้บริโภค เข้าใจระเบียบข้อบังคับและมีความสามารถในการออกแบบกราฟิก

สัมฤทธิ์ เพชรคง (2543) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการเรียนการสอนวิชาจิตกรรม สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการเรียนการสอนวิชาจิตกรรม สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในด้านผู้สอน ผู้เรียน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา วิธีสอน การวัดประเมินผล ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาจิตกรรม จำนวน 9 คนและนักศึกษาที่เรียนวิชาจิตกรรม จำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสังเกตซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง ข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต วิเคราะห์ด้านเนื้อหาโดยคำนวณเป็นร้อยละและสรุปสาระสำคัญของแต่ละด้านและบรรยายเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนและผู้เรียนส่วนมากชอบใช้สีน้ำมัน ชอบเขียนภาพสร้างสรรค์และชอบแสดงออกในรูปแบบกึ่งนามธรรมในการสร้างผลงานจิตกรรม สำหรับการเรียนการสอนวิชาจิตกรรมของอาจารย์ผู้สอน ในด้านผู้สอน วัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผล สิ่งแวดล้อมทางการเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีเพียงด้านผู้เรียนที่อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ในส่วนการเรียนการสอนวิชาจิตกรรมของผู้เรียน ในด้านผู้สอน ผู้เรียนวัตถุประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผล สิ่งแวดล้อมทางการเรียน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ผู้เรียนโดยส่วนมากมีความสามารถในด้านทักษะจิตกรรม วัตถุประสงค์การเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาส่วนใหญ่เน้นให้มีความสามารถในการปฏิบัติงาน ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ประกอบการสาธิต ด้านการวัดและประเมินผลวัดจากการพัฒนาของผลงาน สิ่งแวดล้อมทางการเรียน พบว่ามีห้องจัดนิทรรศการที่มีคุณภาพและเป็นสัดส่วน จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนส่วนมากคิดว่าผู้สอนเป็นคนอารมณ์ดี ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายประกอบการสาธิตเป็นจำนวนมาก วัดประเมินจากผลงานจิตกรรมของผู้เรียนและในห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ ผลการสังเกตพบว่าผู้สอนโดยส่วนมากมีความเป็นกันเองกับผู้เรียน มีความสามารถทางทฤษฎีและปฏิบัติทางจิตกรรมสูง ผู้เรียนมีโอกาสในการทำงานแบบสร้างสรรค์ในชั้นสุดท้ายของภาคเรียน เนื้อหาวิชาที่ใช้ส่วนใหญ่ไม่ทันสมัย ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ มี

การวัดและประเมินผลจากการอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์ มีการเรียนการสอนนอกสถานที่ ห้องเรียน มีความคับแคบ อากาศถ่ายเทไม่ค่อยสะดวก

งานวิจัยต่างประเทศ

Alghamedy (1986) ทำการวิจัยเรื่อง “การสำรวจผลกระทบต่อเตรียมผู้สอนศิลปะและอุปกรณ์ในหลักสูตรศิลปศึกษาในซาอุดีอาระเบีย” วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อจำแนกและสำรวจปัญหาในปัจจุบัน ของการเรียนการสอนศิลปศึกษาในซาอุดีอาระเบีย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยการออกสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ศึกษาเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในประเทศและทำการวิจัยเชิงสำรวจ โดยจำแนกประชากรออกเป็น 5 กลุ่ม คือ อาจารย์สอนศิลปะ นักศึกษาศิลปะ ศึกษานิเทศก์ศิลปะ ผู้สอนศิลปะและบุคคลทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ข้อมูลส่วนที่วิเคราะห์ทางสถิติและข้อมูลที่เป็นการอภิปราย ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหามากมายเกี่ยวกับการเตรียมผู้สอนศิลปศึกษา ซึ่งจำแนกออกเป็น 1) ผู้สอนศิลปะถูกเตรียมขึ้นมาจากความจำกัดของเนื้อหาวิชา อันเป็นผลมาจากการขาดตำราอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้อง และไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะสอน 2) สัดส่วนในโปรแกรมภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎีไม่สมดุลกัน 3) นักศึกษาศิลปะระดับปริญญาตรีถูกจำกัดความเข้าใจต่อศาสนาอิสลาม 4) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมและมัธยมของรัฐแสดงอยู่ในหลักสูตรซึ่งไม่กระจายต่อผู้สอนและเป็นหลักสูตรที่ขาดความทันสมัย ไม่เหมาะกับการสอนในปัจจุบัน 5) การสอนศิลปะในโรงเรียนของรัฐถูกจำกัดเพียงภาคปฏิบัติ ขาดการพัฒนาความรู้ทางภาคทฤษฎี 6) ประชาชนทั่วไปและในวงการศึกษายังมองว่าศิลปศึกษาไม่มีความสำคัญต่อการสืบค้น ดังนั้น ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งหมายในการปรับปรุงพัฒนาศิลปศึกษาของซาอุดีอาระเบีย

Epstein (2000) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร: ผู้ใช้สื่อสารกันอย่างไร” เพื่อทราบว่าบุคคลใช้อุปกรณ์สื่อสารเพื่อสื่อสารกันได้อย่างไร ผลของการวิจัยพบว่า อุปกรณ์การสื่อสารมีความสำคัญต่อการแพร่กระจายความรู้ที่ซับซ้อนมากกว่าความรู้ธรรมดาทั่วไป ในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคลนั้น การใช้วิธีการสื่อสารแบบพบปะสนทนาโดยตรงจะให้ผลดีกว่าใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการแพร่กระจายความรู้ การเป็นเพื่อนจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความรู้ที่ซ่อนอยู่ในบุคคลได้มากกว่า นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ความคล้ายคลึงกันทางสังคมของบุคคล ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่ามีผลต่อการเผยแพร่และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคล ส่วนผู้ที่บุคลิกภาพเปิดเผยจะสื่อสารความรู้ที่ซับซ้อนและความรู้ธรรมดาทั่วไป ได้ดีกว่าคนที่บุคลิกภาพไม่เปิดเผย

Fisher และ Salome (1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสำรวจการรวมวิชาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) วิชาศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) และวิชาศิลปะปฏิบัติ (Art Studio) เข้าไว้ในหลักสูตรฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับ 1) เนื้อหาของหลักสูตรเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะในปัจจุบัน 2) ขอบเขตของวิธีสอนด้านสุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์และการผลิตงานศิลปะที่นำมาใช้ในหลักสูตร 3) ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านศิลปะ เกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับหลักสูตรการเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะที่มีคุณภาพและ 4) ทิศทางของหลักสูตรในปัจจุบันและการเปลี่ยนเนื้อหาหลักสูตรในอนาคต กลุ่มตัวอย่างคือประชากรของสถาบันที่มีหลักสูตรเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะซึ่งได้รับการรับรองจากรัฐ ซึ่งใช้การสุ่มแบบมีชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย ซึ่งจะนำเสนอออกมาในรูปแบบของตาราง ศิลปะปฏิบัติเป็นเนื้อหาหลักอันหนึ่งของหลักสูตรเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะโดยแต่ละภาคการศึกษาจะมีการเรียนการสอนในหัวข้อนี้โดยเฉลี่ย 36 ชั่วโมง ขณะที่ประวัติศาสตร์ศิลป์มีการเรียนการสอน 9 ชั่วโมง โดยที่ 40% และ 25% ของสถาบันที่ทำการสำรวจจะมีวิชาสำหรับเรื่องสุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์แยกออกไปต่างหากตามลำดับ หลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันต่างๆส่วนใหญ่ (ไม่ว่าหลักสูตรนั้นๆ จะมีขนาดแค่ไหนก็ตาม) จะให้เวลากับเรื่องสุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์ในวิชาอื่นๆ เช่น วิชาศิลปะปฏิบัติ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ วิชาวิธีสอนศิลปะ ในวิชาวิธีสอนศิลปะเวลาของการเรียนการสอนจะเป็นเรื่องของการสอนสุนทรียศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลป์ แต่อย่างไรก็ตามโดยส่วนใหญ่ของเวลาแล้วจะเป็นเรื่องวิธีการสอนศิลปะปฏิบัติมากกว่า เกือบทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูลในการทำสำรวจเห็นด้วยกับการรวมเอาเนื้อหาและกลวิธีในการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 4 เข้าไว้ในหลักสูตรเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะ เกือบ 80% ของหลักสูตรฯ รายงานถึงวิธีการที่มีลักษณะเป็นสาขาวิชา (Discipline-Based) ซึ่งมีจุดมุ่งเน้นเฉพาะหรือมีการบูรณาการเข้ากับวิธีการที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered Approach) หรือวิธีการที่มีผู้ศึกษาเป็นศูนย์กลาง (Subject-Centered Approach) การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างช้า อย่างไม่รู้ตัวตามการเปลี่ยนแปลงทิศทางดูเหมือนจะกำลังเกิดขึ้นในหลักสูตรเตรียมฝึกหัดผู้สอนสอนศิลปะและใน 50% ของสถาบันเหล่านี้ก็ได้มีการวางแผนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแล้ว

Jeffery (2002) ทำการวิจัยเรื่อง “เทคโนโลยีระบบดิจิทัลในวิชาการถ่ายภาพแบบมีออาชีพในระดับอุดมศึกษา” กล่าวถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการถ่ายภาพระบบดิจิทัลในการเรียนถ่ายภาพระดับสูงในระดับอุดมศึกษา ได้ผลว่าผู้เชี่ยวชาญยอมรับการถ่ายภาพระบบดิจิทัลแต่ในการเรียนการสอนควรสอนควบคู่กับระบบเดิมด้วย ในบทเรียนควรมีเนื้อหาในเรื่องของการถ่ายภาพ การจัดการไฟล์ การเตรียมพิมพ์โดยรวมถึงการเรียนโปรแกรมปรับแต่งภาพอย่าง

Photoshop การสแกนฟิล์ม การพิมพ์ การเก็บรักษาภาพ การนำภาพไปใช้งานต่างๆ เช่น บนเว็บ การใช้เพื่องานโฆษณา เป็นต้นและควรมีการปรับปรุงพัฒนารายวิชาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

Park (1990) ทำการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของการเรียนการสอนในการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่ได้มาจากแนวความคิดการออกแบบนิเทศศิลป์และการสร้างผลงานจิตรกรรม” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพิจารณาผลกระทบของการพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ กับนักศึกษาวิทยาลัยที่ไม่ได้เรียนเอกวิชาศิลปะมีการเรียนเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานของหลักการทัศนศิลป์และผลกระทบที่เปลี่ยนแปลงไปของความคิดในการออกแบบนิเทศศิลป์ในเรื่องการสร้างผลงานที่เป็นจิตรกรรม การเรียนการสอนปฏิบัติใช้กลุ่มทดลอง (n=27) ให้กลุ่มที่มีการเรียนการสอนศิลปะวิจารณ์เป็นตัวแปรอิสระ การเปลี่ยนแปลงรูปทรงจำลองของจิตรกรรมที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์รูปทรงกลุ่มควบคุม (n=27) เป็นตัวแปรอิสระที่มีการสร้างต้นแบบผลงานจิตรกรรมในการเลือกวิธีปฏิบัติการเรียนการสอนเป็นการสร้างเครื่องมือการวิจัยใช้แบบวิเคราะห์รูปทรงและการสร้างงานศิลปะในสตูดิโอ การดำเนินการเรียนการสอนโดยให้ทั้งสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน 1) ความสามารถในการรับรู้หลักการทัศนศิลป์แบบใหม่ในผลงานศิลปะ 2) ความสามารถในการประยุกต์ความคิดในการเรียนโดยใช้หลักการทัศนศิลป์เพื่อสร้างผลงานศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญกับผู้เรียนในกลุ่มควบคุมที่รับเอาหลักการออกแบบนิเทศศิลป์ไปใช้ในผลงานศิลปะ ประสบความสำเร็จ งานศิลปะมีคุณภาพ รูปทรง มีสุนทรียภาพ การเรียนแบบนี้ยืนยันการเปลี่ยนแปลงว่ามีประโยชน์กับผู้ทำงานศิลปะที่มีแนวความคิดแบบเดิมมีความสำคัญและได้รับความนิยมนำมาประยุกต์ต่อการสร้างแนวความคิดในการเรียนการสอนออกแบบนิเทศศิลป์เพื่อสร้างผลงานจิตรกรรม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า งานวิจัยต่างๆให้ความสำคัญกับหลักสูตรในด้านคุณภาพ ความยืดหยุ่น มีความทันสมัย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆได้เข้าร่วมในการเขียนหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของสังคม ควรมีเนื้อหาเรื่องการปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มเติม เสริมสร้างคุณค่าวิชาชีพผู้สอน ผสมผสานกับเอกลักษณ์ในท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ เนื้อหาและสื่อการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตร มีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยร่วมด้วยเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ มีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การศึกษาดูงาน การค้นคว้าด้วยตนเอง บทเรียนออนไลน์ซึ่งผู้สอนต้องให้ข้อคำถาม คำแนะนำ มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น มีการบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นการเพิ่มประโยชน์และคุณค่าให้แก่ผลงานด้วย ในการจัดกิจกรรมควรให้ผู้เรียนมีความสามารถในการนำเสนอผลงาน การจัดการ การวางแผน ด้านการวัดประเมินผลควรมีความ

หลากหลายโดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การสังเกตการปฏิบัติงานและผลงาน
สถาบันควรมีอุปกรณ์และแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน ให้
ความสำคัญกับศาสตร์ศิลปศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเรื่องอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า มีรูปแบบการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและตำราต่างๆ

ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร บทความ วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.1 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยทั้งใน และต่างประเทศ เกี่ยวกับหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษา การเรียนการสอนศิลปศึกษา การถ่ายภาพ วิชาถ่ายภาพ การพัฒนารายวิชา และอนาคตศึกษา

1.2 ศึกษาหลักสูตรศิลปศึกษา และหลักสูตรอื่น ๆ ที่มีการสอนถ่ายภาพเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนจัดการเรียนรู้

1.3 ศึกษาหลักและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ใช้เทคนิคการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เลือกโดยวิธีเจาะจงจำนวน 20 ท่าน ได้แก่

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.2 คณาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.3 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพระดับปริญญาบัณฑิต ในสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.4 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.5 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 ท่าน

2.6 ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระทางด้านภาพถ่ายที่จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยมีประสบการณ์ด้านถ่ายภาพไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการศึกษาวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้าที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 สร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบทฤษฎีงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.2 นำโครงร่างแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบแก้ไขเพิ่มเติมโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจแก้ไขทางด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา เพื่อให้ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิดแบบไม่ชี้แนะ ซึ่งสร้างขึ้นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ชื่อ-นามสกุล การศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน ประสบการณ์ด้านการสอน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่ออนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า จำนวน 13 ข้อ ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งแวดล้อมในการเรียน การวัดประเมินผล ผู้สอน ผู้เรียน แหล่งค้นคว้า ความต้องการของอาชีพในอนาคต และอุปสรรค

3.3 ปรับปรุงนำไปพิจารณาความตรง และความครอบคลุมทางด้านเนื้อหา การใช้ภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิจะพิจารณาโดยให้ความเห็นว่า ใช้ได้หรือใช้ไม่ได้ ตรงกันทั้ง 3 ท่าน ร้อยละ 80 ผู้วิจัยจะดำเนินการตามข้อพิจารณา หากใช้ไม่ได้จึงนำไปแก้ไข หากใช้ได้ ผู้วิจัยนำไปดำเนินการต่อไป

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการสัมภาษณ์ภาพอนาคตแบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิดแบบไม่ชี้แนะเพื่อให้ได้ภาพอนาคต สัมภาษณ์โดยกระบวนการเทคนิคการสรุปประสมจนจบการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์
2. นัดวัน เวลา สถานที่ที่จะสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

เพื่อหาฉันทามติระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้แนวทางการวิเคราะห์ของ สุกวงค์ จันทวานิช (2552) โดยใช้คำและประโยคหลักที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเข้าหมวดหมู่เพื่อจัดทำสรุปคำบรรยาย และนำผลสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาฉันทามติ (Consensus) ระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แล้วนำแนวโน้มที่มีฉันทามติมาเขียนเป็นอนาคตภาพ ซึ่งเป็นผลการวิจัย (Textor, 1980)

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอผลการวิจัย

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มานำเสนอในรูปความเรียงและตารางประกอบความเรียง

ขั้นตอนที่ 7 การเผยแพร่

นำผลการวิจัยไปเขียนบทความวิชาการเพื่อเผยแพร่ในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (An Online Journal of Education: OJED) ซึ่งได้รับการตอบรับเพื่อเผยแพร่ในปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2554

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยจากการสัมภาษณ์ ทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญ ในด้าน

1. **ลักษณะการเรียนสอนรายวิชาถ่ายภาพในปัจจุบัน** ลักษณะการเรียนการสอนมีทั้งปฏิบัติและบรรยาย หลักการถ่ายภาพเบื้องต้น เทคนิค การสื่อความหมาย การนำเสนอ การจัดการเน้นไปทางการใช้กล้องดิจิทัล แต่ยังคงมีประวัติเรื่องของกำเนิดกล้อง กล้องฟิล์ม โดยผู้สอนกำหนดให้ถ่ายภาพตามโจทย์ที่กำหนด ส่วนใหญ่จะไม่มีห้องล้างอัดแล้ว จะใช้การตกแต่งภาพจากโปรแกรมในคอมพิวเตอร์แทน

2. **ความสำคัญ ความจำเป็นของรายวิชาถ่ายภาพ ในสาขาวิชาศิลปศึกษาในอนาคต** ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 20 ท่านเห็นว่าวิชาถ่ายภาพเป็นวิชาที่จำเป็นในทศวรรษหน้า โดยเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันมากที่สุด คือ การถ่ายภาพเป็นงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่ผู้เรียนศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตควรมีความรู้เป็นพื้นฐาน ลำดับต่อมาคือสามารถใช้ในการสื่อสาร แสดงออก และถ่ายทอดได้ ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้มุมมอง นำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในระดับโรงเรียนในแง่ของการสอนถ่ายภาพและถ่ายภาพเพื่อกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน นำไปใช้ได้ทั้งชีวิตประจำวันและการทำงาน ต่อไปกล้องจะมีคุณภาพดีขึ้น ขนาดเล็กและราคาถูกลงจึงช่วยลดปัญหาเรื่องอุปกรณ์ของผู้เรียนและท้ายสุดที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การถ่ายภาพมีประโยชน์ในด้านการถ่ายภาพเก็บผลงานศิลปะ สร้างสุนทรียะให้ทั้งผู้เรียนและบ้านเมือง ให้ผู้เรียนเกิดความหลากหลายเป็นการยกระดับความสามารถของผู้เรียน ผู้ที่จะออกไปสอนศิลปะต้องรู้ทันโลก การถ่ายภาพมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถนำไปประยุกต์กับสื่ออื่นๆได้ และควรมีการสอนถ่ายภาพตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาเพื่อยกระดับให้ระดับอุดมศึกษา

3. **ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า** ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าคือให้ผู้เรียนสามารถใช้อุปกรณ์ในการถ่ายภาพต่างๆได้ สามารถถ่ายภาพและควบคุมกล้องได้อย่างที่ต้องการ รองลงมาคือสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม สร้างงานได้อย่างมีสุนทรียภาพ สร้างงานเพื่อศิลปะ รู้เท่าทันเทคโนโลยีและเนื้อหาหลักยังคงเดิมไม่เปลี่ยนแปลง รู้หลักการจัดองค์ประกอบภาพ ตำแหน่งของการวางจุดสนใจในภาพ การสื่อความหมายด้วยภาพ นำไปประยุกต์ใช้กับงานศิลปะอื่นๆและ

สามารถถ่ายทอดได้และทำยที่สุดที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ผู้เน้นในการถ่ายภาพ เรียนรู้เรื่องภาพเคลื่อนไหวเล็กน้อย เรียนรู้โปรแกรมประยุกต์ใหม่ๆ (Software) การตกแต่งภาพ การพิมพ์ภาพด้วยเครื่องพิมพ์ (Printer) มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวคิดเป็นของตนเอง อธิบายหลักการออกแบบภาพ สามารถวิพากษ์วิจารณ์ เข้าใจบริบทของสื่อ พื้นที่ว่างและเวลา สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ สามารถวางขอบเขตของงานได้และทักษะการถ่ายภาพในสถานการณ์ต่างๆ

4. ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

4.1 เนื้อหาวิชาในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ความรู้เบื้องต้นในการถ่ายภาพ เทคนิคการใช้กล้อง ประเภทต่างๆของกล้องและอุปกรณ์ รองลงมาคือ องค์ประกอบศิลป์ การปรับแต่งภาพ การนำมาประยุกต์ใช้ ประวัติศาสตร์ศิลป์ด้านภาพถ่าย การถ่ายภาพเชิงศิลปะ การวิจารณ์ภาพถ่าย แสง การสื่อความหมาย วิธีคิด การคิดสร้างสรรค์สุนทรียศาสตร์ การใช้โปรแกรมประยุกต์ (Software) เพื่อจัดการกับภาพถ่ายและที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การบำรุงรักษากล้อง การปรับกล้อง (Modify) ภาพเคลื่อนไหว การเกิดภาพ การจัดแสง การทำงานของเซนเซอร์ การนำภาพที่มีอยู่แล้วมาปรับแต่ง การเผยแพร่ทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) การใช้และสร้างปลั๊กอิน (Plug-in) และการล้างอัด

4.2 ลักษณะการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นว่าควรมีทั้ง 4 ด้าน แต่ด้านที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรเน้นตรงกันมากที่สุดอันดับ 1 คือ สุนทรียศาสตร์ อันดับ 2 คือ การปฏิบัติ อันดับ 3 คือ ศิลปวิจารณ์ อันดับ 4 คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์และด้านอื่นๆ คือ เรื่องของความคิด การตีความ รองลงมาคือการนำไปบูรณาการ ประยุกต์ใช้และที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย เรื่องเทคโนโลยี จริยธรรม และการบริหารจัดการ

เหตุผลความสำคัญของสุนทรียศาสตร์ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันคือ เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานเรื่องความงามจะช่วยส่งเสริมการถ่ายภาพได้ดีขึ้น เป็นการสร้างคุณค่าในงานศิลปะ รู้จักคิด รู้วิธีการแสดงออกทางความงาม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ผู้เรียนจะรู้ว่าดีอย่างไร สร้างแรงดึงดูดอย่างไร ช่วยให้เกิดมุมมองที่น่าสนใจ

เหตุผลความสำคัญของการปฏิบัติ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันคือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์จริงและให้ผู้เรียนสามารถทำได้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ต่างๆ รู้จักการแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปใช้

เหตุผลความสำคัญของศิลปวิจารณ์ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันคือ ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์หลังจากได้ลองปฏิบัติแล้ว หาข้อบกพร่อง ได้นำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตนประกอบด้วย ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น รู้ตนและมีเหตุผล

เหตุผลความสำคัญของประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันคือ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ความเป็นมาเป็นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การเรียนรู้พัฒนาการการรู้อดีตทำนายอนาคตและเกิดความห่วงแหน

5. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

5.1 แนวโน้มวิธีการสอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าว่าควรมีการปฏิบัติเพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง หัดใช้อุปกรณ์ แก้ไขปัญหาและควรมีผู้สอนอยู่ในขณะผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอบถามได้ทันที ส่วนการบรรยายยังคงมีอยู่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหา ชี้แนะแนวทางและเป็นการสร้างจิตวิญญาณให้ผู้เรียนด้วย ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนมีความเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนด้วยโครงการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกขั้นตอนการทำงานและกล้ารับรองความรู้ทั้งหมดมาใช้ มีการเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตแต่ยังคงต้องมีการพบปะกับผู้สอนด้วย การสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยผู้เรียนจะต้องมีการศึกษาข้อมูลมาก่อนเพื่อผู้เรียนได้อภิปราย ถ่ายทอดความคิดร่วมกันในชั้นเรียน หรือการสอนโดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษา เพื่อประหยัดเวลา ได้ร่วมกันแก้ปัญหาและรู้จักการถ่ายทอด ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การสอนแบบสาธิตและการสอนแบบไม่มีการบรรยายเนื้อหาให้ผู้เรียนศึกษาเองทั้งหมดแต่ปฏิบัติร่วมกันกับผู้สอน

5.2 แนวโน้มสื่อประกอบการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า สื่อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่าควรมีในการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า คือ กล้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งเห็นว่าใช้กล้องอะไรก็ได้ กล้องมือถือก็ได้เพียงแต่ผู้เรียนต้องสามารถควบคุมได้ ลำดับต่อมาควรมีอินเทอร์เน็ต เพื่อความหลากหลาย น่าสนใจ เรียนหรือสอนได้ตลอดเวลา หรือเป็นระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ควรมีวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหวจากยูทูป (YouTube) หรือบันทึกจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่รู้จัก ช่วยลดค่าใช้จ่าย มีความน่าสนใจ ใช้ภาพตัวอย่างเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตคิดวิเคราะห์วิจารณ์ อาจเป็นผลงานของศิลปิน ให้ผู้เรียนคิดว่าทำไมภาพนี้ดี หรือใช้เป็นภาพที่พิมพ์หรืออัดออกมาแล้วเป็นชิ้นภาพจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสผลงาน เข้าถึงและเป็นการแก้ปัญหาสี่เหลี่ยมที่เกิดจากโปรเจคเตอร์หรือจอภาพ มีอุปกรณ์เกี่ยวกับการถ่ายภาพต่างๆของจริงให้ผู้เรียนได้ดู สัมผัส มีการใช้ PowerPoint ในการสอนให้ผู้เรียนดูและเพื่อความสะดวกของผู้สอนในการช่วยจำลำดับเนื้อหา สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย คู่กับจอขนาดใหญ่หรือโปรเจคเตอร์คุณภาพดี สี่

ไม่เพียง ซึ่งมีความสำคัญในการเรียนทัศนศิลป์ที่ต้องใช้สายตา ควรมีคอมพิวเตอร์ให้ผู้เรียนหรือมีเป็นของตนเอง อุปกรณ์ต่างๆควรเป็นไปตามเทคโนโลยีสมัยนั้น มีการใช้สื่อผสมในการสอนเพิ่มความน่าสนใจ มีโปรแกรมที่ใช้ปรับแต่งภาพ ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การใช้การจำลองแบบ (Simulation) ในกรณีที่ไม่ใช่อุปกรณ์ก็เป็นอีกทางที่ให้ผู้เรียนได้เข้าถึงวัตถุ มีฉากสำหรับถ่ายภาพหลากหลาย อุปกรณ์ที่ต่อภาพจากกล้องขึ้นจอได้ทันทีและหนังสือภาพ

5.3 แนวโน้มด้านรูปแบบของตำราเรียนรายวิชาถ่ายภาพ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ สื่อวิดีโอ เป็นภาพเคลื่อนไหว จำลองเรื่องราว สามารถดูกลับไปมาได้ อันดับต่อมาคือ หนังสือเพิ่มเติม มีตัวอย่างภาพมาวิเคราะห์ อธิบายจุดบกพร่องและมีภาพที่แก้ไขแล้ว หนังสือเทคโนโลยีที่หลากหลายไม่ซ้ำซาก ตำราที่เจาะจงเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องแสง การจัดองค์ประกอบ เป็นต้น หรือหนังสือภาพ ให้ผู้เรียนได้สัมผัสของจริง เว็บไซต์ ให้ผู้สอนแนะนำเว็บที่มีความเฉพาะ ที่มีความเด่นด้านมุมมอง เทคนิคในแต่ละด้านและ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) สามารถโหลดเข้าไอพอด (iPod) หรือ ไอแพด (iPad) ได้ ใช้ได้กับเทคโนโลยีทุกยุคสมัยที่รองรับ ดูจากที่ไหนเมื่อไรได้ตลอดเวลา เก็บข้อมูลได้จำนวนมาก ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าสิ่งพิมพ์จะมิลดลง ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลที่เหมือนกับ Wikipedia สามารถอัปเดตองค์ความรู้ ต่อยอดได้ ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันเติมเต็มความหมาย หรือการฟังการบรรยายที่อื่นๆเพิ่มเติมความรู้ รายการโทรทัศน์ สารคดีและผู้เรียนสร้างเองจากการเรียนรู้ การหาข้อมูล

5.4 แนวโน้มการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพ
ในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การทำโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการทำงาน การคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา เป็นการตรวจสอบความเข้าใจและต้องมีการปรึกษากับผู้สอนเป็นระยะ ลำดับต่อมาคือ ให้ออกไปถ่ายภาพนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเมื่อมีองค์ความรู้ต่างๆพอสมควรแล้วนำความรู้ไปใช้ (แต่จะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายบ้าง) ในชั้นเรียนให้มีการถามตอบให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ เช่น นำภาพของศิลปิน หนังสือ ภาพตัวอย่างให้ผู้เรียนร่วมกันวิจารณ์ ลำดับต่อมาคือ การจัดนิทรรศการอาจเป็นการจัดแบบออนไลน์เพื่อเผยแพร่ผลงาน ให้มีการฝึกนำเสนอและให้ผู้ร่วมชั้นร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ มีการทำงานแบบแบ่งกลุ่มเพื่อประหยัดเวลา อาจจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีหน้าที่ต่างกันไปและมีการสลับหน้าที่กัน ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานในตำแหน่งต่างๆ การจัดการและช่วยเหลือกันในกลุ่ม หรือยังคงมีการให้ทำตามโจทย์เพื่อให้ผู้เรียนได้หัดใช้อุปกรณ์ ผู้เรียนอัปโหลดผลงานของตนขึ้นหลายๆเว็บไซต์ หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ร่วมมือกับมหาลัยอื่นทั้งในและต่างประเทศเพื่อให้ได้คำวิจารณ์ที่หลากหลายส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย มีการประกวดถ่ายภาพเป็นการ

กระตุ้นผู้เรียนและให้รางวัล พาผู้เรียนไปดูนิทรรศการหรือห้องปฏิบัติการถ่ายภาพอื่นๆให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง สร้างกิจกรรมร่วมกับวิชาอื่นเป็นการบูรณาการและการจำลองอุณหภูมิสีในห้องเรียน ทำให้เข้าใจง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว

5.5 แนวโน้มลักษณะรายวิชาถ่ายภาพ (บังคับ/เลือก) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ควรเป็นวิชาบังคับเพราะ การถ่ายภาพก็เป็นอีกเทคนิคหนึ่งในการสร้างงานศิลปะ ได้ถ่ายทอดผ่านสื่ออื่นๆ สร้างความหลากหลาย ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งวิชา หรือกิจกรรมต่างๆและครูศิลปะควรจะตามทันเทคโนโลยี ในระดับมัธยมศึกษาก็มีวิชาการถ่ายภาพแล้ว ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ให้ผู้เรียนได้สัมผัสจริงจึงจะเห็นความสำคัญ หรือผู้เรียนบางคนไม่รู้ว่าตนเองชอบจนกว่าจะได้ลองใช้จริง โดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าควรเรียนในปีการศึกษาปีที่2

ส่วนเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าควรเป็นวิชาเลือก เพราะ ให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจของตนเอง สำหรับผู้ที่มีความสนใจเป็นพิเศษ เพราะในทศวรรษหน้าผู้เรียนจะมีพื้นฐานในการถ่ายภาพมาก่อนแล้ว ผู้ที่จะเรียนจึงต้องมีความพร้อมทั้งเรื่องทุนทรัพย์และความสนใจส่วนตัว ทั้งปัญหาความจำกัดของเครื่องมือ อุปกรณ์ ช่วยจำกัดปริมาณผู้เรียนอีกทางหนึ่ง

5.6 รายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) วิชาเทคนิคการถ่ายภาพแบบเฉพาะทาง 2) วิชาที่เป็นการประยุกต์ภาพถ่าย โดย 1) เทคนิคการถ่ายภาพแบบเฉพาะทาง ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ วิชาการถ่ายภาพที่เป็นขั้นสูง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านแนะนำว่าน่าจะเป็นวิชาการถ่ายภาพในห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ วิชาการตกแต่งภาพถ่าย วิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย วิชาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ (Software) การสร้างปลั๊กอิน (Plug-In) เกี่ยวกับการปรับแต่งภาพ 2) วิชาที่เป็นการประยุกต์ภาพถ่าย ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ วิชาที่เกี่ยวกับภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ หรือการทำภาพสตอปโมชัน (Stop Motion) เพราะผู้เรียนจะมีพื้นฐานเรื่องมุมมองมาแล้ว อาจเป็นวิชาการออกแบบสิ่งพิมพ์ การผลิตสื่อการสอน คอมพิวเตอร์กราฟิก การออกแบบกราฟิกและการนำเสนอผลงาน ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย วิชาเกี่ยวกับการออกแบบเว็บไซต์ ภาพประกอบ หรือเป็นวิชาที่ใช้การถ่ายภาพผสมกับแขนงต่างๆ เช่น การออกแบบ งานทัศนศิลป์ หรือการสื่อสาร

6. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

6.1 ลักษณะของสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ให้มีการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ถ้าในห้องเรียนก็เป็นห้องเรียนทั่วไป แต่ผู้สอนต้องเตรียมสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้พร้อม เช่น การติดตั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียน

การสอน การเตรียมที่นั่ง ระบบไฟฟ้า แสงสว่างและการระบายอากาศ เพื่อให้การเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ห้องที่มีระเบียบ ควบคุมได้ มีสื่อหลากหลายให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน สามารถยืมของได้ หรือมีสถานการณ์จำลอง (Multimedia) ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าจะมีการ เรียนในห้องเรียนน้อยลง หรือห้องโถงที่แสงสามารถผ่านเข้ามาได้ มีบรรยากาศรอบข้างเป็นต้นไม้ เพื่อให้สามารถได้เรียนรู้เรื่องแสง ห้องในสวน หรือหาสิ่งรอบตัวให้ฝึก ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น เฉพาะตน ประกอบด้วย ควรมีห้องสัมมนาในการเสนอและถ่ายทอดผลงาน

6.2 ด้านห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ควรมีห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลอง เรียนรู้จริง เพิ่มความหลากหลาย เพิ่ม ประโยชน์ เรียนรู้เรื่องแสง ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ใช้สำหรับสาธิต เพื่อเป็นห้องเฉพาะให้ผู้เรียนใช้ฝึกปฏิบัติได้สะดวก ฝึกการจัดองค์ประกอบ ในการมีห้องปฏิบัติการ ถ่ายภาพ ควรต้องมีการจัดตารางเวลาการใช้ห้อง มีการจัดการที่ดีและระบบกันของหาย หรือเพื่อ สภาพอากาศภายนอกไม่อำนวย

ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ายังไม่ควรมีห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ เพราะ ควรจะเป็นวิชา ที่แยกออกไป ผู้เรียนควรจะเริ่มเรียนรู้จากแสงธรรมชาตินอกสถานที่ ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น เฉพาะตน ประกอบด้วย อาจจะมีเป็นชุดไฟ สำหรับประยุกต์ใช้นอกสถานที่หรือจัดไฟในห้องเรียน ปกติ

6.3 ลักษณะรูปแบบของเทคโนโลยีการถ่ายภาพทศวรรษหน้า ที่สามารถ นำมาใช้ในการเรียนการสอน ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือเทคโนโลยีในการ ถ่ายภาพพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การถ่ายภาพเป็นเรื่องง่าย นำมาใช้ในการเรียนการสอนได้ อย่างง่ายดาย เช่นกัน กล้องดิจิทัลจะมีคุณภาพดีขึ้น ขนาดเล็กลง ราคาถูกลง ลดปัญหาเรื่องขาด อุปกรณ์ ระบบอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนส่งผลงานผ่านเว็บ สามารถส่งงานได้ทุกที่ ผู้สอนไม่ต้องไปกับ ผู้เรียนก็ได้ แต่สามารถส่งให้ผู้สอนวิจารณ์แก้ไขให้ได้ตอนนั้น ต่อไปจะมีคอมพิวเตอร์ จอ คุณภาพ ดี เปลี่ยนจากห้องมืดล้างอัด เป็นห้องมืดดิจิทัล คือมีคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ที่มีคุณภาพ ส่วนที่ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ในอนาคตจะหาภาพที่ไม่ตกแต่งได้ยาก จะต้อง สอนให้ต้องมีการวิเคราะห์ให้ได้ มีโปรเจคเตอร์ที่ตัวกล้อง ช่วยให้แสดงผลได้รวดเร็ว แก้ไขได้ทันที หรือใช้กล้องมือถือในการเรียนการสอน

7. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

7.1 แนวโน้มวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชาถ่ายภาพใน ทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือการวัดประเมินด้วยการให้ผู้เรียนทำ โครงการ เพราะสามารถวัดได้หลายอย่าง เช่น กระบวนการทำงาน การคิด การปฏิบัติ การ นำเสนอ เป็นต้น ลองลงมาคือเรื่องความประพฤติ เช่น การเข้าชั้นเรียน ตรงต่อเวลา ลำดับต่อมา

คือ การประเมินจากผลงาน คุณภาพ ความงาม ความตั้งใจการควบคุมกล้อง ประเมินตามการเปลี่ยนแปลงโลกเทคโนโลยี เช่น ต่อไปแต่งภาพกันหมด ก็มาประเมินว่าเกินจริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ประเมินการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติ ประเมินออนไลน์โดยนักวิจารณ์เฉพาะกลุ่ม ไม่ต้องพิมพ์ภาพออกมา ผู้สอนจัดตั้งเว็บให้หรือให้ผู้เรียนฝากในเว็บต่างๆแล้วผู้สอนตามดูว่าผลเป็นอย่างไร วัดความรู้ด้านทฤษฎี การนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมงาน อาจเป็นในรูปของแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-Portfolio) ประเมินการนำไปประยุกต์ใช้ของผู้เรียนและดูพัฒนาการ

7.2 แนวโน้มด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การสังเกต ลำดับต่อมาคือข้อสอบ การพูดคุย การเปรียบเทียบผลงาน แฟ้มสะสมผลงาน แบบบันทึกคะแนน

7.3 แนวโน้มผู้ที่มิบทบาทในการประเมินในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้สอน ลำดับต่อมาคือ ผู้สอนประเมินร่วมกับผู้เรียน หรือมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือวิทยากรร่วมประเมิน รองลงมาคือระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ทีมสอน ผู้ใช้ บัณฑิต ผู้ช่วย ผู้บริโภค

7.4 แนวโน้มเกณฑ์การประเมินในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ กระบวนการทำงาน รองลงมาคือ ผลงาน รองลงมาคือ พัฒนาการ การตรงต่อเวลา การถ่ายทอด การนำเสนอ ความรับผิดชอบ การเข้าชั้นเรียน ทักษะคิด ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย เรื่องสุนทรียภาพ ความคิดสร้างสรรค์ เกณฑ์อิงกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การประยุกต์ใช้ การประเมินด้านสังคม

7.5 แนวโน้มลักษณะของการสอบในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ การสอบด้วยโครงงานและการไม่มีการสอบข้อเขียน ลำดับต่อมาคือ การนำเสนอ การสอบข้อเขียน ผลงาน การปฏิบัติ ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การแสดงนิทรรศการและการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

8. ด้านผู้สอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

8.1 แนวโน้มการจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพจะคำนึงถึงคุณสมบัติดังนี้ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้สอนต้องติดตามเทคโนโลยี เป็นผู้ที่มีความรู้หลากหลายด้าน รอบรู้ เข้าใจพื้นฐานและความต่างของผู้เรียน มีประสบการณ์ทั้งด้านการถ่ายภาพ การทำงานที่เกี่ยวข้องหรือประสบการณ์ชีวิต มีความชำนาญเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญวิทยากร มาช่วยเติมเต็ม สามารถกระตุ้น ผลักดันให้ผู้เรียนอยากแสดงออก สร้างแรงเสริม มีทักษะ ทำได้จริงทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา มีความรู้พื้นฐาน ถ่ายทอดได้ดี มีความเป็นครู ต้องพัฒนาตัวเองตลอด ตามความก้าวหน้า มีคุณธรรมและจริยธรรม มีผลงานสม่ำเสมอ รู้สิ่งที่สังคมต้องการ เป็นผู้

ชี้ทาง เข้าใจศิลปะแขนงอื่น พื้นฐานศิลปะดี มีเมตตา มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักการจัดการ มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีจิตสำนึก มีทัศนคติที่ตีมองโลกแง่ดี ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย วุฒิตรงหรือประสบการณ์ทำงานถ่ายภาพอย่างน้อย 3 ปี รู้จักใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีพันธมิตรในสถาบันอื่น ละเอียดอ่อน วิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างมีหลักการ มีสุนทรียภาพที่ดีในการถ่ายภาพ สอนสุนทรียะทางศิลปะได้ ทุ่มเท เป็นผู้ให้และรับ มีจิตสาธารณะ ตรงต่อเวลา เข้าใจหลักสูตร

8.2 ในทศวรรษหน้าผู้สอนควรมีการเตรียมพร้อมก่อนการเรียนการสอน
 ดังนี้ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลก่อน ต้องรู้มากกว่า ผู้เรียน ผลลัพธ์ที่ตรงและเข้าใจง่าย ทำความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ ทำความเข้าใจผู้เรียน ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย เตรียมเอกสาร จัดกิจกรรมและหาแหล่งค้นคว้า

8.3 แนวโน้มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ จะเป็นเหมือนเดิม ไม่มากหรือน้อยลง เพราะ ยังมีปฏิสัมพันธ์จากเทคโนโลยีต่างๆ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) บล็อก (Blog) และอีเมลเป็นการผสมผสานทั้งการพบต่อหน้าและผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทางศิลปะเน้นการวัดที่ผลงานจึงยังต้องมีการปฏิบัติร่วมกัน ต้องแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากสองฝ่าย

ส่วนผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นรองลงมาคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีมากขึ้น เพราะผู้เรียนอาจจะเบื่อที่จะเรียนผ่านสื่อ การพบปะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ต่อบันได้ทันทีและต้องมีการปฏิบัติร่วมกันบ่อยๆ แต่ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศให้ผ่อนคลายเพื่อให้ผู้เรียนกล้าเข้ามาถาม ปรีक्षा

ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันน้อยที่สุดคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีน้อยลง เพราะ จะใช้เทคโนโลยีมากขึ้นและเนื่องจากผู้เรียนมีพื้นฐานมาก่อนแล้ว ครูเป็นเพียงผู้แนะนำ ประเมิน วิพากษ์

8.4 แนวโน้มจำนวนผู้สอนและผู้เรียนในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 20 คน เพื่อให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง ต้องให้เวลาในการวิเคราะห์ การถ่ายภาพสามารถทำได้เร็ว ปริมาณมาก ต้องมีการแนะนำเยอะ รองลงมาคือ ให้มีอาจารย์ผู้ช่วย การสอนเป็นทีมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลาย ผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 40 คน สำหรับการบรรยาย หรือผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 30 คน ส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การสอนสลับกัน 2 คนและจำนวนผู้สอนต่อจำนวนผู้เรียนอาจลดลง เพราะมีสื่อที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

9. ด้านผู้เรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

9.1 ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้เรียนเคยเรียนพื้นฐานศิลปะ โดยเฉพาะพื้นฐานองค์ประกอบศิลป์ หรืออื่นๆเช่น วิชาสุนทรียศาสตร์ ทัศนศิลป์ วาดเส้น ทฤษฎีสี ช่วยให้การเรียนรู้เร็วขึ้น ได้เรียนรู้เรื่องทิศทางแสง การจัดท่าทางและการเลือกมุมอย่างละเอียดลออ ลำดับต่อมาคือ ผู้เรียนมีความสนใจในการถ่ายภาพ ใฝ่รู้ แสวงหา พร้อมที่จะเติมเต็ม ผู้เรียนสามารถถ่ายภาพได้ แต่อาจจะไม่มีพื้นฐานด้านทฤษฎีมาก่อน มีกล้อง ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ผู้เรียนชอบการปฏิบัติ ฝึกฝน มีความตั้งใจ ไม่มองโลกในแง่ร้าย มีความรับผิดชอบ

9.2 ลักษณะพฤติกรรมในการเรียนของผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้เรียนต้องมีการฝึกฝนนอกห้องเรียน เรียนรู้จากสิ่งที่ตัวเองทดลอง ลำดับต่อมาคือ รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ มีวินัย ค้นคว้าเองได้ เปิดใจกว้าง รับการวิพากษ์วิจารณ์ เปิดใจต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเรียน มีความต่อเนื่อง รู้จักการนำมาประยุกต์ใช้กับสื่ออื่นๆ ชอบออนไลน์ ชอบความรวดเร็ว ชอบนำเสนอ มีความละเอียดอ่อน ช่างเก็บ ช่างสังเกต ผู้เรียนมีความพยายาม อดทน มีแรงจูงใจ มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น ใจรัก สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ตั้งคำถามให้ตัวเองและตอบตัวเอง ช่างสงสัยมากขึ้น เข้าใจการทำงานเป็นทีม ใฝ่รู้ การตรงต่อเวลาและมีคุณธรรมจริยธรรมน้อยลงเพราะปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนน้อยลง

9.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ของศาสตร์การถ่ายภาพกับศาสตร์อื่นได้ ประยุกต์ใช้ได้ มีความเข้าใจและรู้จักประยุกต์นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการความงามในภาพถ่ายอย่างมีสุนทรียภาพ ลำดับต่อมาคือ มีทักษะความรู้ กล้านำเสนอ ถ่ายทอด คิดเป็น สร้างความคิดสร้างสรรค์จากภาพถ่ายได้มากขึ้น ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย กล้าคิดแปลกใหม่ รู้ลึก รอบรู้ มีความคิดมุมสูง มีมิติ มุมมอง มีคุณธรรมจริยธรรม การแต่งกายเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความละเอียด เป็นแบบอย่างได้ วิจารณ์ได้ ใจกว้างและมีเอกลักษณ์เป็นของแต่ละคน

10. ด้านแหล่งค้นคว้าของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ลำดับต่อมาคือ ห้องสมุด หนังสือ พิพิธภัณฑสถาน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) นิทรรศการ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย การเข้าอบรมตามกลุ่มต่างๆ เรียนรู้จากบุคคลและแหล่งเรียนรู้เสมือนจริง

11. ความต้องการของอาชีพในอนาคตของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า อาชีพที่สามารถรองรับผู้ที่ผ่านการเรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุด คือ ครูศิลปศึกษา ให้เป็นครูที่มีความหลากหลาย หรือสามารถจัดหลักสูตรอบรมและขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนที่จะนำไปประยุกต์ บูรณาการกับงานต่างๆ ทำให้สามารถประกอบอาชีพอื่นๆหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆได้ เช่น อาชีพอิสระ ช่างภาพ นักวิจารณ์ภาพถ่าย ฝ้ายสื่อ ไลต์ในหน่วยงาน ออกแบบกราฟิก ออกแบบโฆษณา ทำงานสิ่งพิมพ์ งานสารคดี หนังสือท่องเที่ยว สำนักงานออกแบบต่างๆ ธุรกิจต่างๆเกี่ยวกับด้านการถ่ายภาพ ตกแต่งภาพและนักประกวดล่ำรางวัล

12. อุปสรรคในการเรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุด คือ 1) เรื่องอุปกรณ์ ควรมีอุปกรณ์ให้ยืม แต่จะทำให้เกิดปัญหาในการบำรุงรักษาอุปกรณ์และงบประมาณ หรือถ้าจะยืมกลับมาใช้ฟิล์ม อุปกรณ์จะหายาก ครูภัณฑ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติซึ่งมีราคาแพง อุปกรณ์มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีต้องยกระดับ คอมพิวเตอร์และมีคุณภาพ ควบคู่กับงบประมาณ 2) บุคลากร ที่มีความสามารถ เชี่ยวชาญหลายด้าน หรือจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ วิทยากร 3) การเห็นความสำคัญของวิชาจากสถาบันและผู้ใหญ่ 4) การออกแบบรายวิชาให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ของความต้องการของสังคม ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย 5) ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี 6) อนาคตของสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป 7) การแสดงออกของผู้เรียน 8) ความเข้าใจสื่อที่อยู่ในบริบทเดียวกัน 9) การสร้างห้องปฏิบัติการ 10) ขาดความต่อเนื่องด้านหลักสูตร วิชาที่รองรับวิชาถ่ายภาพ 11) ผู้เรียนขาดความทุ่มเทในการเรียนวิชาถ่ายภาพหากมีเรียนในเทอมนั้นๆหลายหน่วย กิต 12) สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อการออกไปถ่ายภาพ เพราะบางสถานที่ไม่สามารถไปถ่ายได้ เนื่องจากอันตรายเกินไป และ 13) คุณภาพนักศึกษาค่อนข้างน้อยเนื่องจากสถานการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

13. ข้อเสนอแนะสำหรับรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันมากที่สุด คือ 1) ควรมีอุปกรณ์ให้ยืม 2) มีห้องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ที่มีคุณภาพแทนการใช้ห้องมืด 3) ใช้สื่อ อุปกรณ์ ร่วมกับสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาในวิชาเบื้องต้น มีการร่วมมือกันระหว่างสาขา ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเฉพาะตน ประกอบด้วย 4) ควรมีศิลปะแบบดิจิทัล (Digital Art) ควบคู่ไปด้วย 5) ควรปรับปรุงรายวิชาทุกปี เพราะข้อความรู้ใหม่เปลี่ยนแปลงเร็ว การสืบค้นข้อมูลต้องเพิ่ม 6) ถ้ามองความคิดเห็นของผู้เรียนว่ารายวิชาควรจะเป็นอย่างไรและ 7) รัฐควรให้ความอนุเคราะห์ด้านศิลปะมากขึ้น

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในปัจจุบันและทศวรรษหน้ามีความแตกต่างและความเหมือนกันดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ใน
ปัจจุบันกับทศวรรษหน้า

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพ	
1. เพื่อให้สามารถนำหลักการและเทคนิคต่างๆ การตกแต่งภาพและอุปกรณ์ในการถ่ายภาพมาใช้ในการสร้างผลงานภาพถ่ายได้	1. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้กล้องและอุปกรณ์ถ่ายภาพต่างๆ ได้ 2. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถใช้เทคนิคต่างๆ ในการถ่ายภาพยุคใหม่ที่มีพื้นฐานอุปกรณ์ระบบดิจิทัลได้
2. เพื่อให้สามารถนำภาพถ่ายมาใช้ประกอบการออกแบบสิ่งพิมพ์และการถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอน 3. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการจัดการภาพถ่าย การพิมพ์ภาพถ่ายและการนำเสนอภาพถ่าย	3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมประยุกต์สำหรับการจัดการกับภาพถ่ายเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพได้ 4. เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาคุณค่าของการถ่ายภาพในอดีตจนถึงปัจจุบันแล้วสามารถนำมาบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น นำไปประยุกต์ใช้ให้ทันกับเทคโนโลยีและใช้กับการเรียนการสอนศิลปะได้
4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในประวัติและวิวัฒนาการของการถ่ายภาพ	5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ
5. เพื่อให้มีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าและความสำคัญของการถ่ายภาพเบื้องต้นและการถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอน	-
-	6. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจารณ์ภาพถ่ายภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีภาพถ่ายได้
-	7. เพื่อให้ผู้เรียนมีจริยธรรม จรรยาบรรณในการถ่ายภาพ การใช้ และการเผยแพร่ภาพถ่ายในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
2. ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาถ่ายภาพ	
1.ประวัติและวิวัฒนาการของการถ่ายภาพ	1. ประวัติความเป็นมาของกล้องถ่ายภาพและการถ่ายภาพแต่ละสมัย
2.หลักการและเทคนิคต่างๆในการถ่ายภาพ 3.การใช้อุปกรณ์การถ่ายภาพต่างๆ	2.เรียนรู้อุปกรณ์ กลไก เทคนิคการถ่ายภาพแบบต่างๆ
4.การปฏิบัติ	3.การฝึกปฏิบัติถ่ายภาพ
-	4.ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพ
5.การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานการถ่ายภาพ	5.การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานการถ่ายภาพ
6.การตกแต่งภาพ	6.การใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการปรับแต่งภาพถ่าย
5.การจัดการภาพถ่าย กระบวนการพิมพ์	7.การจัดการภาพถ่าย กระบวนการพิมพ์
7.การถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอนหรืออื่นๆ	8.การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายกับการเรียนการสอนหรืออื่นๆ
-	9.คุณธรรมจริยธรรมในการถ่ายภาพ
8.กรรมวิธีการล้างอัดขยายภาพสี-ภาพขาวดำ	-
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพ	
<u>ประเภทวิชา</u> ส่วนใหญ่เป็นวิชาเลือก	<u>ประเภทวิชา</u> เป็นวิชาบังคับในชั้นปีที่ 2
<u>วิธีการสอน</u> การปฏิบัติ การบรรยาย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning)	<u>วิธีการสอน</u> การปฏิบัติ การบรรยาย โครงการ การเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สอนกำหนดอาจหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวงการถ่ายภาพทั่วโลกซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษา การสาธิต

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
<p><u>สื่อประกอบการเรียนการสอน</u></p> <p>กล้อง เอกสารประกอบการเรียนการสอน โปรแกรมนำเสนอ (PowerPoint) เครื่องฉาย ภาพ คอมพิวเตอร์ ตัวอย่างงานภาพถ่าย ผลงานผู้เรียน แบบสำหรับถ่ายภาพ</p>	<p><u>สื่อประกอบการเรียนการสอน</u></p> <p>1.ภาษาอังกฤษ 2.เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เครื่องฉาย สังคมออนไลน์ (Online Social Network) จอภาพ หรือเครื่องฉายภาพ (Projector) PowerPoint คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่างๆควรเป็นไปตาม เทคโนโลยีสมัยนั้น สื่อผสม 3.อุปกรณ์เกี่ยวกับการถ่ายภาพ เช่น กล้อง ชาก สำหรับถ่ายภาพ อุปกรณ์ที่ต่อภาพจากกล้องขึ้นจอ ได้ทันที 4.สื่อตัวอย่างต่างๆ เช่น ภาพเคลื่อนไหว ตัวอย่าง ภาพถ่าย การใช้การจำลองแบบเสมือน (Simulation) และหนังสือภาพ</p>
<p><u>รูปแบบของตำราเรียน</u></p> <p>หนังสือตำรา อินเทอร์เน็ต</p>	<p><u>รูปแบบของตำราเรียน</u></p> <p>ภาพเคลื่อนไหว หนังสือถ่ายภาพเพิ่มเติม หนังสือ เทคโนโลยีที่หลากหลาย เว็บไซต์ หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) แหล่งข้อมูลที่เหมือนกับ วิกิพีเดีย (Wikipedia) รายการโทรทัศน์ สารคดี และผู้เรียนสร้างเองจากการเรียนรู้หาข้อมูล</p>
<p><u>การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน</u></p> <p>บรรยาย ชักถาม ปฏิบัติ วิจารณ์งาน ศึกษาดู งานนิทรรศการภาพถ่าย ฝึกปฏิบัติทั้งในและ นอกสถานที่ นำเสนอผลงาน อภิปราย และจัด แสดงผลงาน</p>	<p><u>การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน</u></p> <p>บรรยาย ปฏิบัติ โครงงาน ถ่ายภาพในและนอกชั้น เรียน ทามตอบในชั้นเรียน วิจารณ์งาน จัด นิทรรศการ แบ่งกลุ่มทำงาน ประกวดถ่ายภาพ ดู นิทรรศการหรือห้องปฏิบัติการถ่ายภาพอื่นๆ การ นำเสนอผลงานทั้งในชั้นเรียนและผ่านเครือข่าย สังคมออนไลน์ สร้างกิจกรรมร่วมกับวิชาอื่นและ การจำลองคุณภูมิสีในห้องเรียน</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
รายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพ -	รายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1.วิชาการถ่ายภาพขั้นสูง เช่น วิชาการถ่ายภาพในห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ วิชาการตกแต่งภาพถ่าย วิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย วิชาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ วิชาการพัฒนาโปรแกรม (Software) วิชาการสร้างปลั๊กอิน (Plug-in) เกี่ยวกับการปรับแต่งภาพ เป็นต้น 2.วิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น วิชาที่เกี่ยวกับภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ หรือการทำสตอปโมชัน (Stop motion) วิชาการออกแบบสิ่งพิมพ์ วิชาการผลิตสื่อการสอน วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก วิชาการออกแบบกราฟิก วิชาการนำเสนอผลงาน วิชาเกี่ยวกับการออกแบบเว็บไซต์และวิชาภาพประกอบ
4. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ	
ในห้องเรียน นอกห้องเรียน	ห้องเรียน นอกห้องเรียน ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ
5. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพ	
สิ่งที่ประเมิน คะแนนการเข้าชั้นเรียน คะแนนการสอบปลายภาค คะแนนภาคปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน งานกลุ่ม งานรายบุคคล	สิ่งที่ประเมิน 1.ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ด้านการใช้โปรแกรมประยุกต์ (Software) การใช้อุปกรณ์ต่างๆ (Hardware) การใช้ระบบสารสนเทศ การใช้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.ผลงาน เช่น มีขนาดใหญ่ขึ้น มีความซับซ้อน 3.การทำงาน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การทำงานกลุ่ม งานเดี่ยว การทำโครงการการนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมงาน การนำไปประยุกต์และพัฒนาการ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
5. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพ	
	4.วัดความรู้ด้านทฤษฎี 5.ความประพฤติ เช่น ความตรงต่อเวลา ความตั้งใจ
<u>ประเมินโดย</u> ผู้สอน	<u>ประเมินโดย</u> การสังเกต ข้อสอบ การพูดคุย การเปรียบเทียบผลงาน แฟ้มสะสมผลงานและแบบบันทึกคะแนน ผู้ประเมิน คือ ผู้สอน ผู้สอนประเมินร่วมกับผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือวิทยากรร่วมประเมิน เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ทีมสอน ผู้ใช้บัณฑิตและผู้บริโภค
<u>เกณฑ์การประเมิน</u> ผลงานภาพถ่ายที่มีคุณภาพ ตรงตามโจทย์ ผลงานการตกแต่งภาพถ่าย ความสามารถในการจัดการภาพถ่าย การแสดงผลงานนิทรรศการภาพถ่าย	<u>เกณฑ์การประเมิน</u> 1.ความสามารถในการจัดการโครงการของตนเองและของกลุ่ม ในการนำสิ่งที่เรียนและประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการทำงาน กระบวนการคิด การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การนำเสนอ และการเผยแพร่ผลงานภาพถ่ายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ 2.การสร้างผลงานที่มีคุณภาพ 3.ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ในการถ่ายภาพ โปรแกรมประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาพถ่าย การจัดการระบบดิจิทัล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายสังคมออนไลน์
<u>การสอบ</u> การสอบปลายภาค รายงาน	<u>การสอบ</u> สอบด้วยโครงการที่เกิดจากการเดินทางของผู้เรียนหรือประสบการณ์ตรง การนำเสนอ ข้อเขียน สอบจากผลงานและการแสดงนิทรรศการ

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
6. ด้านผู้สอนของรายวิชาถ่ายภาพ	
-	การจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพจะคำนึงถึงคุณสมบัติ ดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการพัฒนาตนเอง มีความรู้ทักษะ มีวุฒิตรงหรือประสบการณ์การทำงาน ศึกษาหลักสูตร มีความสามารถในการถ่ายทอด เข้าใจผู้เรียน ความเป็นครูและรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม
-	การเตรียมพร้อมก่อนการเรียนการสอนโดยผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลก่อน ผลิตสื่อที่ตรงและเข้าใจง่าย ทำความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ ทำความเข้าใจผู้เรียน เตรียมเอกสาร จัดกิจกรรม หาแหล่งค้นคว้าและติดตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ
-	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะเป็นเหมือนเดิมโดยมีเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา
-	จำนวนผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 20 คน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตาม ยังคงจำกัดจำนวนผู้เรียนเพื่อการดูแลคุณภาพผลงาน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
7. ด้านผู้เรียนของรายวิชาถ่ายภาพ	
<u>ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน</u> <p>-</p>	<u>ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน</u> <p>ผ่านการเรียนพื้นฐานศิลปะมาก่อน ผู้เรียนมีความสนใจในการถ่ายภาพ ผู้เรียนสามารถถ่ายภาพได้ แต่อาจจะไม่มีพื้นฐานด้านทฤษฎีมาก่อน มีกล้องถ่ายภาพ มีคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่พกพาได้ มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ</p>
<u>ลักษณะพฤติกรรมในการเรียน</u> <p>การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติและการพัฒนาความสามารถในการคิด วาจาสุภาพ กิริยามารยาทเรียบร้อย แต่งกายถูกระเบียบ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ ไม่ลอกเลียนแบบ</p>	<u>ลักษณะพฤติกรรมในการเรียน</u> <p>ผู้เรียนต้องมีการฝึกฝนนอกห้องเรียน รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เปิดใจกว้าง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน การประยุกต์ใช้กับสื่ออื่นๆ ทันเทคโนโลยี สามารถใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ชอบความรวดเร็ว รู้จักการนำเสนอ มีความละเอียดอ่อน ช่างเก็บ ช่างสังเกต มีแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ช่างสงสัย เข้าใจการทำงานเป็นทีม</p>
<u>ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว</u> <p>มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งการเรียนการสอนและอื่นๆ</p>	<u>ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว</u> <p>ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ของศาสตร์การถ่ายภาพกับศาสตร์อื่นได้ มีทักษะ ความรู้ กล้านำเสนอ ถ่ายทอด สร้างความคิดสร้างสรรค์จากภาพถ่ายได้มากขึ้น รู้ลึก รอบรู้ มีมิติ มุมมอง มีคุณธรรมจริยธรรม การแต่งกายเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความละเอียด เป็นแบบอย่างได้ วิเคราะห์ได้ ใจกว้าง มีเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต	
ในปัจจุบัน	ในทศวรรษหน้า
8. ความต้องการของอาชีพในอนาคตของรายวิชาถ่ายภาพ	
-	ครูสอนศิลปะที่มีความหลากหลาย เป็นผู้จัดหลักสูตรอบรมและขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนที่จะนำไปประยุกต์ เช่น อาชีพอิสระ ช่างภาพ นักวิจารณ์ภาพถ่าย ฝ่ายสื่อ โสตในหน่วยงาน ออกแบบกราฟิก ออกแบบโฆษณา ทำงานสิ่งพิมพ์ งานสารคดี หนังสือท่องเที่ยว สำนักงานออกแบบต่างๆ ธุรกิจต่างๆเกี่ยวกับด้านการถ่ายภาพ ตกแต่งภาพและนักประกวดล่ำรางวัล

จากตารางสรุปความแตกต่างของรายวิชาถ่ายภาพของสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ในปัจจุบันกับทศวรรษหน้าดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

1.1 จุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน ได้แก่

1.1.1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำหลักการ ทักษะ เทคนิค การใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพต่างๆในการถ่ายภาพได้

1.1.2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมประยุกต์สำหรับจัดการผลงานภาพถ่าย การพิมพ์ภาพถ่ายที่มีคุณภาพ การบูรณาการร่วมกับวิชาอื่นและสามารถนำผลงานภาพถ่ายมาประยุกต์ใช้ได้

1.1.3 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ

1.2 จุดมุ่งหมายที่ต่างกัน ได้แก่

1.2.1 วิชาถ่ายภาพในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ด้านเจตคติของผู้เรียน การเห็นคุณค่า ความสำคัญต่อรายวิชา

1.2.2 วิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้ามีการเพิ่มเติมด้านการถ่ายภาพยุคใหม่ที่มีพื้นฐานอุปกรณ์ในระบบดิจิทัล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจารณ์ภาพถ่ายภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการถ่ายภาพและด้านจริยธรรม จรรยาบรรณในการถ่ายภาพ การใช้และการเผยแพร่ภาพถ่ายในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

2.1 เนื้อหาสาระที่เหมือนกัน ได้แก่

- 2.1.1 ประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ
- 2.1.2 หลักการและเทคนิคต่างๆในการถ่ายภาพ
- 2.1.3 การใช้อุปกรณ์และกลไกต่างๆของกล้องถ่ายภาพ
- 2.1.4 การฝึกปฏิบัติถ่ายภาพ
- 2.1.5 การวิเคราะห์ วิจารณ์ผลงานภาพถ่าย
- 2.1.6 การใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อปรับแต่งภาพถ่าย
- 2.1.7 การจัดการภาพถ่ายและกระบวนการพิมพ์
- 2.1.8 การถ่ายภาพเพื่อการเรียนการสอนและอื่นๆ

2.2 เนื้อหาสาระที่ต่างกัน ได้แก่

2.2.1 วิชาถ่ายภาพในปัจจุบันยังคงมีการเรียนการสอนล้างอัดขยายภาพสีและขาวดำ ซึ่งในทศวรรษหน้าไม่มีแล้ว เนื่องจากปัญหาด้านการจัดหาอุปกรณ์และมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามาแทนที่

2.2.2 วิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้ามีการเพิ่มเติมเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพและคุณธรรมจริยธรรมในการถ่ายภาพ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

3.1 ประเภทวิชาปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นวิชาเลือก ในทศวรรษหน้าจะเป็นวิชาบังคับ

3.2 วิธีการสอน

3.2.1 วิธีการสอนที่เหมือนกัน ได้แก่ การปฏิบัติ การบรรยาย การค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning)

3.2.2 วิธีการสอนที่ต่างกัน ได้แก่ วิธีการสอนในทศวรรษหน้าจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการแบ่งกลุ่มศึกษา การสาธิตและการใช้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ของการถ่ายภาพทั่วโลก

3.3 สื่อประกอบการเรียนการสอน

3.3.1 สื่อที่เหมือนกัน ได้แก่ กล้อง ตัวอย่างงานภาพถ่าย โปรแกรมนำเสนอ เครื่องฉายภาพ คอมพิวเตอร์

3.3.2 สื่อที่ต่างกัน ได้แก่ วิชาถ่ายภาพในปัจจุบันมีเอกสารประกอบการสอน ผลงานผู้เรียน แบบสำหรับถ่ายภาพ ส่วนวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้ามีสื่อที่เพิ่มเติม ดังนี้ อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ ภาพเคลื่อนไหว อุปกรณ์ถ่ายภาพต่างๆตามเทคโนโลยี การจำลองแบบเสมือน ฉาก หนังสือภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสาร

3.4 รูปแบบของตำราเรียน

3.4.1 รูปแบบตำราเรียนที่เหมือนกัน ได้แก่ หนังสือ อินเทอร์เน็ต

3.4.2 วิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า มีรูปแบบตำราเรียนที่เพิ่มเติม ได้แก่ ภาพเคลื่อนไหว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) แหล่งข้อมูลที่เหมือนกับวิกิพีเดีย (Wikipedia) รายการโทรทัศน์ สารคดีและผู้เรียนสร้างเองจากการเรียนรู้หาข้อมูล

3.5 กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

3.5.1 กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมือนกัน ได้แก่ การบรรยาย ถามตอบในชั้นเรียน การปฏิบัติในและนอกสถานที่ ศึกษาดูงาน การจัดแสดงผลงาน

3.5.2 วิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้ามีกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มเติม ได้แก่ การแบ่งกลุ่มทำงาน ประกวดถ่ายภาพ การสร้างกิจกรรมร่วมกับวิชาอื่นและการจำลอง อุณหภูมิสีในห้องเรียน

3.6 รายวิชาต่อเนื่อง สำหรับวิชาถ่ายภาพในปัจจุบันยังไม่มีกำหนดรายวิชาต่อเนื่องที่เป็นขั้นสูง แต่สามารถนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้ได้ ส่วนวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าได้เสนอรายวิชาการถ่ายภาพขั้นสูง เช่น วิชาการถ่ายภาพในห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ วิชาการตกแต่งภาพถ่าย วิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย วิชาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ วิชาการพัฒนาโปรแกรม (Software) วิชาการสร้างปลั๊กอิน (Plug-in) เกี่ยวกับการปรับแต่งภาพ เป็นต้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต มีการเรียนในและนอกห้องเรียนเหมือนกัน แต่วิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าจะมีห้องปฏิบัติการเพิ่มเติม

5. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

5.1 สิ่งประเมิน

5.1.1 ส่วนที่เหมือนกัน มีดังนี้ จากคะแนนความประพฤติ การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การปฏิบัติ การสอบ

5.1.2 ส่วนที่เพิ่มเติมของวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้ามีการประเมินจากการนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมผลงาน การนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการ

5.2 ผู้ประเมิน

5.2.1 ส่วนที่เหมือนกัน คือ การประเมินโดยผู้สอน

5.2.2 ส่วนที่เพิ่มเติมของวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าคือมีทั้งผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันประเมิน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การประเมินผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทีมสอน ผู้ใช้บัณฑิตและผู้บริโภค

5.3 เกณฑ์การประเมินของวิชาถ่ายภาพในปัจจุบันมีการแบ่งเกณฑ์การให้เกรดไว้ อย่างชัดเจน ส่วนของวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าจะมีเกณฑ์ที่อิงกับการเปลี่ยนแปลงของโลกใน ด้านของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์ในการถ่ายภาพต่างๆ การเปลี่ยนแปลงของโปรแกรม ประยุกต์และลักษณะของผลงานที่จะมีขนาดใหญ่ มีความซับซ้อนมากขึ้น

5.4 การสอบของวิชาถ่ายภาพในปัจจุบันมีการสอบปลายภาคและรายงาน ส่วน ของวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้าจะมีการสอบด้วยโครงการซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนได้ออกไป ปฏิบัติ ได้ประสบการณ์ตรง การสอบข้อเขียน การสอบจากผลงานและการแสดงนิทรรศการ

6. ด้านผู้สอนของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต สำหรับ วิชาถ่ายภาพในปัจจุบันไม่มีการกำหนดเกณฑ์ แต่ในทศวรรษหน้าการจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพ จะคำนึงถึงคุณสมบัติ ดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการพัฒนาตนเอง มีความรู้ ทักษะ มีวุฒิตรงหรือ ประสบการณ์การทำงาน ศึกษาหลักสูตร มีความสามารถในการการถ่ายทอด เข้าใจผู้เรียน มีความ เป็นครูและรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม

7. ด้านผู้เรียนของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต

7.1 ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนวิชาถ่ายภาพในปัจจุบันไม่มีการกำหนด แต่ใน ทศวรรษหน้าควรมีพื้นฐานศิลปะ มีความสนใจในการถ่ายภาพหรือมีพื้นฐานการถ่ายภาพ มี คอมพิวเตอร์และพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาก่อน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจ ในเรื่องการจัดองค์ประกอบและแสงเงามากขึ้นเหมือนวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษาใน ต่างประเทศ

7.2 ลักษณะพฤติกรรมในการเรียน ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกันแต่ในทศวรรษ หน้า ส่วนที่ควรมีเพิ่มเติมคือ การเปิดใจกว้าง ติดตามเทคโนโลยี ติดตามการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีสารสนเทศ ชอบความรวดเร็ว รู้จักการนำเสนอ มีความละเอียดอ่อน ช่างสังเกต มี แรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ช่างสงสัยและเข้าใจการทำงานเป็นทีม

7.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว

7.3.1 สิ่งที่เหมาะสมกัน ได้แก่ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

7.3.2 สิ่งเพิ่มเติมในทศวรรษหน้า ได้แก่ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ของศาสตร์การถ่ายภาพกับศาสตร์อื่นได้ กล้านำเสนอ ถ่ายทอด สร้างความคิดสร้างสรรค์จาก ภาพถ่ายได้มากขึ้น รู้ลึก รอบรู้ มีมิติ มุมมอง การแต่งกายเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความละเอียด เป็นแบบอย่างได้ วิจารณ์ได้ ใจกว้าง มีเอกลักษณ์ของตนเอง และสามารถนำไปใช้ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย

8. ความต้องการของอาชีพในอนาคตของรายวิชาถ่ายภาพ สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิต ในปัจจุบันไม่มีที่กำหนดไว้ แต่ในทศวรรษหน้าจะมีความต้องการครูสอนศิลปะที่มีความหลากหลาย เป็นผู้จัดหลักสูตรอบรมหรืออาชีพอิสระ มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า โดยผู้วิจัยทำการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลรวมทั้งเสนอข้อเสนอนี้ตามลำดับ

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง คือ
  - 1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
  - 1.2 คณาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา
  - 1.3 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ ระดับปริญญาบัณฑิต ในสาขาวิชาศิลปศึกษาคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
  - 1.4 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
  - 1.5 ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาอื่นๆ
  - 1.6 ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระทางด้านภาพถ่ายที่จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
2. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงบรรยายและทำการเก็บข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ลักษณะเป็นแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางในเรื่องอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้ค่าและประโยคหลักที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเข้าหมวดหมู่เพื่อจัดทำสรุปคำบรรยายและนำผลสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาฉันทมติและนำมาสรุปเพื่อแสดงให้เห็นทรรศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ

สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้าและนำเสนอในการอภิปรายผลต่อไป ดังมีรายละเอียดในการสรุปผลการวิจัยแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
2. ด้านเนื้อหาของสาระของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
3. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
4. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
5. ด้านการวัดและประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
6. ด้านผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
7. ด้านผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
8. ด้านแหล่งค้นคว้าของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า
9. ด้านความต้องการของอาชีพของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้กล้องและอุปกรณ์ถ่ายภาพต่างๆได้
- 1.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถใช้เทคนิคต่างๆในการถ่ายภาพในการถ่ายภาพยุคใหม่ที่มีพื้นฐานอุปกรณ์ระบบดิจิทัลได้
- 1.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมประยุกต์สำหรับการจัดการกับภาพถ่ายเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพได้
- 1.4 เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาคุณค่าของการถ่ายภาพในอดีตจนถึงปัจจุบันแล้วสามารถนำมาบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น นำไปประยุกต์ใช้ให้ทันกับเทคโนโลยีและใช้กับการเรียนการสอนศิลปะได้
- 1.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ
- 1.6 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาพถ่ายภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีภาพถ่ายได้
- 1.7 เพื่อให้ผู้เรียนมีจริยธรรม จรรยาบรรณในการถ่ายภาพ การใช้ และการเผยแพร่ภาพถ่ายในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ด้านเนื้อหาของสาระของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

ประกอบด้วย

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของกล้องถ่ายภาพและการถ่ายภาพแต่ละสมัย
- 2.2 เรียนรู้อุปกรณ์ กลไก เทคนิคการถ่ายภาพแบบต่างๆ
- 2.3 การฝึกปฏิบัติถ่ายภาพ

- 2.4 กระจกในการเปลี่ยนแปลงของสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพ
- 2.5 การวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานการถ่ายภาพ
- 2.6 การใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการปรับแต่งภาพถ่าย
- 2.7 การจัดการภาพถ่าย ขบวนการพิมพ์
- 2.8 การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายกับการเรียนการสอนหรืออื่นๆ
- 2.9 คุณธรรมจริยธรรมในการถ่ายภาพ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพในศตวรรษหน้า

- 3.1 การจัดการเรียนการสอน เป็นวิชาบังคับในปีการศึกษาปีที่ 2

- 3.2 วิธีการสอน การปฏิบัติ การบรรยาย โครงการ การเรียนการสอน

อิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สอนกำหนดอาจหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวงการถ่ายภาพทั่วโลกซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษา การสาธิต

- 3.3 สื่อประกอบการเรียนการสอน ได้แก่

- 3.3.1 ภาษาอังกฤษ

3.3.2 ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) จอภาพหรือเครื่องฉายภาพ (Projector) โปรแกรมนำเสนอ สื่อผสม คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่างๆควรเป็นไปตามเทคโนโลยีสมัยนั้น

3.3.3 อุปกรณ์เกี่ยวกับการถ่ายภาพ เช่น กล้อง ฉากสำหรับถ่ายภาพ อุปกรณ์ที่ต่อภาพจากกล้องขึ้นจอได้ทันที

3.3.4 สื่อตัวอย่างต่างๆ เช่น ภาพเคลื่อนไหว ตัวอย่างภาพถ่าย การใช้งานการจำลองแบบเสมือน (Simulation) และหนังสือภาพ

3.4 รูปแบบของตำราเรียน ภาพเคลื่อนไหว หนังสือถ่ายภาพเพิ่มเติม หนังสือเทคโนโลยีที่หลากหลาย เว็บไซต์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) แหล่งข้อมูลที่เหมือนกับวิกิพีเดีย (Wikipedia) รายการโทรทัศน์ สารคดีและผู้เรียนสร้างเองจากการเรียนรู้หาข้อมูล

3.5 การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน โครงการ ถ่ายภาพนอกชั้นเรียน ตามตอบในชั้นเรียน จัดนิทรรศการ แบ่งกลุ่มทำงาน การนำเสนอผลงานทั้งในชั้นเรียนและผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ประกวดถ่ายภาพ ดุริยธรรมหรือห้องปฏิบัติการถ่ายภาพอื่นๆ สร้างกิจกรรมร่วมกับวิชาอื่นและการจำลองคุณภูมิสีในห้องเรียน

- 3.6 รายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.6.1 วิชาการถ่ายภาพขั้นสูง เช่น วิชาการถ่ายภาพในห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ วิชาการตกแต่งภาพถ่าย วิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย วิชาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ

วิชาการพัฒนาโปรแกรม (Software) วิชาการสร้างปลั๊กอิน (Plug-in) เกี่ยวกับการปรับแต่งภาพ เป็นต้น

3.6.2 วิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ คือ วิชาที่เกี่ยวข้องกับ ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ หรือการทำสตอปโมชัน (Stop motion) วิชาการออกแบบสิ่งพิมพ์ วิชาการผลิตสื่อการสอน วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก วิชาการออกแบบกราฟิก วิชาการนำเสนอ ผลงาน วิชาเกี่ยวกับการออกแบบเว็บไซต์และวิชาภาพประกอบ

4. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

มีการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน มีการเรียนในห้องเรียนน้อยลง ห้องเรียนมีลักษณะโล่ง ที่แสงสามารถผ่านเข้ามาได้ มีห้องสัมมนาในการเสนอและถ่ายทอดผลงานและควรมี ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ

เทคโนโลยีการถ่ายภาพทศวรรษหน้าที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น เทคโนโลยีในการถ่ายภาพพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การถ่ายภาพเป็นเรื่องง่าย มีระบบ อินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนส่งผลงานผ่านเว็บ เครื่องพิมพ์ที่มีคุณภาพ

5. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

5.1 การวัดประเมินจาก

5.1.1 ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ด้านการใช้ โปรแกรมประยุกต์ (Software) การใช้อุปกรณ์ต่างๆ (Hardware) การใช้ระบบสารสนเทศ การใช้ ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์

5.1.2 ผลงาน เช่น มีขนาดใหญ่ขึ้น มีความซับซ้อน

5.1.3 3.การทำงาน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติ การทำงาน ร่วมกัน การทำงานกลุ่ม งานเดี่ยว การทำโครงการการนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมงาน การนำไป ประยุกต์และพัฒนาการ

5.2 ประเมินโดย การสังเกต ข้อสอบ การพูดคุย การเปรียบเทียบผลงาน แฟ้ม สะสมผลงานและแบบบันทึกคะแนน

5.3 ผู้ประเมิน คือ ผู้สอน ผู้สอนประเมินร่วมกับผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือวิทยากรร่วมประเมินเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ทีมสอน ผู้ใช้บัณฑิต และผู้บริโภคร

5.4 เกณฑ์การประเมิน

5.4.1 ความสามารถในการจัดการโครงการของตนเองและของกลุ่ม ใน การนำสิ่งที่เรียนและประสบการณ์ต่างๆมาใช้ในการทำงาน กระบวนการคิด การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การนำเสนอและการเผยแพร่ผลงานภาพถ่ายในเครือข่ายสังคมออนไลน์

5.4.2 การสร้างผลงานที่มีคุณภาพ

5.4.3 ความสามารถในการใช้อุปกรณ์ในการถ่ายภาพ โปรแกรมประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภาพถ่าย การจัดการระบบดิจิทัล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายสังคมออนไลน์

5.5 การสอบ สอบด้วยโครงการที่เกิดจากการเดินทางของผู้เรียนหรือประสบการณ์ตรง การนำเสนอ การสอบข้อเขียน สอบจากผลงาน การแสดงนิทรรศการและการสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

6. ด้านผู้สอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

6.1 การจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพจะคำนึงถึงคุณสมบัติดังนี้

มีความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสมาชิกของเครือข่ายสังคมออนไลน์ มีการพัฒนาตนเอง มีความรู้ ทักษะ มีวุฒิตรงหรือประสบการณ์การทำงาน ศึกษาหลักสูตร มีความสามารถในการการถ่ายทอด เข้าใจผู้เรียน มีความเป็นครูและรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม

6.2 การเตรียมพร้อมก่อนการเรียนการสอนโดยผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลก่อน ผลิตสื่อที่ตรงและเข้าใจง่าย ทำความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ ทำความเข้าใจผู้เรียน เตรียมเอกสาร จัดกิจกรรม หาแหล่งค้นคว้าและติดตามความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ

6.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะเป็นเหมือนเดิมโดยมีเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทุกสถานที่ทุกเวลา

6.4 จำนวนผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 20 คน ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตามยังคงจำกัดจำนวนผู้เรียนเพื่อการดูแลคุณภาพผลงาน

7. ด้านผู้เรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

7.1 ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน ผ่านการเรียนพื้นฐานศิลปะมาก่อน ผู้เรียนมีความสนใจในการถ่ายภาพ ผู้เรียนสามารถถ่ายภาพได้แต่อาจจะไม่มีพื้นฐานด้านทฤษฎีมาก่อน มีกล้องถ่ายภาพ มีคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่พกพาได้ มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศ

7.2 ลักษณะพฤติกรรมในการเรียน ผู้เรียนต้องมีการฝึกฝนนอกห้องเรียน รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เปิดใจกว้าง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน รู้จักการนำมาประยุกต์ใช้กับสื่ออื่นๆ ทันเทคโนโลยี สามารถใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ขอความร่วมมือ รู้จักการนำเสนอ มี

ความละเอียดอ่อน ช่างเก็บ ช่างสังเกต มีแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ช่างสงสัยและ
เข้าใจการทำงานเป็นทีม

7.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง
ความรู้ของศาสตร์การถ่ายภาพกับศาสตร์อื่นได้ มีทักษะ ความรู้ กล้านำเสนอ ถ่ายทอด สร้าง
ความคิดสร้างสรรค์จากภาพถ่ายได้มากขึ้น รู้ลึก รอบรู้ มีมิติ มุมมอง มีคุณธรรมจริยธรรม การแต่ง
กายเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความละเอียด เป็นแบบอย่าง
ได้ วิจารณ์ได้ ใจกว้าง มีเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อ
ที่หลากหลาย

8. ความต้องการของอาชีพในอนาคตของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

คือ ครูสอนศิลปะที่มีความหลากหลาย ผู้จัดหลักสูตรอบรมและขึ้นอยู่กับความสนใจของ
ผู้เรียนที่จะนำไปประยุกต์ เช่น อาชีพอิสระ ช่างภาพ นักวิจารณ์ภาพถ่าย ฝ่ายสื่อ โสัดในหน่วยงาน
ออกแบบกราฟิก ออกแบบโฆษณา ทำงานสิ่งพิมพ์ งานสารคดี หนังสือท่องเที่ยว สำนักงาน
ออกแบบต่างๆ ธุรกิจต่างๆเกี่ยวกับด้านการถ่ายภาพ ตกแต่งภาพและนักประกวดล่ำรางวัล

9. อุปสรรคในการเรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

- 9.1 เรื่องอุปกรณ์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
- 9.2 การบำรุงรักษาอุปกรณ์
- 9.3 งบประมาณ
- 9.4 บุคลากร ที่มีความสามารถ เชี่ยวชาญ
- 9.5 การเห็นความสำคัญของวิชาจากสถาบันและผู้ใหญ่
- 9.6 การออกแบบรายวิชาให้ตรงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและสังคม
- 9.7 อนาคตของสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป
- 9.8 ผู้เรียน ขาดความกล้าแสดงออก ความทุ่มเทในการเรียน
- 9.9 ความเข้าใจสื่อที่อยู่ในบริบทเดียวกัน
- 9.10 ความต่อเนื่องด้านหลักสูตร
- 9.11 สถานการณ์ความไม่สงบ
- 9.12 ผู้เรียนอาจใช้ช่องว่างของเทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

- 1.1 เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้กล้องและอุปกรณ์ถ่ายภาพต่างๆได้

1.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถใช้เทคนิคต่างๆในการถ่ายภาพในการถ่ายภาพยุคใหม่ที่มีพื้นฐานอุปกรณ์ระบบดิจิทัลได้

1.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมประยุกต์สำหรับการจัดการกับภาพถ่ายเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพได้

1.4 เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาคุณค่าของการถ่ายภาพในอดีตจนถึงปัจจุบันแล้วสามารถนำมาบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น นำไปประยุกต์ใช้ให้ทันกับเทคโนโลยีและใช้กับการเรียนการสอนศิลปะได้

1.5 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ

1.6 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ภาพถ่ายภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีภาพถ่ายได้

1.7 เพื่อให้ผู้เรียนมีจริยธรรม จรรยาบรรณในการถ่ายภาพ การใช้ และการเผยแพร่ภาพถ่ายในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการเก็บข้อมูลผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันว่าภาพถ่ายในทศวรรษหน้าเป็นวิชาที่มีความจำเป็น เพราะ การถ่ายภาพเป็นงานศิลปะอีกแขนงหนึ่ง que ผู้เรียนศิลปะศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตควรมีความรู้เป็นพื้นฐานเป็นเทคโนโลยีที่เป็นพื้นฐาน ในปัจจุบันทุกคนมีกล้อง โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์มือถือ ดังนั้นผู้เรียนควรมีทักษะในการใช้เป็นอุปกรณ์ที่ดี การถ่ายได้กับถ่ายภาพเป็นมีความแตกต่างกัน ต้องเรียนรู้กลไกล เทคนิค วิเคราะห์สังเคราะห์ มีสุนทรียภาพในการถ่ายภาพ มีทักษะในการใช้อุปกรณ์พื้นฐาน ให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายในการนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาต่างๆได้ รวมถึงการใช้โปรแกรมประยุกต์ เรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี เพราะมีผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นผู้เรียนวิชานี้จึงต้องเรียนรู้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ที่จะมีสมรรถนะดีขึ้น ขนาดเล็กลง ราคาถูกลง ทั้งกล้อง โปรแกรมในการปรับแต่งภาพ หรือเครื่องพิมพ์ (Printer) ซึ่งสอดคล้องกับในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552–2559 ในแนวนโยบายที่ 2.2 ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต มีเป้าหมายให้มีเครือข่ายภูมิปัญญาและประชาชนมีวิถีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพและอย่างหลากหลายมากขึ้น โดยส่งเสริมสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ สนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) โดยวัตถุประสงค์มีรายละเอียดครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive domain) ด้านทักษะ (Psychomotor domain) และด้านทัศนคติ (Affective domain) (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

2. ด้านเนื้อหาของสาระของรายวิชาถ่ายภาพในศตวรรษหน้า

2.1 ประวัติความเป็นมาของกล้องถ่ายภาพและการถ่ายภาพแต่ละสมัย จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การรู้ประวัติศาสตร์ วิศวกรรม การรู้อดีตทำนายอนาคต จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญและเกิดความห่วงหา การเรียนรู้รูปแบบต่างๆของกล้อง กลไก การทำงานในอดีตเป็นสิ่งที่นำมาพัฒนากล้องในปัจจุบันซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจระบบดิจิทัลได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการถ่ายภาพระบบดิจิทัลในการเรียนถ่ายภาพระดับสูงในระดับอุดมศึกษา ได้ผลว่าผู้เชี่ยวชาญยอมรับการถ่ายภาพระบบดิจิทัลแต่ในการเรียนการสอนควรสอนควบคู่กับระบบเดิมด้วย (Jeffery, 2002)

2.2 เรียนรู้อุปกรณ์ กลไก เทคนิคการถ่ายภาพแบบต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เรื่องกลไกของกล้องมีเพื่อให้ผู้เรียนทดลองและได้รู้ผลในการใช้กลไกต่างๆของกล้องเพื่อควบคุมให้เกิดเทคนิคต่างๆได้เหมาะสมกับการผลิตงานการฝึกโดยมีผู้สอนคอยดูแลให้คำปรึกษาและผู้เรียนควรจะมีควมรู้ในการบำรุงรักษาอุปกรณ์และกล้องถ่ายภาพด้วย มีความสอดคล้อง เรื่องความรู้เรื่ององค์ประกอบภาพ การนำส่วนประกอบต่างๆ ของนักถ่ายภาพ เช่น การใช้เส้นนำสายตา ความสมดุลของภาพ สี สัน มารวมกันทำให้เกิดเป็นภาพที่มีเรื่องราว ในการถ่ายภาพที่ดีมีคุณภาพสูง น่าสนใจต้องใช้เทคนิคในการถ่ายทำแต่ถ้าต้องการให้มีคุณค่าทางใจต้องใช้ศิลปะเข้าช่วย นักถ่ายภาพจึงจำเป็นต้องเข้าใจทั้งเทคนิคและศิลปะการถ่ายภาพควบคู่กันไป (สุรชาติ ทินานนท์, 2546; ศักดา ศิริพันธุ์, 2537)

2.3 การฝึกปฏิบัติถ่ายภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ปฏิบัติได้ รู้จักการแก้ปัญหาจนสามารถนำไปใช้ได้

2.4 ตระหนักในการเปลี่ยนแปลงของสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพ ผู้เชี่ยวชาญจะให้ความสำคัญของสุนทรียภาพมากที่สุด โดยความเห็นเห็นว่า เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานเรื่องความงามจะช่วยส่งเสริมการถ่ายภาพได้ดีขึ้น เป็นการสร้างคุณค่าให้งานศิลปะ รู้จักคิดวิธีการแสดงออกของความงาม ผู้เรียนจะรู้ว่าดีอย่างไร สร้างแรงดึงดูดอย่างไร ช่วยให้ผู้เกิดมุมมองในการถ่ายภาพที่ดีขึ้น

2.5 การวิเคราะห์ วิจารณ์ผลงานการถ่ายภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ผู้เรียนควรได้ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์หลังจากได้ลองปฏิบัติแล้ว หาข้อบกพร่อง นำเสนอ ได้แสดงความคิดเห็น รู้ตนมีเหตุผลและได้รู้พัฒนาการของผู้เรียนเองด้วย สอดคล้องกับ วิธีสอนแบบวิเคราะห์ และวิจารณ์ผลงานศิลปะ วิธีการสอนแบบนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถนำความรู้ หลักการทางศิลปะไปใช้วิเคราะห์ผลงานของตนเองและผู้อื่นได้ ครูต้องสอนหลักการวิจารณ์ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อใช้ปฏิบัติจริง

2.6 การใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการปรับแต่งภาพถ่าย โปรแกรมเป็นเบื้องต้น เพื่อจัดการกับภาพถ่าย อยู่ในเรื่องของการปฏิบัติ ได้ฝึกฝนทักษะ เป็นเครื่องมือในการนำสุนทรียภาพในตัวผู้เรียนมาใช้ ให้การจัดแต่งภาพให้ดีขึ้น รู้ว่าภาพอย่างไรดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปได้และเพื่อให้การพิมพ์งานภาพถ่ายออกมามีคุณภาพ

2.7 การจัดการภาพถ่าย ขบวนการพิมพ์ เพื่อให้การพิมพ์ผลงานภาพถ่ายออกมาได้อย่างมีคุณภาพ

2.8 การประยุกต์ใช้ภาพถ่ายกับการเรียนการสอนและรายวิชาต่างๆ ภาพถ่ายเป็นสื่ออย่างหนึ่ง ในการใช้ภาพสื่อความหมายต่างๆนั้นจะสื่ออย่างไรให้ตรงกับความต้องการของงาน สอดคล้องกับการถ่ายภาพเป็นการสื่ออย่างหนึ่งที่มีความเป็นสากลเพราะผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ต้องมีคำบรรยาย ด้านเนื้อหาสาระที่ผู้สอนถ่ายทอดสู่ผู้เรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอและเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สุรชาติ ทินานนท์, 2546; George and Rudnitsky, 1986)

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาข้อ 2.6, 2.7, 2.8 มีความสอดคล้องกับเรื่องบทเรียนว่าควรมีเนื้อหาในด้านความรู้ความเข้าใจทั่วไป เรียนรู้วัสดุและการใช้งาน การถ่ายภาพ การจัดการไฟล์ การเตรียมพิมพ์โดยรวมถึงการเรียนโปรแกรมปรับแต่งภาพอย่างโฟโต้ชอป (Photoshop) การสแกนฟิล์ม การพิมพ์ การเก็บรักษาภาพ การนำภาพไปใช้งานต่างๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำเสนอผลงาน เป็นต้น (Jeffery, 2002; ประชิต ทิถนบุตร, 2531)

2.9 คุณธรรมจริยธรรมในการถ่ายภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าผู้เรียนยังคงต้องมี ซึ่งจากแนวโน้มด้านลบเรื่องผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า กล่าวถึง การสอนคุณธรรมจริยธรรมยังไม่มีคุณภาพ ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง ยิ่งทำให้ผู้สอนควรจะเน้นในด้านคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

ในด้านเนื้อหาทั้งหมดของรายวิชาถ่ายภาพนี้มีความครอบคลุมสอดคล้องกับแนวทางในการสอนศิลปะโดยยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline- Based Art Education) โดยหากบูรณาการความรู้ทั้ง 4 ด้านนี้ให้มีปฏิสัมพันธ์กันจะช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับรู้ซึ่งในทางสุนทรียศาสตร์มากขึ้นและวิจัยเรื่องการสำรวจการรวมวิชาสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) วิชาศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) และวิชาศิลปะปฏิบัติ (Art Studio) เข้าไว้ในหลักสูตรฝึกหัดครูสอนศิลปะพบว่าศิลปะปฏิบัติเป็นเนื้อหาหลักอันหนึ่งของหลักสูตรเตรียมฝึกหัดครูสอนศิลปะรองลงมาคือประวัติศาสตร์ศิลป์และวิชาสำหรับเรื่องสุนทรียศาสตร์และศิลปะวิจารณ์แยกออกไปต่างหากแต่ก็ยังมีครบทุกด้านในหลักสูตรฝึกหัดครูสอนศิลปะ (Greer, 1987; Fisher and Salome, 1991)

3. การจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

3.1 การจัดการเรียนการสอน เป็นวิชาบังคับ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวนร้อยละ 65 เห็นว่าควรเป็นวิชาบังคับ เพราะ การถ่ายภาพก็เป็นอีกเทคนิคหนึ่งในการสร้างงานศิลปะ ได้ถ่ายทอดผ่านสื่ออื่นๆ สร้างความหลากหลาย ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งวิชา หรือกิจกรรมต่างๆ และให้ผู้เรียนได้สัมผัสจริงจึงจะเห็นความสำคัญ หรือผู้เรียนบางคนไม่รู้ว่าตนเองชอบจนกว่าจะได้ลองใช้จริง ดังความสำคัญของวิชาที่จัดอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะสาขาว่า ลักษณะและองค์ประกอบของวิชากลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะกลุ่มวิชาชีพซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยที่กลุ่มวิชาชีพจะเป็นด่านแรกที่สำคัญในการสร้างคนเข้าสู่อาชีพ หลักสูตรจึงเริ่มด้วยการรู้ลักษณะของอาชีพ หรือเป็นพื้นฐานของอาชีพ จากนั้นจึงเริ่มองค์ประกอบต่างๆ ของอาชีพ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524)

3.2 วิธีการสอน ในการเลือกวิธีการสอนว่าการสอนวิธีใดก็ตาม ครูเป็นผู้เลือกใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับตัวครูน้อยเพียงใด ความรู้ความสนใจและความถนัดทางศิลปะ สอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาในการสอน จุดมุ่งหมายในการสอน จำนวนและลักษณะของผู้เรียน สถานที่ อุปกรณ์และเวลา ความสนใจของผู้เรียน บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและกระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ อาจใช้หลายวิธีผสมผสานกันได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524; อภรณ์ ใจเที่ยง, 2550)

3.2.1 การปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลว่าเพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง หัดใช้อุปกรณ์ แก้ไขปัญหาและควรจะมีผู้สอนอยู่ในขณะผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสอบถามได้ทันที สอดคล้องกับการสอนแบบทดลอง เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าเพื่อพิสูจน์หลักการ ทฤษฎีที่ผู้เรียนได้ค้นพบไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง เกิดทักษะในการใช้เครื่องมือ เป็นแนวทางในการค้นพบสิ่งใหม่ ให้ฝึกค้นคว้าอย่างมีระบบ ได้ฝึกสังเกต คิด วิเคราะห์ สรุปผลและการรายงานและจากการวิจัยเรื่องผลกระทบที่พึงประสงค์ของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูใน พ.ศ. 2553 ให้ความสำคัญในด้านกระบวนการเรียนการสอนจะมีหลายรูปแบบมากขึ้น เน้นให้ปฏิบัติจริง มีทักษะการคิด (อภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร, 2539)

3.2.2 วิธีการบรรยายนั้นมีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหา ชี้แนะแนวทางและเป็นการสร้างจิตวิญญาณให้ผู้เรียนด้วย สอดคล้องกับการสอนด้วยวิธีการบรรยายว่าเป็นวิธีสอนที่ผู้สอนพูด อธิบายเนื้อหาหรือเรื่องราวให้แก่ผู้เรียน จะยึดบทบาทของผู้สอนเป็นหลัก เพื่อให้ความรู้หรือประสบการณ์แก่ผู้เรียน เป็นการช่วยนำทาง สรุปประเด็นสำคัญและถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ในเวลาจำกัด (อภรณ์ ใจเที่ยง, 2550)

3.2.3 การสอนด้วยโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกขั้นตอนการทำงานและกลั่นกรองความรู้ทั้งหมดมาใช้ เป็นทั้งการปฏิบัติและการแก้ปัญหาด้วย สอดคล้องกับวิธีสอนด้วยโครงงานว่าเป็นทั้งแบบการปฏิบัติและสอนแบบแก้ปัญหา ผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนรู้หลักการแก้ปัญหา รู้จักสาเหตุของปัญหาจากประสบการณ์จริง เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเองและวินิจฉัยปัญหา โดยมีครูคอยแนะนำหรือวางแผนงานค้นคว้าร่วมกับผู้เรียน ทำให้กระบวนการเรียนรู้มาจากประสบการณ์จริง มีความหมาย เป้าหมาย ให้แรงกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี (เกษร ธิตะจारी, ม.ป.ป.; ปภัสวดี วีรภิตติ, 2519; เกษม วัฒนชัย, 2544)

3.2.4 การเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สอนกำหนดอาจหมายถึงบุคคลที่อยู่ในวงการถ่ายภาพทั่วโลกซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงต้องมีการพบปะกับผู้สอนด้วยเพราะเป็นวิชาปฏิบัติ สอดคล้องกับเรื่องการสื่อสารในองค์กรว่า การใช้วิธีการสื่อสารแบบพบปะสนทนาโดยตรงจะให้ผลดีกว่าใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการแพร่กระจายความรู้ การเป็นเพื่อนจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความรู้ที่ซ่อนอยู่ในบุคคลได้มากกว่า (Epstein, 2000) และการเรียนรู้แบบออนไลน์ (E-learning) เป็นการศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน เนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วีดิโอและมัลติมีเดียอื่นๆ โดยผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นทุกคนสามารถติดต่อ ปรีกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ การเรียนการสอนแบบออนไลน์นี้จะช่วยเพิ่มความสนใจ ความตื่นตัวของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมากขึ้นหากมีการติดต่อสื่อสาร 2 ทางและในอนาคตจะมีการใช้มากขึ้น (สุชุม เฉลยทรัพย์และคณะ, 2547; Papandrea, 2010)

3.2.5 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยผู้เรียนจะต้องมีการศึกษาข้อมูลมาก่อนเพื่อผู้เรียนได้อภิปราย ถ่ายทอดความคิดร่วมกันในชั้นเรียน สอดคล้องกับวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ในระดับปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยผู้สอนมีความเห็นว่าการเรียนการสอนควรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (กันต์ สมสรวย, 2551)

3.2.6 ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษา เพื่อประหยัดเวลา ได้ร่วมกันแก้ปัญหาและรู้จักการถ่ายทอด สอดคล้องกับวิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนมอบให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันค้นคว้าหรือทำกิจกรรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกคุณลักษณะนิสัยของผู้เรียน ฝึกการพูด คิด เขียนรายงาน การวิเคราะห์ การสรุป เป็นต้น

และการที่ผู้เรียนเป็นผู้สอน โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกันและกันใน รูปแบบของการสอนเพื่อน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550; เกษม วัฒนชัย, 2544)

3.2.7 การสาธิต ครูเป็นผู้แสดงวิธีการทำกิจกรรม โดยจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และแสดงวิธีทำตามลำดับขั้นและเนื่องจากการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความคิดสร้างสรรค์แสดงออกบนพื้นฐานบุคลิกส่วนตัวและให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็นทำเป็นและ แก้ปัญหาเป็น ไม่สนับสนุนการลอกเลียนแบบ ดังนั้น การสอนแบบสาธิตในวิชาศิลปศึกษาครูจึง ควรสาธิตในหลายวิธีการ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์กว้างและมีทางเลือกหลากหลาย ไม่ปัก ใจอยู่เฉพาะวิธีการใดวิธีการหนึ่ง (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2524) และเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่จะมี โอกาสความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2553 ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียน โดยครูปฏิบัติเป็นตัวอย่างพร้อมการชี้แนะ การสาธิตมีเพื่อแสดงกระบวนการ การปรากฏจริง หรือ สร้างความเข้าใจจากหุ่นจำลอง (กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร, 2539; เกษม วัฒนชัย, 2544)

3.3 สื่อประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ ภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสาร การ หาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีสารสนเทศ กล้องถ่ายภาพ อินเทอร์เน็ต เครื่องฉายสังคม ออนไลน์ (Online Social Network) ภาพเคลื่อนไหว ตัวอย่างภาพ จอภาพหรือเครื่องฉายภาพ (Projector) PowerPoint คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่างๆควรเป็นไปตามเทคโนโลยีสมัยนั้น สื่อผสม การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) ฉากสำหรับถ่ายภาพ อุปกรณ์ที่ต่อภาพจากกล้องขึ้นจอ ได้ทันทีและหนังสือภาพ สอดคล้องกับการใช้สื่อการสอนเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้ชัดเจนและเร็วขึ้น ช่วยสร้างความสนใจได้ดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การสอนดำเนินไป ได้อย่างราบรื่นและสะดวกคล่องตัวแก่ผู้เรียน ช่วยสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยโดยใช้คอมพิวเตอร์ สร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) ทำให้เกิดระบบการรายงานผลของผู้เรียนอย่างถูกต้อง การ จำลองแบบและการเล่นเกม (Simulation and Games) เพื่อสร้างเรื่องหรือสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประเด็นหรือปัญหาด้านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ หรือ เครื่องฉายต่างๆจะมีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น มีเทคโนโลยีที่สะดวกต่อการเรียนมาก ขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร, 2539; เกษม วัฒนชัย, 2544; จรัส สุวรรณเวลา, 2550; Papandrea, 2010) แนวโน้มของอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆจะมี ราคาถูกลงและมีคุณภาพดีขึ้นสถาบันหรือผู้เรียนจะมีความพร้อมมากขึ้น (Thornburg, 1997)

3.4 รูปแบบของตำราเรียน ภาพเคลื่อนไหว หนังสือถ่ายภาพเพิ่มเติม หนังสือ เทคโนโลยีที่หลากหลาย เว็บไซต์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books) เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่ง การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดด้วยการเรียนรู้ จากสื่อต่างๆ ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์จากสิ่งที่เห็นด้วยตัวเองและสามารถนำความรู้ที่ได้ขึ้นไป

ประยุกต์ใช้หรือเป็นแนวทางของตนเองและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่อ่านได้ทาง อินเทอร์เน็ต ในอนาคตอาจจะเข้ามาแทนที่หนังสือที่พิมพ์ด้วยกระดาษ เหมือนการใช้จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) ที่เข้ามาแทนการส่งจดหมาย ระบบการหาข้อมูลออนไลน์ได้รับความนิยม และมีการพัฒนามากขึ้น ด้านรูปแบบตำราที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เหมือนกับวิกิพีเดีย (Wikipedia) ผู้เชี่ยวชาญให้เหตุผลว่าเพื่อให้ผู้สอนกับผู้เรียนสามารถร่วมกันเติมเต็มองค์ความรู้ให้ทันสมัยได้ ตลอดเวลา ช่วยต่อยอดได้ รายการโทรทัศน์ สารคดีและผู้เรียนสร้างเองจากการเรียนรู้ การหา ข้อมูล (เกสร ธิตะจาวี, ม.ป.ป.; นลินี ทวีสิน, 2549; สุขุม เฉลยทรัพย์และคณะ, 2547) รูปแบบของ เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูล เช่น ระบบสามจี (Third Generation: 3G) ที่เป็นเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคที่ 3 เป็นอุปกรณ์ที่ผสมผสานการนำเสนอ ข้อมูลและเทคโนโลยีในปัจจุบันเข้าด้วยกัน ใช้บริการมัลติมีเดียส่งผ่านข้อมูลด้วยระบบไร้สายด้วยความเร็วที่สูงขึ้น รับส่งข้อมูลได้มากกว่าซึ่งทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว สะดวก และมีรูปแบบใหม่ๆ มากขึ้น (วิทยาลัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด, 2011) และตัวอย่างของเทคโนโลยีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้ มี ดังนี้ ในปี 2014 ทำนายว่าหุ่นยนต์จะเริ่มเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชีวิตมนุษย์มากขึ้น โปรแกรมช่วยค้นหาข้อมูลที่เชื่อมโยงกันทุกอย่าง มนุษย์ต้องพัฒนาหาความสัมพันธ์ที่เหมาะสมในการเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านั้น และเมื่อข้อมูลทุกอย่างสามารถเชื่อมต่อกันจะทำให้การเรียนรู้สิ่งต่างๆ เป็นไปได้ง่ายต่อ ในปี 2015 โปสเตอร์โฆษณาสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบและตำแหน่งเหมือน จอโทรทัศน์ เป็นต้น (Burton, 2009)

3.5 การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน โครงการ ถ่ายภาพนอกชั้นเรียน ถ้ามอบในชั้นเรียน จัดนิทรรศการ แบ่งกลุ่มทำงาน ประกวดถ่ายภาพ คุนิทรรศการหรือ ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพอื่นๆ การนำเสนอผลงานทั้งในชั้นเรียนและผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สร้างกิจกรรมร่วมกับวิชาอื่นและการจำลองอุณหภูมิสีในห้องเรียน กิจกรรมจะสอดคล้องกับวิธีการ สอนของผู้สอนด้วย สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่จะมีโอกาสความเป็นไปได้ในระดับ มากที่จะเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2553 ให้ความสำคัญด้านกระบวนการเรียนการสอนว่าจะมีการเรียนรู้ ประสบการณ์นอกห้องเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต (กัญญาพัฒน์ นนทะ นาคกร, 2539) และเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะทำให้ผู้สอนทราบว่าสอนอย่างไร ใช้วิถีใดใน การนำเสนอหรือสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม อาจใช้วิธีเดียวใน การสอนแต่ละครั้ง โดยจะต้องเป็นวิธีที่เหมาะสมกับกับลักษณะของเนื้อหาวิชา กับผู้เรียน สภาพ ห้องเรียนและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550)

รายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพ ให้นักเรียนได้เลือกตามความสนใจ เพื่อตอบสนอง ความต้องการเฉพาะตนของผู้เรียน จัดเป็นวิชาเลือกเสรี คือวิชาใดๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอน

โดยมุ่งเน้นให้เลือกเรียนตามความสนใจของผู้เรียนเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนและตอบสนองความสนใจของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2524) ผู้วิจัยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.5.1 วิชาเทคนิคการถ่ายภาพขั้นสูง เช่น วิชาการถ่ายภาพในห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ วิชาการตกแต่งภาพถ่าย วิชาการวิจารณ์ภาพถ่าย วิชาประวัติศาสตร์การถ่ายภาพ วิชาการพัฒนา Software วิชาการสร้าง Plug-in เกี่ยวกับการปรับแต่งภาพ เป็นต้น

3.5.2 วิชาที่เป็นการประยุกต์ใช้ภาพถ่าย คือ วิชาที่เกี่ยวข้องกับภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ หรือการทำสตอปโมชัน (Stop motion) เพราะผู้เรียนจะมีพื้นฐานเรื่องมุมมองมาแล้ว วิชาการออกแบบสิ่งพิมพ์ วิชาการผลิตสื่อการสอน วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก วิชาการออกแบบกราฟิก วิชาการนำเสนอผลงาน วิชาเกี่ยวกับการออกแบบเว็บไซต์และวิชาภาพประกอบ

4. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

มีการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน มีการเรียนในห้องเรียนน้อยลง ห้องเรียนมีลักษณะโล่งที่แสงสามารถผ่านเข้ามาได้ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าผู้สอนต้องเตรียมสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้พร้อม เช่น การติดตั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การเตรียมที่นั่ง ระบบไฟฟ้า แสงสว่างและการระบายอากาศ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ห้องที่มีระเบียบ ควบคุมได้ มีสื่อหลากหลายให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถยืมของได้ หรือมีมัลติมีเดียและมีบรรยากาศรอบข้างเป็นต้นไม้ เพื่อให้สามารถได้เรียนรู้เรื่องแสง ห้องในสวน หรือหาสิ่งรอบตัวให้ฝึก มีห้องสัมมนาในการเสนอและถ่ายทอดผลงานและควรมีห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลอง เรียนรู้จริง เพิ่มความหลากหลาย เพิ่มประโยชน์ เรียนรู้เรื่องแสง ใช้สำหรับสาธิต เพื่อเป็นห้องเฉพาะให้ผู้เรียนใช้ฝึกปฏิบัติได้สะดวก ฝึกการจัดองค์ประกอบ ในการมีห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ ควรต้องมีการจัดตารางเวลาการใช้ห้อง มีการจัดการที่ดีและระบบกันของหาย หรือเพื่อสภาพอากาศภายนอกไม่อำนวย การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมมีเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2537)

เทคโนโลยีการถ่ายภาพทศวรรษหน้าที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น เทคโนโลยีในการถ่ายภาพพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การถ่ายภาพเป็นเรื่องง่าย เพราะกล้องดิจิทัลจะมีคุณภาพดีขึ้น ขนาดเล็กลง ราคาถูกลง ลดปัญหาเรื่องขาดอุปกรณ์ มีระบบอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนส่งผลงานผ่านเว็บสามารถส่งงานได้ทุกที่ ผู้สอนไม่ต้องไปกับผู้เรียนก็ได้ แต่สามารถส่งให้ผู้สอนวิจารณ์แก้ไขให้ได้ตอนนั้นและเครื่องพิมพ์ที่มีคุณภาพ เปลี่ยนจากห้องมืดล้างอัด เป็นห้องมืดดิจิทัล เพราะมนุษย์ได้พัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารและวิทยาการต่างๆให้

ก้าวหน้าทันสมัยอยู่ทุกวินาที เยาวชนยุคปัจจุบันจึงต้องปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ (วุฒิ
วัฒนสิน, 2541)

5. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

5.1 การวัดประเมินจาก

5.1.1 ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ด้านการใช้
โปรแกรมประยุกต์ (Software) การใช้อุปกรณ์ต่างๆ (Hardware) การใช้ระบบสารสนเทศ การใช้
ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์

5.1.2 ผลงาน เช่น มีขนาดใหญ่ขึ้น มีความซับซ้อน

5.1.3 การทำงาน เช่น การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติ การทำงาน
ร่วมกัน การทำงานกลุ่ม งานเดี่ยว การทำโครงการการนำเสนอผลงาน แฟ้มสะสมงาน การนำไป
ประยุกต์และพัฒนาการ

5.1.4 วัดความรู้ด้านทฤษฎี

5.1.5 ความประพฤติ เช่น ความตรงต่อเวลา ความตั้งใจ

5.1 ประเมินโดย การสังเกต ข้อสอบ การพูดคุย การเปรียบเทียบผลงาน แฟ้ม
สะสมผลงานและแบบบันทึกคะแนน

5.2 ผู้ประเมิน คือ ผู้สอน ผู้สอนประเมินร่วมกับผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
หรือวิทยากรร่วมประเมิน การประเมินผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ทีม
สอน ผู้ใช้บัณฑิตและผู้บริโภค (ผู้ซื้อ ผู้ใช้ผลงาน)

5.3 เกณฑ์การประเมิน จากกระบวนการทำงาน ผลงาน พัฒนาการ การตรงต่อ
เวลา การถ่ายทอด การนำเสนอ ความรับผิดชอบ การเข้าชั้นเรียน ทักษะคิด สุนทรีย์ยะ ความคิด
สร้างสรรค์ เกณฑ์อิงกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การประยุกต์ใช้ การประเมินด้านสังคม

5.4 การสอบ สอบด้วยโครงการที่เกิดจากการเดินทางของผู้เรียนหรือ
ประสบการณ์ตรง การนำเสนอ การสอบข้อเขียน สอบจากผลงาน การแสดงนิทรรศการและการ
สอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ซึ่งทั้งหมดสอดคล้องกับการวางแผนเพื่อประเมินผลการเรียนของนิสิตผู้สอนจะต้อง
พิจารณาว่าจะใช้วิธีการใดบ้าง เช่น 1) การสอบ 2) ผลงาน 3) ความก้าวหน้าส่วนตัว (รายงานปาก
เปล่า การอภิปราย การมีส่วนร่วมพฤติกรรมกรรมการแสดงออกต่างๆ ฯลฯ) 4) ความสนใจ ความ
สม่ำเสมอ (การขวนขวายหาความรู้ การเข้าชั้นเรียน ฯลฯ) (ไพฑูริย์ สีนลาวัฒน์, 2524) และการวัด
ประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพนี้ประกอบได้ด้วยในด้านของความรู้ พฤติกรรมและทักษะของ
ผู้เรียน สอดคล้องกับมิติด้านความรู้จากการศึกษาการปรับปรุงใหม่โดย แอนเดอร์สัน (Anderson,
Lorin) เรื่องการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบลูม (A Revised of Bloom's Taxonomy) โดยกล่าว

ว่ามี 4 ประเภท คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริง (Factual Knowledge) คือความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆที่จะต้องทราบในวิชา หรือแก้ปัญหา 2) ความรู้เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Knowledge) คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบพื้นฐาน 3) ความรู้เชิงวิธีดำเนินการ (Procedural Knowledge) คือ ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการทำงานแต่ละเรื่องว่าจะทำอย่างไร วิธีการแก้ไขปัญหา 4) ความรู้เชิงอภิมาน (Meta-Cognitive Knowledge) เป็นความรู้เชิงพุทธิปัญญาโดยทั่วไปของบุคคลและความตระหนักเกี่ยวกับระดับภูมิปัญญาของตนเองว่า ตนเองรู้อะไร ไม่รู้อะไรและการนำความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั้งหมดมาใช้และมีมิติด้านกระบวนการทางพุทธิปัญญา 6 ระดับ ดังนี้ 1) จำ (Remember) สามารถดึงเอาความรู้ที่เกี่ยวข้องออกมาได้จากความจำระยะยาว สามารถสร้างความหมายจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ สามารถอธิบายยกตัวอย่างได้ จำแนกประเภทได้ สรุปความได้ สรุปอ้างอิงได้ เปรียบเทียบได้และการอธิบายได้ 2) ประยุกต์ใช้ (Apply) การกระทำ การปฏิบัติ หรือการดำเนินงานในสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3) วิเคราะห์ (Analyze) สามารถแจกแจง แยกส่วนองค์ประกอบขององค์กรหรือวัตถุ ออกเป็นส่วนย่อยและตรวจสอบได้ว่าแต่ละส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างไรและแต่ละส่วนนั้นเกี่ยวข้องกับโครงสร้างใหญ่อย่างไร 4) ประเมิน (Evaluate) การตัดสินคุณค่าโดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐานด้วยการตรวจสอบและการวิพากษ์ การใช้วิจารณญาณ 5) สร้างสรรค์ (Create) การนำองค์ประกอบย่อยเข้ามาบูรณาการเพื่อให้เป็นภาพรวมที่เชื่อมต่อกันอย่างมีตรรกะ (Anderson, 2001)

6. ด้านผู้สอนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

6.1 การจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพจะคำนึงถึงคุณสมบัติดังนี้

6.1.1 มีการพัฒนาตนเอง มีความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารและวิทยาการต่างๆก้าวหน้าทันสมัยอยู่ทุกวินาที ผู้สอนจึงต้องปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ (วุฒิ วัฒนสิน, 2541)

6.1.2 มีความรู้ ทักษะ มีวุฒิตรงหรือประสบการณ์การทำงาน ซึ่งในองค์ประกอบของการสอนที่ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ ฉะนั้นครูควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้แนะนำ แนะนำและจัดหมวดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด (สุพิน บุญชูวงศ์, 2538)

6.1.3 ศึกษาหลักสูตร มีความสามารถในการถ่ายทอด มีความเป็นครู เข้าใจผู้เรียนและรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม สอดคล้องกับการศึกษาหลักสูตร เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องกระทำทุกครั้งก่อนวางแผนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนพิมพ์เขียวหรือหลักยึดสำหรับผู้สอนจะนำไปปฏิบัติ ในการศึกษาผู้เรียนก่อนสอนจะช่วยให้การสอนเป็นไปตามแนวทางที่ผู้สอนกำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537)

6.2 การเตรียมพร้อมก่อนการเรียนการสอนโดยผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลก่อน ผลิตสื่อที่ตรงและเข้าใจง่าย ทำความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา จัดสิ่งแวดล้อมเตรียมสถานที่ เตรียมอุปกรณ์ ทำความเข้าใจผู้เรียน เตรียมเอกสาร จัดกิจกรรมและหาแหล่งค้นคว้า สอดคล้องกับผู้สอนว่าต้องจัดเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับขั้นและสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน (สุพิน บุญชูวงศ์, 2538)

6.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะเป็นเหมือนเดิม ไม่มากหรือน้อยลง เพราะ ยังมีปฏิสัมพันธ์จากเทคโนโลยีต่างๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) บล็อก (Blog) หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) เป็นการผสมผสานทั้งการพบต่อหน้าและผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทางศิลปะเน้นการวัดที่ผลงานจึงยังต้องมีการปฏิบัติร่วมกัน ต้องแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากสองฝ่าย ส่วนผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นรองลงมาคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมีมากขึ้น เพราะผู้เรียนอาจเบื่อที่เรียนผ่านสื่อ การพบปะช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ต่อบอกกันได้ทันทีและต้องมีการปฏิบัติร่วมกันบ่อยๆ แต่ผู้สอนต้องสร้างบรรยากาศให้ผ่อนคลาย เพื่อให้ผู้เรียนกล้าเข้ามาถาม ปรีกษา ชัดแย้งกับโครงการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2549 เรื่อง ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า กล่าวว่า ครูมีภาระงานมากขึ้น เทคโนโลยีในกิจวัตรประจำวันใช้ในการเรียนการสอนทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ลดลง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

6.4 จำนวนผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอน 1 ท่านต่อผู้เรียน 20 คน โดยมีเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาและเพื่อให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง การสอนวิธีใดก็ตามผู้สอนเป็นผู้เลือกใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงวิธีการสอนเหมาะสมกับจำนวนและลักษณะของผู้เรียนด้วย (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524; อภรณ์ ใจเที่ยง, 2550)

7. ด้านผู้เรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

7.1 ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียน ผ่านการเรียนพื้นฐานศิลปะมาก่อน ผู้เรียนมีความสนใจในการถ่ายภาพ ผู้เรียนสามารถถ่ายภาพได้แต่อาจจะไม่มีพื้นฐานด้านทฤษฎีมาก่อน มีกล้องถ่ายภาพส่วนบุคคล มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องการจัดองค์ประกอบและแสงเงามากขึ้น

7.2 ลักษณะพฤติกรรมในการเรียน ผู้เรียนต้องมีการฝึกฝนนอกห้องเรียน รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เปิดใจกว้าง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน รู้จักการนำมาประยุกต์ใช้กับสื่ออื่นๆ ทันเทคโนโลยี สามารถใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ขอความช่วยเหลือ รู้จักการนำเสนอ มีความละเอียดอ่อน ช่างเก็บ ช่างสังเกต มีแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ช่างสงสัยและเข้าใจการทำงานเป็นทีม

7.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ความรู้ของศาสตร์การถ่ายภาพกับศาสตร์อื่นได้ มีทักษะ ความรู้ กำนำเสนอ ถ่ายทอด สร้าง ความคิดสร้างสรรค์จากภาพถ่ายได้มากขึ้น รู้ลึก รอบรู้ มีมิติ มุมมอง มีคุณธรรมจริยธรรม การแต่งกายเหมาะสม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ความละเอียด เป็นแบบอย่าง ได้ วิจารณ์ได้ ใจกว้าง มีเอกลักษณ์ของตนเองและสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย

การสอน หมายถึง การจัดดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งความรู้จากแหล่งข้อมูลไปยังผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดจากการเรียนรู้ขึ้นตามเป้าหมายที่วางไว้ (สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์, 2538) ดังนั้นลักษณะของผู้เรียนดังกล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นได้หากจัดการเรียนการสอนโดยเน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับหลังการเรียนการสอน (Outcome-Based Education: OBE) ซึ่งมีคำถามสำคัญดังนี้ สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คืออะไร ทำไมผู้เรียนควรจะเรียนเนื้อหาเหล่านั้นๆ ครูสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุดได้อย่างไร จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว ทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนโดนเน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับหลังการเรียนการสอน มีกฎ 4 ข้อ คือ 1) เน้นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับ 2) ออกแบบย้อนกลับ 3) คาดหวังให้มีความสำเร็จระดับสูง สร้างให้เหมาะสำหรับผู้เรียนทุกคน 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (Acharya, 2003)

8. ความต้องการของอาชีพในอนาคตของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

คือ ครู ที่มีความหลากหลาย ผู้จัดหลักสูตรอบรมและขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ เช่น อาชีพอิสระ ช่างภาพ นักวิจารณ์ภาพถ่าย ฝ่ายสื่อ โสตในหน่วยงาน ออกแบบกราฟิก ออกแบบโฆษณา ทำงานสิ่งพิมพ์ งานสารคดี หนังสือท่องเที่ยว สำนักงาน ออกแบบต่างๆ ธุรกิจต่างๆเกี่ยวกับด้านการถ่ายภาพ ตกแต่งภาพและนักประกวดล่ำรางวัล สอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) เสนอแนะว่า การศึกษาจะทำหน้าที่ในการจัดเตรียมกำลังคนให้เป็นผู้มีทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับสังคมและผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อีกทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพแวดล้อม เนื้อหารายวิชาในสายวิชาชีพต้องพิจารณาถึงงานและอาชีพให้ตรงกับความต้องการ

9. อุปสรรคในการเรียนของรายวิชาถ่ายภาพในทศวรรษหน้า

- 9.1 เรื่องอุปกรณ์ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
- 9.2 การบำรุงรักษาอุปกรณ์
- 9.3 งบประมาณ
- 9.4 บุคลากร ที่มีความสามารถ เชี่ยวชาญ
- 9.5 การเห็นความสำคัญของวิชาจากสถาบันและผู้ใหญ่
- 9.6 การออกแบบรายวิชาให้ตรงความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและสังคม

- 9.7 อนาคตของสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป
- 9.8 ผู้เรียน ขาดความกล้าแสดงออก ความทุ่มเทในการเรียน
- 9.9 ความเข้าใจสื่อที่อยู่ในบริบทเดียวกัน
- 9.10 ความต่อเนื่องด้านหลักสูตร
- 9.11 สถานการณ์ความไม่สงบ
- 9.12 ผู้เรียนอาจใช้ช่องว่างของเทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน

การสอนในระดับปริญญาบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพจะต้องได้รับบริการสนับสนุนการสอนด้านต่างๆเป็นอย่างดี เช่น งบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เครื่องมือ วัสดุฝึก เวลา บุคลากร อาคารสถานที่และอื่นๆ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537) แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีนโยบายสนับสนุนด้านงบประมาณสำหรับการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะกำลังคนให้สามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตและสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ จึงช่วยลดปัญหาในด้านของงบประมาณและอุปกรณ์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

ลักษณะของอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้ามีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ดังนี้

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) กับวิชาถ่ายภาพ สำหรับศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

การเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE)	วิชาถ่ายภาพ สำหรับศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
1. ด้านสุนทรียศาสตร์	การเปลี่ยนแปลงของสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพ
2. ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์	ประวัติและวิวัฒนาการของการถ่ายภาพ
3. ด้านศิลปะปฏิบัติ	กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนได้เรียนรู้ อุปกรณ์ กลไก เทคนิคการถ่ายภาพแบบต่างๆ การจัดการภาพถ่าย ขบวนการพิมพ์ การนำภาพถ่ายไปประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดในการศึกษา การใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการปรับแต่งภาพถ่าย

ตารางที่ 9 (ต่อ)

การเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE)	วิชาถ่ายภาพ สำหรับศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
4. ด้านศิลปวิจารณ์	การนำเสนอผลงานภาพถ่าย ร่วมกันการอภิปราย วิจารณ์ ผลงานภาพถ่ายในชั้นเรียน หลักการการวิจารณ์ภาพถ่าย

จากตารางสรุปได้ว่า เนื้อหาของรายวิชาถ่ายภาพ สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้ามีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ทุกด้าน ลักษณะของภาพถ่ายจะถ่ายทอดผลงานที่ชัดเจน มีเอกลักษณ์ของตนเอง เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นในการถ่ายภาพ ผู้เรียนมีความสามารถปฏิบัติการถ่ายภาพ การจัดการ การประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยี การถ่ายทอดภาพถ่าย การประเมินวิเคราะห์ วิจารณ์ผลงานภาพถ่าย รู้ข้อดี ข้อเสียเพื่อนำไปพัฒนาผลงานได้อย่างมีสุนทรียภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะ

1. การนำแนวทางของอนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้าไปประยุกต์ใช้ สถาบันการศึกษาจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ กล้องถ่ายภาพ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพต่างๆ เป็นต้น จัดเตรียมสถานที่ ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพที่เหมาะสม สื่อและแหล่งค้นคว้าที่ทันสมัย
2. ผู้สอนวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า ควรมีความเข้าใจบริบทของศิลปศึกษา การถ่ายภาพ เทคโนโลยี การประเมินผล มีประสบการณ์ด้านถ่ายภาพ มีความสามารถในการถ่ายทอดและมีความสัมพันธ์หรือเครือข่ายวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการถ่ายภาพด้วย
3. เนื้อหาสำหรับวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้าควรมีการบูรณาการแกนความรู้ของการเรียนการสอนแบบยึดหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (DBAE) ทั้งด้านศิลปะปฏิบัติ ศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์และสุนทรียศาสตร์ กับเทคโนโลยีให้มีความสมดุล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล ฉายาวัดณะ. การใช้ภาพถ่าย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ภาพนิ่ง และภาพยนตร์ (พิมพ์ครั้งที่14). กรุงเทพมหานคร: ประชุมช่าง, 2544.

กัญญาพัฒน์ นนทะนาคร. ผลกระทบของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครูใน พ.ศ. 2553. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

กันต์ สมสรวย. การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรออกแบบประยุกต์ศิลป์ ระดับปริญญา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา ศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

กิจการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (TQF)[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://www.academic.chula.ac.th/Qa_Curr/TQF/TQF.htm [2553, สิงหาคม 1]

กิจการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “บัณฑิตจุฬาฯ เป็นผู้ที่มีคุณค่าของสังคมโลก”[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.academic.chula.ac.th/> [2553, สิงหาคม 1]

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ทิศทางการอุดมศึกษาไทย[ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: <http://blog.eduzones.com/drkieng/7614> [2554, เมษายน 18]

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. แนวโน้มการศึกษาไทยในครึ่งทศวรรษหน้า[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา: http://www.kriengsak.com/index.php?components=content&id_content_category_main=21&id_content_topic_main=36&id_content_management_main=182 [2553, สิงหาคม 15]

เกษร ธิตะจารี. การสอนศิลปะระดับอุดมศึกษา. เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือนิสิตปริญญาบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2552). กรุงเทพมหานคร, 2552.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต[ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: <http://www.edu.nrru.ac.th/Degree.asp> [2554, มกราคม 5]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. หลักสูตร. แหล่งที่มา: <http://www.edu.lru.ac.th/subdomain/art2550/index.html> [2554, มกราคม 5]

- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://edu.skru.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=138 [2554, มกราคม 5]
- คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://www.commarts.chula.ac.th/departments/thai/pg.htm> [2553, มิถุนายน 8]
- คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพและการพิมพ์[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://www.sc.chula.ac.th/photo/courseb.html> [2553, มิถุนายน 8]
- คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://www.faa.chula.ac.th/faq_old/visual_faa/program.htm [2553, มิถุนายน 8]
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: <http://ednet.kku.ac.th/cur/bachelor/bachelor-art.html> [2553, มิถุนายน 8]
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการสอนศิลปะ. (ม.ป.ท.), คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2551) [ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา: http://www.edu.ru.ac.th/aspfile/bachelor_degree/13เทคโนโลยีการศึกษา_web.pdf [2553, มิถุนายน 2]
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรการออกแบบอุตสาหกรรมบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบอุตสาหกรรม[ออนไลน์]. ม.ป.ป. แหล่งที่มา: http://www.arch.chula.ac.th/id_curriculum.pdf [2553, มิถุนายน 18]
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาภูมิสถาปัตยกรรม[ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: http://www.land.arch.chula.ac.th/download/project_bla.pdf [2553, มิถุนายน 18]
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม[ออนไลน์]. 2542. แหล่งที่มา: <http://www.archdept.com/006tee01.html> [2553, มิถุนายน 18]

- จรัส สุวรรณเวลา. อุดมศึกษาไทยในอนาคต[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา:
http://www.trang.psu.ac.th/learning2teach/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=34 [2554, เมษายน 18]
- จริยา เสถบุตร. อนุกรมวิธานสำหรับการเรียน การสอน และการประเมิน[ออนไลน์]. 2551.
 แหล่งที่มา: <http://www.dpu.ac.th/rihepp/article.php?id=118> [2554, มีนาคม 28]
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. การวิจัยอนาคต. วารสารวิจัยวิทยาการวิจัย ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2529) : 22-24.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future Research). ใน ทศพร ศิริสัมพันธ์ (บรรณาธิการ), หน้า 80-86. เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. อนาคตศึกษา...เพื่ออนาคตของมนุษยชาติ. หนังสือพิมพ์มติชน. 13 พฤศจิกายน 2547 : ปีที่ 27 ฉบับที่ 9744.
- จूरรัตน์ สืบตระกูล. แนวโน้มหลักสูตรและการสอนมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในทศวรรษหน้า (2538-2548). วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- เฉลิมขวัญ ชาติพันธุ์. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ชัยศึก เกตุทัต. การนำเสนอโครงสร้างระบบอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงกลาโหมในอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ชาคริต อนันตวัฒนวงศ์. ผลของการใช้บทเรียนออนไลน์แบบเว็บแคมส์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปฏิสัมพันธ์ในการเรียน วิชาการถ่ายภาพทางการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยี-การศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549.
- ชินวรรณ บุญเกียรติ. แนวโน้มก้าวสู่สากลของสถาบันอุดมศึกษาไทย[ออนไลน์]. 2553.
 แหล่งที่มา: <http://www.chinnaworn.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539154126&Ntype=1> [2554, เมษายน 18]
- โชค บัญญาวรานนท์. ผลของภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบบทเรียนผ่านเว็บที่มีต่อความเข้าใจในการเรียนเรื่อง “การเปิดรับแสง” ในวิชาถ่ายภาพเบื้องต้นของนิสิตระดับปริญญา

- บัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีการสอน: การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม, 2533.
- ดาวเรือง แก้วขันตี และคณะ. สภาวะสังคมไทยและภาพคนไทยปี พ.ศ.2563. (ม.ป.ท.),
กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2547. (อัดสำเนา)
- ธเนศ ภิรมย์การ. การพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาคอมพิวเตอร์เพื่อการออกแบบทางศิลปะ
อุตสาหกรรม 1 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
คุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2529.
- ธวัชชัย มหานพวงศ์ชัย. การพัฒนารายวิชาการศึกษาออกแบบของเล่นสำหรับเด็กประถมศึกษา
ศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ธัชชัย ยอดพิชัย. การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรศิลปศึกษา ของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา, 2532.
- นลินี ทวีสิน. แนวโน้มการบริหารอุดมศึกษาไทยใน 5 ปีข้างหน้า[ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา:
http://www.taa.or.th/index.php?components=articles&id_articles_main=11
[2554, เมษายน 18]
- นลินี ทวีสิน. วิถีชีวิตคนไทยในอนาคต: ผลจากไอที[ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา:
http://www.nalineetaveesin.com/issue_concern/issues_it03.htm [2554, เมษายน
25]
- บ. ธงชัย. อวบ สานะเสน. Photo ART Contemporary & Fine Art Photography Magazine.
(มีนาคม 2553) : 12 – 19.
- บุญชม ศรีสะอาด. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2537.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. วิธีวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

ปภัสวดี วีรภิตติ. การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในเขตการศึกษา

1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2519.

ประชิด ทิถบุตร. การพัฒนาเนื้อหารายวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับนักศึกษาระดับ

อนุปริญญา สาขาวิชาเอกออกแบบนิเทศศิลป์ วิทยาลัยครูสวนดุสิตสภวิทยาลัย

รัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531.

ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. การถ่ายภาพ. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ปรวรรณ ดวงรัตน์. การศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติสาขาทัศนศิลป์

ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทย

วัฒนาพานิช, 2524.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา

ศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่[ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา :

http://www.eqd.cmu.ac.th/Curriculum/CMU38_52/Structure/Education.htm

[2554, มกราคม 5]

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราช

ภัฏเชียงใหม่พุทธศักราช 2547[ออนไลน์]. 2547. แหล่งที่มา :

<http://www.edu.cmru.ac.th/?name=page&file=page&op=> [2554, มกราคม 5]

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศึกษา

(ค.บ.) หลักสูตรปี 2553[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา : <http://www.pmis.bru.ac.th/>

[webservice/index.php?muCode=Constructor](http://www.pmis.bru.ac.th/webservice/index.php?muCode=Constructor) [2554, มกราคม 5]

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรราชธานี. หลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์(ปรับปรุง พ.ศ.

2550)[ออนไลน์]. 2550. แหล่งที่มา : http://portal1.udru.ac.th/webcurr/cur_struct_

[plan.php?curr_udru_id=0103&curr_year=2550&curr_plan=0&curr_branch_id=01032550100103&lev_udru_id=10](http://portal1.udru.ac.th/webcurr/cur_struct_plan.php?curr_udru_id=0103&curr_year=2550&curr_plan=0&curr_branch_id=01032550100103&lev_udru_id=10)

[2554, มกราคม 5]

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (ทัศนศิลป์ศึกษา)[ออนไลน์]. 2549.
แหล่งที่มา: http://supreme.swu.ac.th/register/curriculum/cur_cur002tv_dtl.php?CURI_CD=100184901 [2554, เมษายน 8]
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. ประวัติมหาวิทยาลัยศิลปากร[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:
<http://www.su.ac.th/> [2553, มกราคม 17]
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.). แหล่งที่มา:
<http://eduit.pn.psu.ac.th/arted/curriculum/curriculum.htm> [2553, มิถุนายน 8]
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ศิลปศึกษา. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ : ความเป็นมา ปรัชญาหลักการ วัตกรรมการดำเนินการ หลักสูตร ทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- รัตนะ บัวสนธ์. วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย, 2552.
- โรจนศักดิ์ แสงศิริวิไล. สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกับกระแสโลกาภิวัตน์[ออนไลน์]. 2554.
แหล่งที่มา: http://www.mr-rojanasak.com/html/modules.php?name=activeshow_mod&file=article&asid=365 [2554, เมษายน 20]
- วราภรณ์ ศุนาลัย. หลักสูตรและหลักการสอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. อุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2537.
- วิโชค มุกดามณี. ภาพถ่ายกับงานศิลปะ. Fine Art Magazine. (มกราคม 2553) : 96 - 99.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. กลุ่มสร้างลักษณะนิสัยศิลปศึกษา. ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สारมวลดชน, 2520.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. ความเข้าใจศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2528.

- วิสุทธิ เหล็กสมบุญ. ความสำคัญของภาพถ่ายในการศึกษาชุมชน[ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา: <http://gotoknow.org/blog/culturalgarden/37974> [2553, มิถุนายน 2]
- วุฒิ วัฒนสิน. ศิลปะระดับมัธยมศึกษา. ปัตตานี: สำนักวิทยาการบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2541.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. เทคโนโลยี 3G [ออนไลน์]. 2011. แหล่งที่มา: <http://alaska.reru.ac.th/text/3g.pdf> [2554, เมษายน 7]
- ศักดิ์ ศิริพันธ์. เทคนิคการถ่ายภาพ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2537.
- ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ. ประมวลการสอนรายวิชา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- ศูนย์ทนายความทั่วไทย. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542[ออนไลน์]. 2545. แหล่งที่มา: <http://www.thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538973885&Ntype=19> [2553, ตุลาคม 7]
- สังัด อุทรานันท์. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดวงเดือน, 2532.
- สน วัฒนสิน. ประมวลการสอน : วิชา 277-212 การถ่ายภาพ. การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2553.
- สมาน บุญล้ำ. การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษาหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- สัมฤทธิ์ เพชรคง. การศึกษาการเรียนการสอนวิชาจิตกรรม สาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ส691ผ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559): ฉบับสรุป. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554[ออนไลน์]. 2549. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62> [2554, เมษายน 7]
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การปฏิรูปการเรียนการสอนและหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2544.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) : ฉบับสรุป. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553.
- สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Outcome-Based Education[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.sc.chula.ac.th/th/newsDetail.asp?newsID=133> [2553, สิงหาคม 1]
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สาขาวิชาการศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี[ออนไลน์]. (ม.ป.ป.), แหล่งที่มา: <http://regis.skru.ac.th/web/index.php?wpage=education.php> [2554, มกราคม 5]
- สุชุม เฉลยทรัพย์ และคณะ. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2547.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ กวรรณิการ์ สุขเกษม. วิธีวิทยาการวิจัยคุณภาพ : การวิจัยปัญหา ปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง จำกัด, 2547.
- สุพิน บุญชูวงศ์. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2538.
- สุภาคี จันทร์วานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- สุภาณี กอสุวรรณศิริ และ สุमितรา ชันตยาภรณ์. จากอดีต... ถึงปัจจุบัน การถ่ายภาพ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สารมวลชน จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2, 2531.
- สุรชาติ ทินานนท์. เอกสารประกอบการสอน ศิลปะภาพถ่าย 1. กรุงเทพมหานคร: สาขาการออกแบบทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. 2546.
- สุรพันธ์ ต้นศรีวงษ์. วิธีการสอน. กรุงเทพมหานคร: สกายบุ๊กส์, 2538.
- เสน่ห์ เทียมดี. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาสุนทรียภาพของชีวิตของอาจารย์และนักศึกษาสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- เสริมศรี ไชยศร. ระบบหลักสูตร-การสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: พระสิงห์การพิมพ์, 2526.
- อารมณ์ใจเที่ยง. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2550.

- อารีย์ รัตน์ประโคน. การศึกษาคำความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการสอนศิลปะปฏิบัติ ใน หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ สาขาทัศนศิลป์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป, สาขาวิชาศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- อำไพ ตีรณสาร. ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ. วารสารครุศาสตร์. 1 (กรกฎาคม-กันยายน 2536): 64-67.
- อุทัย หวังพัชรพล. ประมวลการสอนรายวิชา. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ม.ป.ป.
- เอนก นาวิกมูล. ถ่ายรูปเมืองไทยสมัยแรก. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดด จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 3, 2535.

ภาษาอังกฤษ

- Academy of Art University. About Our BFA Program[Online]. 2011. Available from: http://www.academyart.edu/art-education-school/bfa_program.html [2011, March 7]
- Acharya. C., Outcome-Based Education (OBE): A New Paradigm for Learning[Online]. 2003. Available from: <http://www.cdtl.nus.sg/Link/nov2003/obe.htm> [2010, August 19]
- Aderson, L. W. and others, eds. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing : A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman, 2001.
- Alghame, A.G. Investigation of Conditions Affecting Art Teacher Preparation and Art Education Curriculum Implementation in Saudi Arabia. Dissertation Abstracts International 47 (October), 1986: 36-39.
- Bloom, B. S. Taxonomy of Educational Objectives : The Classification of Educational Goals. New York: David McKay, 1956.
- Burton C. Top Predictions for the Future: 1-10[Online]. 2009. Available from: <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/5090296/Top-predictions-for-the-future-1-10.html> [2011, April 7]
- Columbia University. Courses ♦ Art Education[Online]. (n.d.). Available from: <http://www.tc.columbia.edu/a&h/arted/courses.asp?courseClustId=25> [2010, June 6]

- Concordia University. ArtEd Undergraduate Program Overview[Online]. 2011.
Available from: <http://registrar.concordia.ca/calendar/81/81.40.html> [2011, February 5]
- Efland, A.D. Curriculum Antecedents of Discipline-Base Art Education. Journal of Aesthetic Education, 1987: 57 - 94.
- Eisner, E. W. Education Artistic Vision. New York: Macmillon Publishing, 1972.
- Epstein, D. L. Sharing Knowledge in Organizations: How People Use Media to Communication. A Dissertation Submitted in Partial Satisfaction of The Requirement for The Degree of Doctor of Philosophy in Business Administration in The Graduation Division, University of California, 2000.
- Fisher, L.W. and Salome, R.A. A Survey of the Inclusion of Aesthetics, Art Criticism, Art History, and Art Production in Art Teacher Preparation Programs. Illinois State University, 1991.
- Forehand M. Bloom's Taxonomy[Online]. 2010. Available from:
http://projects.coe.uga.edu/epltt/index.php?title=Bloom%27s_Taxonomy [2011, March 28]
- Gagne, RH. Essentials of Learning for Instruction. Hinsdale: The Dryder, 1974.
- George, J. P., and Alan N. R. Course Design: A Guide to Curriculum Development for Teachers. New York: White Plains, 1986.
- Getty Education Institute for the Arts. Discipline Based Art Education Defined[Online]. 2001. Available from: <http://www.getty.edu/education/teacherartexchange/archive/Sep01/1221.html> [2010, June 16]
- Good, C.V. Dictionary of Education : Prepared Under the Auspices of Phi Delta Kappa. C.V.Good,ed. W.R. Menkel, assistant editor. 3 rd ed. New York: Mc Graw-Hill Book, 1973.
- Greer, D.W. Develop in Discipline – Base Art Education (DBAE): From Art Education Toward Art Educator. Studies in Art Education., 1992: 91 – 101.
- Hyman, R.T. Contemporary Thoughts on Teaching., 1971.
- Jeffery, J.D. Digital Technologies in Professional Photography Programs in Higher Education. Master's Thesis, Department of Career and Technical Education Faculty of Education, Northern Arizona University, 2002.

- Kemp, L.E. The Instructional Design Process. New York: Harper & Row, 1985.
- Minnesota State University. Curriculum Guides: BA Art Education[Online]. (n.d.). Available from: <http://www.mnsu.edu/artdept/undergraduatestudies.html> [2011, March 7]
- New York University. Art Education – Curriculum[Online]. (n.d.). Available from: <http://steinhardt.nyu.edu/art/education/curriculum> [2010, June 16]
- Ohio State University. Art Education Course Listing[Online]. (n.d.). Available from: <http://arted.osu.edu/courses/complete.php> [2010, June 16]
- Papandrea, D. Top 8 Higher Education Trends of the Decade[Online]. 2010. Available from: <http://www.collegesurfing.com/blog/2010/01/08/top-8-higher-education-trends-of-the-decade/> [2011, April 25]
- Park, S. The Influence of Instruction in Formal Analysis on the Acquisition of Visual Dising Concept and the Production of Paintings. Doctoral dissertation, abstracts international, 1990.
- Rand, G.M., and Zakia, R.D. Teaching Photography: Tool for the Imaging Educator. United States of America : Elsevier, 2006.
- Solberg, L.S. Discipline-Based Art Education[Online]. 2004. Available from: vuefineart.net/pdfs/1-4_Discipline-Based_Art_Education.pdf [2010, September 3]
- Stamovlasis, D. Teaching Photography: An Interdisciplinary Theme for Science, Technology, and Art. Southern Europe: IOSTE Symposium, 2001.
- Steiner, E. Notes on Methodology of Educational Theory Construction. Bloomington, IN: Indiana University, 1982.
- Taba, H. Curriculum Development: Theory and Practice. New York: Harcourt, Barce & world Inc, 1962.
- Textor, R.B. A Handbook on Ethnographic Futures Research. Stanford: Cultural and educational future research project school of education and development of anthropology, 1980.
- Thornburg, D.D. 2020 Vision for the Future of Education[Online]. 1997. Available from: <http://www.tcpd.org/Thornburg/Handouts/2020visions.html> [2010, August 15]

University of Arizona. Undergraduate Studies, School of Art (Art+Visual Culture Education Division)[Online]. (n.d.). Available from:

<http://web.cfa.arizona.edu/arted/undergrad.html> [2011, March 7]

University of Kentucky. 2010-2011 Undergraduate Bulletin[Online]. 2010-2011.

Available from: <http://www.uky.edu/Registrar/bulletinCurrent/toc2.htm> [2011, March 7]

University of Toledo. Art Education[Online]. 2007. Available from:

<http://www.utoledo.edu/as/art/programs/arted/arted.html> [2011, March 7]

University of Vermont. Undergraduate Catalogue 2010-2011[Online]. 2010. Available from: <http://www.uvm.edu/academics/catalogue2010-11/> [2011, March 7]

University of Wisconsin-Madison. Art & Art Ed Courses[Online]. 2010. Available from:

<http://www.art.wisc.edu/?folder=content&pageid=49&parentid=3> [2010, June 16]

Virginia Commonwealth University. Course Detail[Online]. 2011. Available from:

<http://www.pubapps.vcu.edu/vcucourses/?m=detail&s=ARTE&c=407> [2011, March 7]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประดิษฐ์ วัลย์ลักษณ์

อาจารย์ประจำวิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

2. อาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ธิติอติสัย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน

โดยมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สลักษณ์ ศรีบุรี
คณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. ศาสตราจารย์ กิตติคุณ วัฒนระ จุฑะวิภาค
ที่ปรึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.โกสุม สายใจ
อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คณาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา

โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

4. รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ คุณประเสริฐ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ สมโภชน์ ทองแดง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรเทพ เลิศเทเวศิริ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพระดับปริญญาบัณฑิต ในสาขาวิชาศิลปศึกษาคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์

โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สน วัฒนสิน
อาจารย์ประจำแผนกวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
8. อาจารย์ ดร. ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. อาจารย์ อุทัย หวังพัชรพล
อาจารย์ประจำสาขาการสอนศิลปะ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

10. รองศาสตราจารย์ กมล เผ่าสวัสดิ์

อาจารย์ประจำสาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

11. อาจารย์ แดนสรวง สัจจเวชภักดิ์

อาจารย์พิเศษสาขาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

12. อาจารย์ กิรติ ศรีสุชาติ

ผู้ช่วยคณบดี (ฝ่ายกิจการนักศึกษา) และอาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ครูผู้สอนในรายวิชาถ่ายภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

โดยมีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

13. รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฉันทวิลาสวงศ์

ผู้ช่วยอธิการบดี และอาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

14. รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ สมพงษ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

15. อาจารย์ ดร.ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

16. อาจารย์ อารงรุจน์ สุนทรระกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพและการพิมพ์ คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

17. อาจารย์ ศาสวัต ธีรเศรษฐ์บุดี

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กุลนิษฐ์ สอนวิทย์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระทางด้านถ่ายภาพที่จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จาก
สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

โดยมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

19. คุณจตุรรัตน์ พรมณีสุนทร

ช่างภาพอิสระ

จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากสาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

20. คุณพิบูล พัฒน์วิชัยโชติ

ช่างภาพอิสระ

จบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตจากสาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

อนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า
 A FUTURE SCENARIO OF PHOTOGRAPHY IN ART EDUCATION COURSE FOR ART
 EDUCATION PROGRAMS AT THE UNDERGRADUATE LEVEL IN THE NEXT DECADE

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่ออนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับ
 หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ นามสกุล
2. การศึกษาที่จบสูงสุด สาขาวิชาที่จบ ระดับบัณฑิตศึกษา
3. ตำแหน่งทางวิชาการ
4. หน่วยงาน
5. สังกัด สาขาวิชา
6. ประสบการณ์ด้านการสอนถ่ายภาพระดับบัณฑิตศึกษา
7. ประสบการณ์ด้านการถ่ายภาพ
8. ประสบการณ์ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่ออนาคตภาพของวิชาถ่ายภาพ สำหรับหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาบัณฑิตในทศวรรษหน้า

1. ลักษณะการเรียนสอนรายวิชาถ่ายภาพในปัจจุบันเป็นอย่างไร

2. ความสำคัญ ความจำเป็นของรายวิชาถ่ายภาพ ในสาขาวิชาศิลปศึกษา ในอนาคตเป็นอย่างไร เหตุผล

3. ด้านจุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพ

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า จุดมุ่งหมายของรายวิชาถ่ายภาพ จะเป็นอย่างไร

4. ด้านเนื้อหาสาระของรายวิชาถ่ายภาพ

4.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าเนื้อหาวิชาจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องมีในรายวิชาถ่ายภาพอะไรบ้าง เกี่ยวกับอะไรบ้าง

4.1.1 ด้านการปฏิบัติ

4.1.2 ด้านสุนทรียศาสตร์

4.1.3 ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์

4.1.4 ด้านศิลปวิจารณ์

4.1.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพ ควรเน้นด้านใดใน DBAE มากที่สุด ควรจัดลำดับความสำคัญอย่างไร พร้อมให้เหตุผลประกอบ

4.2.1 ด้านการปฏิบัติ

4.2.2 ด้านสุนทรียศาสตร์

4.2.3 ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์

4.2.4 ด้านศิลปวิจารณ์

4.2.5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

5. ด้านการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพ

5.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า วิธีการสอนรายวิชาถ่ายภาพจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร วิธีการสอนแต่ละวิธี มีจุดเด่นและด้อยอย่างไร เพราะเหตุใด

5.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า วิธีการสอนรายวิชาถ่ายภาพ ที่น่าจะเหมาะสมที่สุดคือวิธีใด เพราะเหตุใด

5.3 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า สื่อประกอบการเรียนการสอนประเภทใดจะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ

5.4 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า แนวโน้มด้านรูปแบบของตำราเรียนรายวิชาถ่ายภาพจะเป็นอย่างไร

5.5 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนรายวิชาถ่ายภาพมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะใด

5.6 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า รายวิชาถ่ายภาพจะมีลักษณะแบบใด เพราะเหตุใด

5.6.1 แบบรายวิชาบังคับ

5.6.2 แบบรายวิชาเลือก

5.7 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า จะมีรายวิชาที่ต่อเนื่องจากรายวิชาถ่ายภาพหรือไม่ อย่างไร

6. ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพ

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า วัสดุ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนของรายวิชาถ่ายภาพจะเป็นอย่างไร

7. ด้านสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ

7.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะของสิ่งแวดล้อมในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพจะมีลักษณะเฉพาะอย่างไร

7.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะของสถานที่ ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการในการเรียนรายวิชาถ่ายภาพจะมีลักษณะเป็นอย่างไร ควรมีสตูดีโอถ่ายภาพหรือไม่ เพราะเหตุใด

7.3 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะ รูปแบบของเทคโนโลยีการถ่ายภาพจะเป็นอย่างไร สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง

8. ด้านการวัดประเมินผลของรายวิชาถ่ายภาพ

8.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชาถ่ายภาพ จะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร ควรใช้วิธีใด เพราะเหตุใด

8.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินเป็นอย่างไร

8.3 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ผู้ที่มีบทบาทในการประเมินได้แก่ผู้ใดบ้าง

8.4 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ด้านเกณฑ์การประเมินเน้นด้านใดบ้าง

8.5 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะของการสอบเป็นอย่างไร

9. ด้านผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพ

9.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า การจัดผู้สอนรายวิชาถ่ายภาพจะคำนึงถึงคุณสมบัติอะไรบ้าง

9.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ผู้สอนควรมีการเตรียมพร้อมก่อนการเรียนการสอนในด้านใดบ้าง

9.3 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างไร

9.4 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าจำนวนผู้สอนควรเป็นอย่างไร

10. ด้านผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพ

10.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

10.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะพฤติกรรมในการเรียนของผู้เรียนรายวิชาถ่ายภาพจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

10.3 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า ลักษณะของผู้ที่เรียนรายวิชาถ่ายภาพจบแล้ว จะมีลักษณะเป็นอย่างไร

10.4 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้าจำนวนผู้เรียนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

11. แหล่งค้นคว้าของรายวิชาถ่ายภาพ

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับรายวิชาถ่ายภาพ คือแหล่งใด และมีลักษณะอย่างไร

12. ความต้องการของอาชีพในอนาคต

12.1 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า รายวิชาถ่ายภาพจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของการประกอบอาชีพในอนาคตได้หรือไม่ ในเรื่องใด อย่างไร

12.2 ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า อาชีพที่สามารถรองรับผู้ที่ผ่านการเรียนรายวิชาถ่ายภาพจะเป็นอย่างไร

13. อุปสรรคในการเรียนของรายวิชาถ่ายภาพ

ท่านคิดว่าในทศวรรษหน้า การจัดรายวิชาถ่ายภาพจะประสบอุปสรรคและปัญหาใดบ้าง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววรรณพรณ สุรัสวดี เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2528 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับ 2 สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2552